

Treball de recerca

El control de la informació a Catalunya:
Regulació i autoregulació dels periodistes i mitjans
de comunicació

TFC d'Humanitats
Universitat Oberta de Catalunya
Alumne: Àngel Jiménez Leseduarte
Consultora: Begonya Enguix Grau
Tutor: Jaume López Hernández
Maig 2003

INDEX

1. Introducció	4
2. Democràcia, ciutadania i mitjans de comunicació	8
2.1. Les relacions de poder en el món de la informació	9
2.2. El paper dels mitjans en la democràcia i les seves implicacions ètiques	12
3. El control dels mitjans de comunicació	15
3.1. Situació laboral dels professionals. Concentració de mitjans i precarietat laboral	15
3.2. Formes de control. Regulació i autoregulació	18
3.3. Experiències més reeixides. Panorama Internacional	23
4. L'autoregulació a Catalunya	29
4.1. El Codi Deontològic	30
4.2. Els Estatuts de redacció	32
4.3. El Consell de la Informació de Catalunya – CIC	33
4.3.1. Funcionament del CIC i estudi de casos (1997 – 2001)	35
4.3.2. Estudi d'un cas: com funcionen els mecanismes autoreguladors	39
5. La regulació a Catalunya	44
5.1. El Consell de l'Audiovisual de Catalunya - CAC	44
5.1.1. Estudi de casos de les resolucions del CAC (2002)	46
5.2. Projecte de l'Estatut del periodista professional	47

6. L'autoregulació i la regulació, cara a cara. Valoració d'especialistes	49
7. Conclusions: Reflexions i possibles vies de futur	56
8. Bibliografia	60
9. Annexos	62
9.1. Annex n. 1 Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya (versió actualitzada 2002)	62
9.2. Annex n. 2 Protocol del compromís dels mitjans de comunicació amb el CIC i relació de membres d'aquest organisme (1996)	66
9.3. Annex n. 3 Reglament del CIC	69
9.4. Annex n. 4 Relació actual dels membres del CIC	74
9.5. Annex n. 5 Estudi de casos 1997-2001	77
9.6. Annex n. 6 Fotografies de l'accident	85
9.7. Annex n. 7 Relació de les resolucions del CAC (2002)	87
9.8. Annex n. 8 Reproducció d'una resolució del CAC (2002)	89
9.9. Annex n. 9 Projecte d'Estatut del periodista professional	92
9.10. Annex n. 10 Projecte per una llei laboral dels periodistes	108
9.11. Annex n. 11 Relació i Currículum dels especialistes	112
9.12. Annex n. 12 Qüestionari: comentaris i preguntes	115

1. INTRODUCCIÓ

A Catalunya i també a la major part de la resta del món, la sensibilitat i l'atenció de la ciutadania respecte els continguts informatius dels mitjans han estat generalment endormiscades. Sorprèn que als inicis del S.XXI no tinguem constància de l'existència de cap associació, plataforma o iniciativa rellevant o efectiva establerta a casa nostra, destinada a fer un seguiment exhaustiu de la informació que apareix als mitjans informatius i molt especialment en aquells que són de titularitat pública. I sobta, encara més, quan aquests mateixos consumidors d'informació sí es preocupen per qüestions relacionades, per exemple, amb l'alimentació o amb la qualitat dels serveis en general – subministraments, oci, etc. – i fins i tot pel control dels anuncis publicitaris, pels reclams que apareixen als mitjans de comunicació, i que hores d'ara no existeixi cap iniciativa ciutadana significativa que exerceixi un **control** sobre la qualitat de les notícies. Hem de reflectir, doncs, l'existència molt escassa a Catalunya d'organitzacions específicament centrades en el seguiment dels mitjans.

En definitiva, la ciutadania fins ara ha controlat poc o gairebé gens els mitjans i els periodistes. És més que probable, doncs, que sense el convenciment dels usuaris que cal fer un esforç per capgirar la tendència actual, la deriva en què es troba una part molt important de la informació, pot acabar comportant un tipus de periodisme i de notícies massa condicionat per les pressions de tot ordre que els diferents poders, tant de caràcter econòmic com polític, continuaran exercint. Intentarem esbrinar al llarg d'aquest estudi fins a quin punt resulta decisiva la participació del públic per garantir una bona salut en aquest terreny. Alhora, però, donarem cabuda al paper d'altres agents, com els empresaris dels mitjans i també els professionals, els periodistes. Editors, periodistes i consumidors formen les tres potes imprescindibles per sostenir, no sense equilibris, la llibertat d'expressió i el dret a la informació.

A mesura que hem anat aprofundint en la recerca i avançant en la redacció de la memòria, tenim la impressió que en el món quelcom està canviant. Estem assistint a una convulsió, fruit segurament dels successos tant de caire local com global, que per primera vegada en molt de temps, semblen portar la societat, la ciutadania, a voler prendre el timó dels seu propi destí. Aquest fet pot introduir algunes modificacions en la percepció sobre les conclusions

d'aquesta recerca. Podríem estar assistint l'inici d'un despertar, després d'una llarga letàrgia de dècades, amb els canvis necessaris, que conduirien a noves vies que assegurin un futur amb millors garanties.

Justament, la voluntat d'esbrinar alternatives a la situació actual és el que ens ha portat a la tria d'aquest treball. En aquest punt haig de manifestar, en primera persona, que em considero un observador privilegiat dels elements que farem aparèixer al llarg del treball de recerca. Fa més de vint-i-cinc anys que estic relacionat amb el món de la informació i més de dotze que vaig incorporar-me a tasques de responsabilitat al Col·legi de Periodistes de Catalunya¹ entitat catalitzadora i impulsora de bona part dels mecanismes de control de la informació existents a Catalunya, especialment aquells que tenen a veure amb l'autoregulació. Vaig poder fer el seguiment, de prop, dels motius que impulsaren a l'establiment del Codi deontològic, la seva redacció, els pros i els contres que l'envoltaren fins a la seva proclamació i tot el que vingué després amb la creació del Consell de la Informació de Catalunya – CIC –².

He fet esment del meu paper d'observador privilegiat, però ara hauria d'afegir que també he estat un actor de repartiment, amb la distància suficient. El fet de no ser periodista ha pogut ajudar-me a realitzar una anàlisi sense sentir-me absolutament implicat i, al mateix temps, poder mantenir una actitud crítica i alhora de col·laboració. Tot això ens permetrà fer un millor recorregut pels instruments o mecanismes de control existents dels mitjans de comunicació i periodistes i veurem com segurament aquests requeriran d'afinament, de retocs, adaptacions o millores, a fi de garantir una major eficàcia i aconseguir més credibilitat i reconeixement per a la professió periodística.

Així, al llarg de la recerca, farem esment de les relacions entre la ciutadania i els mitjans de comunicació i com aquesta relació pot condicionar la qualitat de la democràcia. Veurem les **relacions de poder en el món de la informació**. També caldrà que ens aturem a analitzar el paper que juguen els mitjans de comunicació en el sistema democràtic i de quina manera la deontologia pot ajudar a pal·liar alguns dels abusos o desviacions de l'ètica que hauria de presidir el comportament de periodistes i mitjans. Caldrà esbrinar per què és necessari el control dels mitjans i comprovarem com l'actual concentració dels

¹ <http://www.periodistes.org>

² <http://www.periodistes.cic.org>

mitjans de comunicació provoca, com mai, un poder empresarial incommensurable, enfront d'uns professionals abocats, com veurem, a una precària situació laboral, conformant un marc gens recomanable per assolir la producció d'una informació amb totes les garanties. També assistirem a una desfilada de les diverses formes que pot prendre aquest control, recollint un ventall d'experiències foranies, del nostre entorn, que ajudaran a entendre el camí traçat a Catalunya. Farem un repàs a **l'autoregulació i a la regulació**, sense deixar de referir-nos al control que s'exerceix des del dret, des de la jurisprudència. Una d'aquestes formes és la regulació, exercida des d'entitats independents creades per decisió del poder polític – governamental o parlamentari -. L'autoregulació en canvi, ve formulada des dels mateixos agents que porten a terme l'activitat informativa.

Situats en l'apartat de l'autoregulació a casa nostra ens endinsarem amb detall en el Codi Deontològic. Esmentarem els estatuts de redacció i pararem atenció al Consell de la Informació de Catalunya. Ens aturarem per analitzar a fons el seu funcionament i farem un repàs (estudi de casos) de les queixes presentades pels usuaris durant el període 1997-2001 i les qüestions que mouen els ciutadans o institucions a presentar les seves queixes. Un exemple ens servirà didàcticament per entendre les aportacions que realitza la tasca d'aquest Consell. Tot seguit passarem a veure la regulació fent referència al Consell de l'Audiovisual de Catalunya – CAC – ³, com un model de mecanisme regulador, analitzant el seu funcionament i el tipus de demandes que els hi arriba i també farem esment d'un projecte nascut des de la mateixa professió, però que conté tots els elements per constituir-se com un mecanisme absolutament regulador. Ens referim a l'Estatut del periodista professional, un projecte en fase de consulta parlamentària (a Madrid i Barcelona) i que, encara haurà de salvar molts esculls, fins i tot dins de sectors de la mateixa professió.

Abans de passar al capítol final, on intentarem reflexionar sobre les possibles vies de futur, farem un balanç dels avantatges i inconvenients que presenten els diferents instruments de control que haurem analitzat, recolzant-nos també en les opinions d'un conjunt d'especialistes valuosos. Concretament traslladarem l'opinió d'un conjunt de persones, totes elles expertes en la

³ <http://www.audiovisualcac.net>

temàtica que ens ocupa, i que a través d'un qüestionari han intentat donar resposta a moltes de les incògnites que ens plantejem en el treball. Puix que no responen a un treball de camp sistemàtic, les incloem aquí només a nivell informatiu i perquè creiem que ens aporten elements significatius per al tema que ens interessa. Per acabar aquesta introducció ens referirem als aspectes metodològics que han guiat la recerca.

Aquesta recerca ha estat realitzada a partir del Servei de Documentació i Biblioteca de la seu central del Col·legi de Periodistes a Barcelona, i també a la seu de la Fundació Consell de la Informació a la mateixa ciutat. La investigació té dues vessants: una basada en l'anàlisi de casos i una comparativa. Per una banda l'estudi i l'observació de casos s'ha fet a través de les memòries editades pel CIC durant el període 1997-2001 i de la memòria del CAC corresponent a l'any 2002. D'altra banda, la recerca està basada en l'estudi d'altres mecanismes de regulació i autoregulació en els països de l'entorn i sobretot, a Catalunya. Els casos recollits han estat sotmesos a una anàlisi estadística i comparativa que s'ha completat amb l'anàlisi de continguts de memòries i les referències bibliogràfiques.

Ara, doncs, només resta fer constar que la problemàtica aquí plantejada, referida a casos que se susciten a casa nostra, tenen el seu equivalent arreu. Si bé no tothom tracta d'abordar-la de la mateixa manera i amb idèntics mecanismes, hi ha un fil conductor que passa, gairebé sempre, per establir instruments de control. Potser en massa ocasions no s'aconsegueix remeiar les qüestions que poden suscitar denúncies o queixes, però sí que caldrà valorar positivament la seva existència, ja que posen les bases per continuar avançant, amb la intenció de fer del periodisme una eina al servei de la societat.

2. DEMOCRÀCIA, CIUTADANIA I MITJANS DE COMUNICACIÓ

En aquests moments gairebé ningú s'atreveix a posar en qüestió la influència que els mitjans de comunicació tenen en la nostra societat. Tant és així que s'ha proposat per a ella el qualificatiu de "Societat de la informació" que no només engloba els nous enginyers virtuals de l'univers de la comunicació, sinó que també posa de relleu, fins a quin punt tot allò que està relacionat amb la informació i la comunicació configura les nostres vides. La capacitat dels mitjans per convertir el món en una aldea global és quelcom que ha d'influir de forma poderosa en el destí de la nostra civilització. Assistim a un final d'època i a l'inici d'una altra en la qual estem entrant en alguns aspectes en una nova etapa de civilització, on un dels trets és, sens dubte, l'existència d'una esfera pública, tant mundial com local, vertebrada per i entorn els mitjans de comunicació (Aznar, 1998).

Dins d'aquest marc cal destacar el paper determinant dels avenços tecnològics que juntament amb la concentració empresarial en el camp dels mitjans de comunicació, han introduït canvis en el paper tradicional dels periodistes en les societats democràtiques. Hi ha qui pensarà, certament, que són ells, els mitjans, els que ara disposen d'una enorme capacitat de seleccionar els assumptes i les informacions que centren l'atenció de la societat, influint d'una manera o d'altra en la seva conducta. D'això se'n desprèn que és necessari el seu control, però no serà aquesta una tasca gens fàcil. Existeix el perill que el desig de voler controlar els Mass Media atempti contra la pròpia democràcia i, al mateix temps, si no ho fem poden ser els mitjans els que acabin amb ella (Toffler, 1990). Estem davant d'una singular combinació: els mitjans disposen d'un enorme poder i d'una gran llibertat, és a dir, de la possibilitat de gaudir d'una preocupant absència dels controls i regulacions que trobem en altres activitats i institucions igualment poderoses o influents de la nostra societat. Aquesta combinació (independentment de l'ús que se'n faci en la pràctica) implica un risc al qual cal dedicar-hi atenció.

Està molt estesa la idea que els "media" configuren el "quart poder". També sovint escoltem que el que fan és "condicionar" aquest poder, donant pas a una estructura en la qual entitats financeres, empreses de telecomunicacions i d'altres alienes al món de la comunicació, formen un tramut de gran complexitat, que té influència directa en els elements ètics que haurien

de presidir la tasca dels periodistes. Podríem, de passada, analitzar el paper que juguen els mitjans de comunicació, per exemple, en la política, i que poden plantejar una sèrie d'interrogants sobre el futur de la democràcia com a concepte clàssic.

Informar per controlar. Informar per influir. Informar com a negoci. El cert és que **Control, Influència i Negoci** són els tres pilars, i no per ordre d'importància, on descansa la informació (Colomé, 2001). **Fixar l'agenda política**, realitzar el treball polític d'oposició o de recolzament al poder polític, s'ha convertit en un element normal de la vida periodística. Però les diferències entre els mitjans també tenen transcendència sobre la creació o no de l'opinió pública, segons el color empresarial i polític que posseeixen o representen. Els mitjans, sota la pàtina de la independència política però no empresarial, representen i tenen uns interessos que superen l'espai permanentment periodístic. L'empresa ha esdevingut més important que el mitjà. La concentració de mitjans en un món global no ajuda a mantenir la pluralitat de veus que permeti el contrast i contrastar opinions és la base de la democràcia. Ni la política ha de ser monolítica, ni els mitjans han de pretendre homogeneïtzar-se per guanyar diners (Colomé 2001).

Ara, els principis que defineixen el paper dels professionals de la informació en la nostra societat, estan seriosament amenaçats a tot el món i Catalunya no n'és una excepció. La majoria de periodistes són conscients dels deures i obligacions que mantenen amb la ciutadania i també de les dificultats que es presenten a l'hora d'exercir-les. Aquests professionals constaten que potser els convé una normativa legal que els protegeixi de les seves empreses i que reguli els seus drets i deures, per poder fer front als principals problemes i dificultats amb què es troben, a causa, en gran part, d'una **desregulació** permanent i preocupant. És essencial, doncs, que el públic conegui, encara que només sigui genèricament, les **estructures de poder que s'amaguen darrere la informació**. Aquesta és una tasca important per a tot aquell que no vulgui ser un receptor passiu. Convertir-se en un receptor actiu equival a esdevenir un ciutadà reflexiu, en lloc d'un simple consumidor d'informació.

2.1 [Les relacions de poder en el món de la informació.](#)

Els mitjans de comunicació ens envien una sèrie de missatges. Però aquests missatges parteixen del que anomenarem una estructura de poder i

aquesta estructura influeix decididament de cara a què aquests mitjans tinguin un contingut o altre, una intenció o altra. Les informacions – missatges dels diversos mitjans d'enorme influència en la nostra societat, porten implícits uns enfocaments que no serveixen necessàriament perquè el receptor es faci una idea correcta del que està passant. Aquests mitjans informatius poden estar lligats directa o indirectament a alguns interessos econòmics o polítics. Aquest fet pot comportar que els seus missatges estiguin “determinats” pels seus propis interessos i el receptor, en aquest cas ha d'acudir a diferents fonts informatives per aconseguir “apropar-se” a la realitat del tema.

És molt important, i alhora complex, saber qui ens està parlant a través dels missatges informatius. És decisiu **conèixer el poder que recolza els mitjans** de comunicació que ens acompanyen constantment en els quals solem dipositar, en moltes ocasions, la nostra confiança. Els poderosos estan interessats en la informació perquè, com diu la dita, “la informació és poder”. Els representants del poder, “els poderosos”, es distingeixen de la resta de ciutadans perquè disposen de més informació que ells. Si els ciutadans, en general, tinguessin la mateixa o semblant informació que la que posseeix el poder, aquest poder, segurament no podria actuar com ho fa. És per això que és habitual recollir queixes en el sentit que els mitjans, en ocasions, no ofereixen massa **transparència** pel que fa, per exemple, a qui són realment els seus propietaris i perquè estan seguint determinades estratègies informatives, discordants amb el **rigor**. Tota la pressió que exerceix el poder arriba finalment a l'esglaió on es troben els professionals de la informació. Com perceben, aquests, les pressions ?. L'enquesta OPINA⁴ de l'any 2000, ens aporta dades per poder analitzar-lo:

En primer lloc es va demanar als entrevistats que valoressin la concentració empresarial en els mitjans periodístics, sent 0 igual a molt negativa i 10 igual a molt positiva. La nota mitja obtinguda és de 4,22. És a dir que els periodistes entrevistats, no consideren positivament l'actual concentració que es produeix en els mitjans de comunicació. D'altra banda i com es pot veure en la taula següent, la majoria dels enquestats no han rebut

⁴ OPINA. Institut demoscòpic que ha elaborat les enquestes de l'Estat de la Profesió periodística als anys 1992-1996-2000. Totes aquestes enquestes van ser realitzades a l'àmbit geogràfic de Catalunya, mitjançant entrevista telefònica entre 600 professionals (420 periodistes col·legiats i 180 no col·legiats). El marge d'error pel total de la mostra és de $\pm 3,67\%$, amb un marge de confiança del 95%. Publicada pel Col·legi de Periodistes de Catalunya com a material del IV Congrés de Periodistes de Catalunya.

mai pressions per part de polítics, grups econòmics o agències de relacions públiques. Tot i així cal destacar que un 26,5% (21,1% l'any 1996) afirma haver rebut pressions per part de polítics. En línies generals el percentatge de PRESSIONS REBUDES des de tots els grups és lleugerament superior en relació amb l'estudi de 1996. Això ve a confirmar que amb el pas del temps, l'equilibri en les relacions dels periodistes amb el poder que pressiona la seva tasca, els és cada cop més desfavorable.

TAULA 1. COM I DE QUI PERCEBEN O NO, LES PRESSIONS ELS PERIODISTES

Resposta	Grups Polítics	Grups Econòmics	Gabinets de Comunicació	Agències de RRPP.
Sí	26,5%	19,5%	18,0%	13,2%
No	68,7%	73,7%	73,8%	77,7%
N.S/N.R.	4,8%	6,8%	8,2%	9,2%

A continuació se'ls va preguntar per l'evolució de la professió en els darrers deu anys. Com es pot observar en el quadre següent, el 35,3% dels entrevistats creu que hi ha menys llibertat d'acció ara (21,0% l'any 1996); aquesta substancial diferència en un període de quatre anys, podria confirmar els auguris pessimistes sobre les dificultats en la tasca dels professionals, si més no és la percepció d'una representació prou nombrosa dels periodistes. El 47,5% creu que hi ha més control de la informació per part de l'empresa (45,0% l'any 1996) i el 51,7% creu que hi ha major autocontrol per part dels mateixos periodistes (56,0% l'any 1996).

TAULA 2. PERCEPCIÓ DELS PERIODISTES SOBRE L'EVOLUCIÓ DE LA PROFESSIÓ EN ELS DARRERS 10 ANYS, RESPECTE LA LLIBERTAT D'ACCIÓ, CONTROL DE LA PROPIA EMPRESA I AUTOCONTROL

Resposta	Llibertat acció	Control empresa	Autocontrol
Més ara	27,7%	47,5%	51,7%
Igual que abans	27,8	30,8%	27,3%
Menys ara	35,3%	9,0%	7,3%
N.S/N.R.	9,2%	12,7%	13,7%

Aquestes dades posen de relleu la influència del poder, en ocasions el de les empreses periodístiques sobre els mitjans i els periodistes, que comporten que un mitjà seleccioni i presenti l'actualitat de determinada manera.

Pocs mitjans informatius importants quedaran en aquest nou segle actuant de forma independent. La tendència és que estiguin vinculats a una gran empresa de comunicació (en aquests instants pràcticament tots es troben en aquesta òrbita).

La llibertat d'acció dels periodistes i dels mitjans de comunicació representa una conquesta difícil i costosa de la humanitat. En l'article 19 de la Declaració Universal de 1948⁵ es recull: "Tot individu té dret a la llibertat d'opinió i d'expressió. Aquest dret inclou el no ser molestat a causa de les seves opinions, el d'investigar i rebre informacions i opinions, i el de difondre-les, sense limitació de fronteres, per qualsevol mitjà d'expressió". Així i tot, el predomini necessari del discurs de la llibertat dels mitjans no ha de fer-nos ignorar un altre fet essencial: que els mitjans acaben convertint-se, ells mateixos, en un gran poder.

2.2. El paper dels mitjans en la democràcia, i les seves implicacions ètiques

Abans d'endinsar-nos en la visió panoràmica de les formes de control i també fer un repàs del cas català, volem veure la relació que s'estableix entre la comunicació i l'ètica i com a través d'aquesta s'arriba a la deontologia que ha de presidir la tasca informativa.

Comunicació és una paraula utilitzada àmpliament avui dia. En ocasions quan un mot es posa de moda, es fa servir sense conèixer exactament el que vol dir. Existeix una certa incapacitat d'analitzar críticament si la utilització que fem d'ell és la correcta. Si agafem un diccionari, trobarem que "comunicar" significa fer partícip a un altre del que jo tinc, fer partícip a un altre de les idees que jo tinc. També significa conversar. Però la comunicació (la informació, els mitjans) tal com la coneixem, salvant alguna excepció com la ràdio, és una comunicació molt unidireccional. Va d'un emissor a un receptor i no torna. És a dir, no és exactament posar en comú, comunicar. No és comunicar amb l'objectiu de la comunicació, de "l'acció comunicativa" (J.Habermas. Terricabras, 1996)⁶.

⁵ Aprovada i proclamada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 10 de desembre de 1948.

⁶ J.Habermas diu de l'acció comunicativa: "És la condició de possibilitat, mitjançant la qual s'assimilen no solament informació i estratègies tècniques, sinó també representacions simbòliques sobre el món i el seu sentit, normes social i principis morals". Terricabras. 1998.

L'objectiu de la comunicació és l'entesa mútua i, fins i tot, l'acord. Ens comuniquem per arribar a un acord sobre les coses que ens importen. Res a veure, doncs, amb el que ens proposen els mitjans de comunicació, l'acció dels quals no es tant "comunicativa", sinó més aviat "estratègica" ja que el seu objectiu és difondre una notícia, vendre un diari, captar audiència: del que es tracta, en definitiva, és de posar els mitjans més adequats per tal d'assolir aquestes finalitats. Això és "**acció estratègica i no acció comunicativa**" (Camps, 1993). Des d'aquesta perspectiva és prudent considerar l'anomenada "comunicació" amb una mica més de sospita del que habitualment ho fem. Quina és doncs la finalitat de la comunicació, o la dels mitjans de comunicació?. Cal que ens ho preguntem per poder plantejar la pregunta èticament : Fan els mitjans de comunicació el que volen fer ?.

Pensem que **els objectius dels mitjans de comunicació són bàsicament tres**. El que probablement planteja més problemes ètics és **la informació**. Un altre és purament i simplement **l'entreteniment**. El tercer és **la persuasió**, perquè la comunicació inclou la publicitat i la finalitat de la publicitat és bàsicament persuadir. Però aquests elements no es donen mai en estat pur. No és possible informar i només informar. Per exemple, si bé una de les obligacions dels comunicadors és saber distingir entre informació i opinió, cal relativitzar-ho puix que és molt difícil fer aquesta distinció. Ara, doncs, tenim més delimitat el camp de la comunicació dient que pot ser qualsevol de les tres coses: Informació, entreteniment o persuasió. La pregunta ètica és un altra: **Tot això com s'ha de fer perquè estigui ben fet ? . Com cal fer-ho per no transgredir principis i respectar els drets fonamentals ?.**

Parlant de principis i imperatius, Kant és la referència obligada. Una de les formules de l'imperatiu categòric de Kant diu el següent: "Actua de tal manera que tractis la humanitat sempre com un fi i mai només com un mitja" (Kant 1984, pàg. 18). Aquesta pot ser la millor fórmula ètica, el millor criteri per jutjar i valorar els comportaments i les pràctiques que afecten directament les persones. Quan es parla d'ètica dels mitjans de comunicació, el principi indiscutible, el primer principi, és la llibertat: la llibertat d'expressió. Però l'imperatiu kantià de la dignitat, el que fa precisament és posar límits a la llibertat d'expressió. **La llibertat d'expressió és un valor fonamental, però no és un valor absolut. Perquè no n'hi ha de valors absoluts**. Tots els valors estan limitats per altres valors. I el valor de la llibertat està limitat per un altre

valor, que és el de la dignitat de la persona. Digues el que vulguis, però pensa que l'altre és una persona.

La Constitució Espanyola quan es refereix a aquesta qüestió diu que els límits a la llibertat d'expressió són dos: el respecte a la imatge i la intimitat de les persones i el dret a la informació. L'article 20 de la Constitució diu: " Es reconeix el dret a comunicar o rebre lliurement informació veraç, per qualsevol mitjà de difusió". Ara bé, que vol dir "informació veraç" ?. La informació ha de ser veraç, la informació ha de ser justa i la informació ha de ser lliure. Com a declaració de principis sembla perfecta. Però a l'hora de portar-ho a la pràctica, ens fem la pregunta inevitable: **Qui decideix el que és una informació oportuna, veraç o imparcial ?**. Pensem que aquest és un dels problemes amb el qual es troben les societats liberals: ja no tenim una doctrina que ens digui que és el que està bé i el què està malament i la decisió es converteix en categoria. **Qui decideix allò que mereix ésser publicat ?**. **Parlar d'ètica és arriscar-se a tenir criteris i portar-los a la pràctica**. Potser la dificultat per prendre decisions que poden semblar doctrinàries i dogmàtiques és el que condueix a les nostres societats a judicialitzar-ho tot. A fer-nos la pregunta: per què necessitem l'ètica si ja tenim el dret? Si els principis fonamentals estan recollits per la Constitució, per què necessitem l'ètica?. **Cal pensar que l'ètica, en part, s'ha d'entendre com un complement del dret, perquè és impossible regular-ho tot**.

3. EL CONTROL DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Davant d'aquest panorama és lícit fer-se la pregunta: qui i com es controlen els mitjans de comunicació i també la tasca que a diari realitzen els periodistes?. De tota manera el que primer s'ha d'aclarir és que, a diferència del que és habitual en altres activitats, en aquest cas no hauria de ser l'Estat el que determini com ha de ser aquest ús responsable dels mitjans. **La llibertat d'expressió de la qual es beneficien els mitjans, s'ha conquerit com un espai de llibertat vedat a la interferència del poder.** Pretendre regular aquest espai de llibertat mitjançant la llei o la intervenció estatal seria contradictori respecte al procés d'avenç històric d'aquesta llibertat. Seria donar marxa enrere en aquesta conquesta fonamental.

Però també hem vist que avui a causa de la concentració empresarial i també de la globalització i importància que hom concedeix a la tasca informativa, el potencial dels mitjans de comunicació ha crescut a nivells que fan més necessari que mai exercir un control, tant com es pugui, sense superar la frontera de la millor interpretació de la llibertat d'expressió. Aquesta situació es tradueix en la presència d'un poder cada cop més omnipresent que exerceix una pressió tant de caire intern afectant els periodistes, com externa de cara a la societat. Aquest fet ha d'acabar provocant que la ciutadania prengui consciència i utilitzi totes les eines al seu abast per oposar-s'hi. Justament en aquesta línia ens convé tenir informació de la situació laboral de la professió periodística, doncs pot aportar alguns elements d'anàlisi per insistir en la línia de compromís del públic, dels usuaris de la informació, de cara a no demorar la seva participació en el control del mitjans.

3.1. Situació laboral de la professió. Concentració de mitjans i precarietat laboral.

Hem decidit incloure aquest espai puix que creiem que pot resultar útil per entendre les iniciatives reguladores que estan començant a proposar els mateixos professionals. Cal fer esment, doncs, de la situació professional dels periodistes des del vessant laboral. A la resta del món, igual que a Catalunya, hi ha en marxa, i sembla que sense possibilitat de tornar enrere, un fenomen no exclusiu del món de la comunicació: la concentració empresarial. Aquesta

realitat constreny el mercat laboral limitant les opcions de tria de llocs de treball, doncs aquell professional que no manté bones relacions amb un mitjà determinat li resulta gairebé impossible aconseguir feina en la resta de mitjans que pertanyen al mateix grup empresarial.

Si prenem com a referència els comentaris d'alguns experts (Corominas i De Moragas, 2003) veurem que el fenomen anomenat "Societat de la Informació", descansa en la integració. És a dir, en la concentració empresarial. Aquesta qüestió es planteja com un dels principis condicionants que travessa tot el món de la comunicació en aquest inici de segle. El fenomen no és nou, doncs són ja coneguts els processos d'integració vertical, horitzontal i, fins i tot, multimèdia. Assistim a la presència de diversos grups a Catalunya, tant els d'abast estatal i projecció internacional (Telefónica i Prisa), com els d'origen català (Godó, Planeta, Zeta) o els petits grups que, a partir de la premsa comarcal, s'estenen cap a la ràdio i la televisió local (Hermes Comunicacions, Edicions Comarcals, Segre, Premsa d'Osona). També cal destacar la irrupció de les noves experiències de premsa gratuïta a Barcelona i la seva àrea metropolitana, que pot tenir una interpretació en termes de concentració: la capçalera *20 Minutos Barcelona*, pertany a una empresa integrada dins del grup multimèdia noruec *Schibsted* i *Metro Directe* és propietat del grup suec *Modern Times Group*. Però segurament una de les iniciatives més rellevants és precisament la fusió de les dues plataformes digitals de televisió, Canal Satélite Digital i Via Digital, autoritzada pel Govern espanyol la tardor de 2002. De fet, la concentració (integració) en el sector audiovisual repercuteix també en les indústries culturals d'edició discontinua: editorial, fonografia, videografia i multimèdia que, tret del primer cas, es troben a Catalunya en una situació de dependència. En aquest context, una anàlisi de la indústria audiovisual de la Unió Europea (Crusafón, 2003) mostra que en l'escenari mundial compta amb una desena de grans grups multimèdia. Les conseqüències són múltiples i afecten, com és lògic, tota l'estructura empresarial, però també obren el debat sobre les garanties de pluralisme i la dependència del sistema de comunicació.

Així doncs, l'expansió d'aquesta "Societat o era de la Informació", gravita al voltant de dos eixos fonamentals i estretament relacionats: la circulació d'informació mitjançant els canals electrònics digitals, multimèdia, interactius i integrats en xarxes, i el desenvolupament de l'enginyeria del coneixement. I just en aquest marc, els generadors de coneixement (entre altres, els periodistes)

haurien de ser, almenys en teoria, els protagonistes del canvi. Aquesta concentració, sumada a un allau de titulats en periodisme que surten cada any de la majoria de les universitats catalanes (UAB, Pompeu Fabra, Ramon Llull, Universitat de Vic, Universitat Internacional i Universitat Rovira i Virgili), conformen un estat de precarietat laboral que pot acabar per significar d'una banda, un escull per a l'aplicació i compliment amb prou garanties de les normes ètiques, i de l'altra, la necessitat de reclamar que es posin les bases per a una regulació professional, abandonant el que ha estat fins fa poc una opinió majoritària dels periodistes que " la millor llei de premsa, és la que no existeix". Cal dir que la desregulació laboral actual es pot qualificar d'absoluta, fins a l'extrem de no ser necessari disposar de cap titulació acadèmica per a l'exercici professional i, lògicament, tampoc és necessari per a aquest exercici estar afiliat a cap sindicat, ni inscrit en el mateix col·legi professional. Tot aquest panorama pot explicar el resultat de l'apartat 10 "Principal problema de la professió" de la ja citada enquesta OPINA de l'any 2000, i que reflecteix, al preguntar els entrevistats, quines són les qüestions més citades en percentatge, i que superen el 2%:

TAULA 3. PROBLEMES DE LA PROFESSIÓ SEGONS ELS PERIODISTES.

Principals problemes de la professió	Percentatges
Precarietat laboral *	9,7%
Sous baixos *	6,0%
Horaris *	5,7%
Manca de feina / atur *	4,5%
Concentració dels mitjans de comunicació *	4,0%
Excés de periodistes *	3,7%
Inestabilitat laboral *	3,5%
Politització dels mitjans	3,5%
Manca de llibertat informativa	3,5%
Estem perdent credibilitat	3,3%
Intrusisme professional *	2,7%
Manipulació / poca objectivitat	2,5%
Pressions polítiques i econòmiques	2,5%
Pocs recursos per treballar *	2,5%
Poca formació dels professionals *	2,0%

La majoria d'aquests ítems (*) fan referència a qüestions que tenen a veure amb la precarietat laboral (concretament sumen el 44,3%). **Davant d'aquest panorama els professionals del nostre país, i també els de Catalunya, pensen que cal tirar endavant una legislació per tal de garantir els seus drets i els de la ciutadania a donar i rebre informació de qualitat.** Per això han endegat el projecte de l'Estatut del periodista professional i una llei laboral, per intentar treure la professió de la precarietat actual, defensar-se de les múltiples pressions que reben i poder exercir la seva tasca amb responsabilitat, d'acord amb les normes deontològiques. **Estem davant doncs d'una proposta de regulació, però que manté alguns elements de l'autoregulació.**

3.2. Formes de control. Regulació i autoregulació.

Hi ha qui afirma que l'activitat de regular pot identificar-se amb l'activitat d'ordenació (Tornos, 1999). Regular s'identifica amb ordenar mitjançant mesures limitatives de l'exercici de la lliure iniciativa privada. En què consisteix, doncs, l'activitat de regulació ?. Ens sembla entendre que la idea de regulació neix vinculada a la ruptura de règims de monopoli; la seva substitució per àmbits de lliure concurrència, en els que cal garantir-se el mercat i el pluralisme en l'accés i manteniment del mateix. La regulació ha de ser fruit, sovint, d'una mediació, sense renunciar, per això, als objectius. Per jugar el paper que li correspon, ha de mantenir la major credibilitat possible davant dels ulls dels actors en el camp audiovisual i davant l'opinió pública, actuant dins d'un esperit de servei, deixant per a les autoritats polítiques les responsabilitats que li són pròpies. El que identifica la regulació és la finalitat perseguida i el pragmatisme, no les tècniques concretes que en cada cas s'utilitzin. El determinant és la forma d'aproximar-se a la resolució d'un problema (Tornos, 1999). Si això fos així, no ha d'estranyar que la funció de la regulació requereixi una autoritat diferenciada de l'Administració clàssica. I això no únicament per la necessitat de separar el regulador del regulat. Encara que l'Administració no actués directament en el camp de l'audiovisual, la funció de regulació hauria d'encomanar-se a una entitat de regulació.

La idea de regulació suposa la cerca d'un equilibri entre interessos generals o entre drets fonamentals que es limiten mútuament, així com l'actuació per concretar els principis o valors que han de regir la conducta tant de persones públiques com privades. Regular no suposa imposar el mandat abstracte de la norma prèvia. Suposa cercar el funcionament correcte d'un sistema complex, en el qual els drets en joc no estan clarament delimitats. Les resolucions que s'adoptin tractaran de trobar la seva força en el procediment d'adopció o en la naturalesa de l'òrgan del qual emanen. Si l'activitat de la policia és l'expressió del monopoli legítim de la força de l'Estat, **la regulació reclama més aviat la idea d'equilibri, consens, acord.**

El fenomen de la regulació i l'aparició d'autoritats independents se'ns apareix com dues realitats indissociables (Tornos, 1999). Pràcticament tots els exemples coneguts arreu lliguen la regulació, bàsicament en el terreny audiovisual que és on es dóna, amb la creació d'una autoritat independent, concretament un Consell de l'audiovisual. En aquesta línia cal apuntar l'existència del Consell de l'Audiovisual de Catalunya – CAC -, del qual més endavant explicarem els seus trets més destacats. Però també, i aquest ja és un element nou en el camp de la regulació, donarem compte d'un projecte promogut des dels col·lectius professionals com el ja referit de **l'Estatut del periodista professional**, que vol néixer com un intent de posar ordre en el marc professional, alhora que tracta de pal·liar les dificultats amb les quals es troben els periodistes per desenvolupar la seva tasca i garantir el servei que han de donar a la societat, en uns moments on la precarietat laboral ve a sumar-se a l'actual estat de concentració empresarial, complicant, encara més, la seva independència davant del poder de les seves empreses. En definitiva, es tracta d'un projecte que aposta per resoldre el control de la informació amb un mecanisme de regulació, quan una part important de la professió comença a sospitar que l'autoregulació no resol la problemàtica que pateix.

Però també hi ha qui pensa que el control i la regulació, estatals o governamentals, no serveixen a l'hora de millorar els mitjans. Certament, el paper del dret no desapareix del tot en aquest àmbit, però es limita a protegir i salvaguardar altres drets bàsics que puguin estar en perill o hagin estat malmesos per l'activitat dels mitjans. El dret estableix un mínim comú denominador que tothom ha de respectar i complir; en aquest cas tots els mitjans i els seus professionals. Però entre aquest mínim del dret i una

comunicació guiada per ideals i valors ètics i deontològics més elevats, resta un espai molt ampli. Acostumats a que sigui sempre l'Estat el que estableixi les pautes a seguir, ens pot donar la sensació que allà on no arriba la seva acció reguladora, ja ningú ha d'assumir cap responsabilitat. I això no és cert.

Aquesta és la tasca de l'autoregulació. Tractar de cobrir la distància entre el mínim regulador del dret i l'ideal ètic exigible en una esfera de l'activitat social, propiciant que cadascú n'assumeixi la seva part de responsabilitat. Es parla d'autoregulació precisament perquè la iniciativa no procedeix de l'Estat, sinó dels mateixos agents socials, de tots i cadascun dels implicats, en aquest cas, en l'activitat social de la comunicació. L'acció correctora de la societat té, en aquest sentit, la condició que mai no pot ser tan general ni pot tenir la força coercitiva que posseeix la de l'Estat. A la vegada, en la mesura en què és el producte del compromís dels principals implicats, en especial professionals i empresaris, l'autoregulació té un important potencial a l'hora d'afavorir l'ajustament de l'esmentada activitat a les normes ètiques i deontològiques que han de guiar-la.

L'autoregulació coincideix bàsicament amb la deontologia professional, si bé ambdues coses no són el mateix. La deontologia s'encarrega de reflexionar sobre la dimensió moral d'una determinada activitat i de precisar les normes ètiques que han de presidir-la. Però la deontologia, com a tal, no té més efectivitat que la derivada de la persuasió i el compromís que pot suscitar en les consciències. **És l'autoregulació l'encarregada de donar efectivitat a la deontologia.** L'autoregulació consisteix en un conjunt de diferents iniciatives, acords, organismes, institucions, etc. – que entendrem com a mecanismes d'autoregulació - que posseeixen dues característiques comunes: l'objectiu de fer efectiva la deontologia d'una determinada activitat o de contribuir-hi; i que qui els crea i els dona continuïtat són els mateixos agents que porten a terme l'esmentada activitat.

Aquesta autoregulació, que sorgeix des de la professió sota pressió de la ciutadania i de la diversitat de protagonistes i punts de vista, no té perquè adoptar una única forma. En realitat, pensem que convé que existeixin el major nombre possible de mecanismes i tots ells es complementin entre si amb l'objectiu comú de millorar la tasca dels mitjans de comunicació en la nostra societat. De fet, sense aquesta complementarietat mútua serà difícil que tingui èxit. És en aquest sentit que solem escoltar en ocasions que l'autoregulació no

serveix per a res o per ben poc. És possible que en els moments actuals aquest tipus d'opinió pugui estar justificada, però la realitat ens porta a pensar que l'autoregulació és absolutament compatible i fins i tot complementària d'altres formes de control. Les tradicions i peculiaritats de cada país han fet que a cada lloc existeixi un ventall d'aquests mecanismes autoreguladors i, en canvi, no sigui habitual que en algun lloc existeixin tots ells o bé estiguin prou estesos com per poder treure conclusions definitives en relació amb la seva efectivitat. A més, cal constatar que en el cas català, tots aquests instruments existeixen no fa massa temps. Això comporta manca d'experiència històrica necessària per afirmar que l'autoregulació – entesa ara com el resultat de la posada en pràctica d'un nombre significatiu d'aquests mecanismes, actuant a la vegada i reforçant-se entre sí – no produeix resultats. Abans de fer afirmacions com aquesta i contribuir, sense cap justificació, al descoratjament, fóra millor posar en marxa l'autoregulació amb tot el seu potencial. Ja hi haurà ocasió de jutjar després. Això no significa que l'autoregulació sigui un conjunt d'eines que puguin presentar-se com a una nova utopia que ha de resoldre tots els problemes de la informació. Fóra suficient amb què pugui contribuir de forma creixent a millorar-los.

En qualsevol cas, més darrerament assistim a la plena actualitat de l'apel·lació col·lectiva a l'autoregulació del mitjans. Aquesta actualitat, cal dir-ho tot, ve donada en ocasions per successos luctuosos que estan en la memòria de tots i que no fan sinó recordar-nos les conseqüències negatives que té, a la llarga, l'afany de lucre, la prevalença de les audiències. Es tracta de saber com compaginar la difusió d'informació amb l'efecte que pot causar en col·lectius o persones. Informar preservant la intimitat, la privacitat, tenint consciència del dolor dels familiars de les víctimes, tenint sentit comú, bon gust i un comportament ètic. Si bé es detecta una mena de relaxament dels conceptes ètics per part dels professionals de la comunicació, no és menys cert que darrere d'aquests fets luctuosos puntuals està també la presa de consciència col·lectiva de la necessitat de l'autoregulació en un món en el qual els mitjans cada vegada tenen més protagonisme. Presa de consciència que es dona en major mesura, cal dir-ho, entre els mateixos periodistes. Un exemple d'aquesta preocupació ens l'aporta el resultat de l'enquesta OPINA, ja referida, i que en el seu apartat 6 ens parla de la normativa ètica. Veiem alguns dels resultats obtinguts:

La pràctica totalitat d'enquestats (600 professionals) un 96,2% creu que la professió periodística ha d'estar regida per unes normes ètiques; el 3,2% creu que no i el 0,7% no sap o no respon a la pregunta. El percentatge d'entrevistats que creu que la professió ha d'estar regida per unes normes ètiques ha augmentat en relació amb l'enquesta de 1996, ja que en aquell cas va ser de 73,3%. Sembla evident que els periodistes, cada cop més, senten la necessitat de disposar de normes i recomanacions ètiques, davant de la situació que albiren de major precarietat i la sensació d'estar sotmesos a majors pressions.

D'altra banda, es volia saber també si pensen que en general aquestes normes s'apliquen i es compleixen. El següent quadre mostra la distribució percentual de la resposta a aquesta pregunta, comparant-la amb l'obtinguda en l'estudi anterior del 1996. Aquí apareix reflectit un sentiment de desànim i l'evidència que existeixen transgressions que poden anar en augment durant el període de quatre anys.

TAULA 4. GRAU D'ACOMPLIMENT DE LES NORMES ÈTIQUES ESTABLERTES.

Respostes	Mostra 2000	Mostra 1996
Si, sempre	4,5%	6,3%
Quasi sempre	26,7	30,3
Algunes vegades	33,3%	29,2%
En poques ocasions	27,0%	20,5%
Mai	6,2%	7,7%
N.S/N.R	2,3%	6,0%

També es va demanar als entrevistats que valoressin de 0 a 10 sent 0 igual a molt malament i 10 igual a molt bé, l'organisme de seguiment i compliment del Codi deontològic, el CIC. La nota mitjana obtinguda és de 5,75. És a dir, aquest organisme de recent creació obtenia a finals de l'any 2000 un APROVAT entre els periodistes entrevistats. Pel que fa a la qualificació que els mateixos entrevistats fan del CAC, la nota mitjana obtinguda és de 5,14%. Menor que l'obtinguda pel CIC, en la línia de confirmar el recel que desperten entre els professionals, fins ara, els mecanismes reguladors enfront dels autoreguladors. Finalment, acompanyem un esquema (Taula.5) dels mecanismes de control dels mitjans a mode de resum, separant les diferents formes que pren i fent un recordatori de la via judicial.

TAULA 5. FORMES DE CONTROL DE LA INFORMACIÓ A CATALUNYA . INSTRUMENTS EXISTENTS O EN VIES DE CREACIÓ.

FORMES DE CONTROL / INSTRUMENTS I MECANISMES		
VIA PENAL	VIA DE L'AUTOREGULACIÓ	VIA DE LA REGULACIÓ
<p>Existeix l'auxili de la justícia i els tribunals per la defensa dels perjudicats que pugui causar qualsevol informació si no respecta els drets fonamentals recollits en la Constitució. Dret a la intimitat i l'honor i també a la defensa i protecció dels menors</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Codi Deontològic <ul style="list-style-type: none"> - Consell de la Informació de Catalunya: <ul style="list-style-type: none"> - Estatuts de redacció - La figura de l'ombudsman 	<ul style="list-style-type: none"> - Consell de l'Audiovisual de Catalunya –CAC <ul style="list-style-type: none"> - Projecte de l'Estatut del periodista professional - Projecte d'una llei laboral dels periodistes

3.3 Experiències més reeixides. Panorama internacional.

En aquest espai volem referir-nos a models i experiències a la resta del món i començarem per explicar aquells mecanismes o instruments més relacionats amb l'autoregulació. En primer lloc, parlarem dels consells de premsa. Un consell de premsa és un organisme independent que estudia les queixes que li arriben sobre l'actuació dels mitjans i que, quan el cas ho mereix, emet una resolució jutjant l'esmentada actuació des d'un punt de vista deontològic. Probablement sigui el mecanisme d'autoregulació més complet de quants existeixen, si bé això no significa que la seva presència exclouï la dels altres (codis deontològics, comitès de redacció, *ombudsman*) i fins i tot podria dir-se el contrari, que la pressuposa. Comencem per parlar del **Consell de Premsa Britànic** – *Press Complaints Commission* – *PCC*. Aquest Consell ha

servit de referència per la creació i desenvolupament de consells similars en altres països i justament per això és l'exemple més reconegut a escala internacional. No és el més antic en configurar-se, però si ha estat el que ha aconseguit major protagonisme, augmentat en la darrera dècada, després de més de mig segle d'existència. El mes de juny de 1990 es produeix una absoluta refundació d'aquest organisme i se suggereix el nom de Comissió de Reclamacions (o Queixes) a la Premsa (*Press Complaints Commission* – PCC). Després d'aquest canvi, un informe oficial, elaborat per la Comissió Reial sobre la Premsa proposà que es donés un termini de divuit mesos per provar l'eficàcia dels nous canvis. En cas que els resultats no fossin positius, es va plantejar la possibilitat alternativa de crear un nou organisme públic, amb la mateixa finalitat i també introduir lleis més restrictives, especialment en relació amb la protecció de la intimitat. En definitiva, la possibilitat d'acabar amb l'autoregulació per donar pas a la regulació de l'Estat.

S'oferia, així, una “darrera oportunitat” a la premsa i davant d'això aquesta va reaccionar amb rapidesa i gairebé en tres mesos procedia a refundar el Consell, assumint un compromís autoregulador més ferm. Els canvis consistien a reduir el nombre de membres i simplificar i abreviar els mecanismes d'actuació. També canvia el sistema de finançament amb una aportació de fons suficients per part de la indústria de la premsa, i el consell adopta per primera vegada un codi deontològic per guiar la seva activitat reguladora. Els mitjans escrits, inclosos els més sensacionalistes, es comprometen públicament a recolzar, acatar i donar la deguda publicitat a les resolucions del PCC. Transcorregut el temps concedit es presentaren informes contradictoris, tant a favor com en contra. A la vista d'aquests informes, la PCC introdueix alguns canvis per accentuar la independència dels seus membres, facilitar l'atenció al públic, donar major precisió al redactat del codi i, en general, reiterar el compromís i la voluntat de la premsa d'autoregular-se definitivament. Finalment en el mes de juliol de 1995, es produeix la resposta del govern reconeixent els avenços de l'autoregulació des de la creació del nou PCC, considerant oportú que se segueixi per aquesta via. L'autoregulació de la premsa i la PCC havien passat la prova. Com a conseqüència de tot això durant l'any 1995 es reben aproximadament 2500 reclamacions, amb un augment d'un 40% sobre els anys precedents. Aquest augment no sembla conseqüència d'una pitjor actuació per part de la premsa, sinó que més aviat es

conseqüència de què per primera vegada el públic britànic percep la tasca del PCC com un veritable i eficaç exercici d'autoregulació.

Passem ara a comentar altres exemples de consells de premsa europeus, destacant també la tasca del més antic de tots: el **Consell de premsa suec**. Va ser creat el 1916 a partir de la iniciativa de les organitzacions d'editors i periodistes juntament amb els clubs nacionals de premsa, una mena de societats de lectura i debat de tradicional independència i prestigi i que varen tenir un paper destacat en la seva creació. Aquest consell ha rebut en la darrera dècada un promig de 500 queixes anuals. Una característica pràcticament única d'aquest consell és la seva capacitat per imposar multes econòmiques proporcionals a la tirada dels mitjans i destinades a pal·liar les despeses del seu funcionament.

Un altre **consell de premsa** notable és l'**alemany**. L'antiga Alemanya Federal va sortir de la Segona Guerra Mundial amb un dels règims de llibertat de premsa més amplis, però les habituals tensions van fer que ja l'any 1952 es comencés a parlar d'introduir una legislació més restrictiva. Com a resposta el món de la premsa va crear el Consell de Premsa (novembre de 1956) seguint el model britànic, encara que amb unes funcions més àmplies: corregir els excessos de la premsa, protegir la llibertat de premsa i l'accés a la informació, evitar la formació i extensió dels monopolis i representar la premsa en general davant del govern i la societat. El balanç de la seva actuació és ambivalent. Compta al seu favor amb èxits puntuals, com haver aconseguit en alguna ocasió paralitzar la publicació de sèries d'articles o haver elaborat un dels codis deontològics més complets, ja que cada dos o tres anys introdueix alguna novetat en el mateix. També el seu reglament de queixes ha estat actualitzat. El Consell alemany compta amb un finançament suficient donades les elevades tirades dels mitjans escrits alemanys, cosa que li permet de vegades fer front a les despeses de desplaçament d'aquells que recorren a ell o d'alguns testimonis.

A **Holanda** es va crear un Consell de premsa, també poc després de l'acabament de la Segona Guerra Mundial. Inicialment només per rebre queixes de la premsa escrita i els seus professionals. En l'actualitat l'integren setze membres (sis de l'associació de periodistes, dos de l'associació d'editors i la resta representen companyies de ràdio i televisió, a més d'experts en mitjans). Està presidit per un jurista. Convida el públic a enviar les seves queixes, però

no sembla tenir massa demanda, doncs no sobrepassa la trentena de queixes l'any, en dades referides a finals dels anys noranta.

Luxemburg compta també amb un consell de premsa des del desembre de 1979. Disposa d'un codi deontològic propi i té la peculiaritat de ser l'organisme encarregat de concedir el carnet de premsa als professionals. Encara que es pot treballar sense ell, resulta necessari per accedir a certes fonts i rodes de premsa oficials. En darrer terme **Àustria i Islàndia** també compten amb consells de premsa i alguns països de l'antiga Europa de l'Est contemplen la seva creació.

Un cas a part el constitueix el **consell de premsa de Dinamarca** ja que fou creat al 1992 per llei, una llei que ha estat considerada com una de les més intervencionistes d'Europa en els darrers anys. No té altra capacitat sancionadora que la de donar publicitat a les seves resolucions (exigint, això sí, que es publiquin en espais rellevants i sense cap comentari ni valoració addicional). Està finançat pels mateixos mitjans i en el seu primer any de funcionament va rebre setanta-una queixes (trenta-quatre relacionades amb els drets de rectificació i rèplica i trenta-set sobre ètica periodística en general) de les quals s'acceptaren vint-i-dues.

De cara a completar la informació dels consells de premsa europeus, caldrà citar l'associació *Independent Press Council*⁷ que els engloba, que no és més que una aliança de tots ells i també dels que es troben en fase de creació, de cara a organitzar trobades a diferents països per posar en comú les seves activitats i reflexions. Podríem continuar fent un repàs a l'existència de més consells en altres indrets del món. Segurament caldria fer esment dels consells de premsa dels EE.UU i principalment del **Consell Nacional de Premsa o el Consell de Notícies de Minnesota**. Problemes d'extensió d'aquest treball ens aconsellen a aturar-nos aquí i passar d'immediat a comentar el panorama internacional de la regulació. Abans de tot cal dir, però, que alguns dels consells de premsa assenyalats, com també en el cas de Catalunya, que veurem més endavant, abasten la informació transmesa també a través dels mitjans audiovisuals, mentre que d'altres es limiten exclusivament a mitjans escrits, com el cas de Gran Bretanya o Alemanya. Això té a veure amb les peculiaritats dels mitjans audiovisuals on apareix un major control i

⁷ <http://www.presscouncils.org/aipce-index.php>

intervenció de l'Estat i també té relació amb la limitació en l'espectre d'ones considerat de domini públic. El seu ús per part de mitjans privats passa per la necessària concessió o autorització administrativa de l'Estat.

Aquesta situació ha comportat que en molts estats gran part dels aspectes que afecten els mitjans audiovisuals estiguin regulats a través de lleis o reglaments específics. Per portar endavant aquesta tasca s'han creat organismes dotats de capacitats específiques, com el **Consell Superior del Audiovisual- CSA** – a França, el **Consell Nacional de la Radiotelevisió a Grècia**, la **Comissió Independent de Televisió – ITC** – a Gran Bretanya, la **Comissió de Radiodifusió i les Telecomunicacions a Canadà**, la **Comissió Federal de la Comunicació – FCC** – als Estats Units, com a exemples més reeixits. Aquests organismes tenen una vinculació inevitable amb l'Administració que els crea, regula i finança, encara que també, han de tenir la independència i autonomia suficients en la seva composició i en el seu funcionament com per evitar, en tot moment, la seva instrumentalització política.

Seria raonable reflexionar sobre la conveniència o no de refundre o unificar els consells de premsa i els de l'audiovisual en un de sol. En aquesta línia apareix l'opció de l'**Alta Autoritat per la Comunicació Social a Portugal**. Fins al 1989 ambdós consells existents actuaven separadament. El juny de 1990 es varen fusionar. La nova autoritat s'ocupa de preservar el dret a la informació i la llibertat de premsa. També s'ocupa de garantir la imparcialitat i transparència en la concessió de llicències de ràdio i televisió; fiscalitza el capital dels mitjans de comunicació per tal d'evitar processos de concentració i també procura el respecte a les obligacions deontològiques del periodisme. Des de la seva posada en funcionament ha emès més de mil cinc-cents deliberacions, ha elaborat directives i ha realitzat debats sobre informació política, pluralisme i rigor informatius, violència en els mitjans, etc. Pot resultar dubtós, però, que es puguin desenvolupar totes aquestes tasques sense despertar recels legítims sobre la independència o la capacitat sancionadora d'un organisme com aquest. Sembla que a mesura que augmenta la seva capacitat administrativa i sancionadora i la seva dependència política, hauria de disminuir la seva capacitat per actuar deontològicament com a mecanisme d'autoregulació dels mitjans. Però no és menys cert que aquest organisme ha aconseguit altes cotes de prestigi per la seva tasca i fins i tot és el model

principal en el qual s'inspira el projecte de l'Estatut del periodista professional, endegat a Espanya i patrocinat pel conjunt de col·lectius representatius dels professionals (associacions, col·legis i sindicats).

En l'extrem oposat hi ha el cas del Regne Unit, on existeixen diferents organismes de supervisió dels mitjans, cadascun amb característiques i atribucions específiques. D'una banda la Comissió de Reclamacions a la Premsa ja esmentada – PCC – i que representa l'autoregulació dels mitjans escrits. D'altra banda trobem l'Autoritat de la Ràdio – RA – i la Comissió Independent de Televisió – ITC -, organismes creats per l'Administració. Així, doncs aquests darrers organismes tenen una dimensió pública. També apareix la Comissió de Reclamacions de la Radiodifusió (*Broadcasting Complaints Commission*) i el Consell d'Estàndards de Radiodifusió (*Broadcasting Standards Council*) que estan a mig camí entre el seu caràcter públic i el seu paper autoregulador.

Aquesta diversificació de consells i comissions tenen l'inconvenient de generar confusió, en particular entre el públic no especialitzat. A més estableixen distincions en ocasions un tant forçades entre els mitjans segons el seu suport (paper, ones, etc.) els seus continguts o el seu caràcter públic o privat, quan tot fa pensar que les seves diferències cada cop seran menys rellevants donades les novetats i els canvis que s'estan produint en l'àmbit de la comunicació. És difícil determinar quina alternativa és millor – un organisme únic o diversos – i potser caldrà esperar el pas del temps, doncs en aquests moments i properament s'albiren canvis que aniran en augment en l'àmbit de les comunicacions. El sentit comú sembla inclinar-se per traçar una línia de separació entre un organisme públic encarregat del compliment de la normativa legal dels mitjans audiovisuals i un altre d'autoregulació centrat en la deontologia dels mitjans. Aquest darrer podria abraçar tant els mitjans escrits com els audiovisuals i s'ocuparia d'aquelles qüestions que no vénen recollides en lleis i reglaments, on el compromís deontològic d'empreses i professionals i la participació activa del públic es fan imprescindibles.

4. L'ATOREGULACIÓ A CATALUNYA

No resulta casual que dins d'Espanya, sigui Catalunya el primer lloc on s'implantaren els mecanismes d'autoregulació. A la tardor del franquisme a Catalunya (1966) neix el Grup Democràtic de Periodistes (Roglan, 1992) que pocs anys després aconsegueix penetrar a l'Associació de la Premsa de Barcelona, col·locant alguns membres en la seva Junta directiva. Cal dir que les estructures de la majoria de les Associacions de la Premsa a tot Espanya, estaven configurades per periodistes “col·laboracionistes” amb el règim franquista. Aquesta aparició de periodistes “progressistes” al si de l'Associació barcelonina va aconseguir capgirar la situació i a començament de la dècada dels vuitanta, una junta progressista es feia amb el timó de l'Associació i proposava una forma organitzativa de col·legi professional. Aquest model és una fórmula gairebé exòtica en el panorama europeu, on l'organització dels professionals de la informació es fa a través de sindicats professionals, però a Catalunya el paper de compromís que havien jugat els col·legis professionals com el d'advocats, arquitectes, aparelladors, etc. durant la dictadura i els primers moments de la transició va inspirar els “joves” periodistes que s'havien fet amb el control de l'Associació de la Premsa.

Així, un cop convençudes la resta de les associacions catalanes, es va endegar el Col·legi l'any 1985 i tot seguit es començaran a establir mecanismes o instruments per donar credibilitat a una professió que havia col·laborat, excessivament, amb el poder de la dictadura. Això comportà sospesar la conveniència de l'establiment d'un codi ètic. En definitiva un mecanisme de control, qüestió que, com hem vist, estava en un moment de màxim debat al Regne Unit, justament a finals dels vuitanta. Cal assenyalar, però, que la inscripció al Col·legi de Periodistes de Catalunya, estatutàriament, és de caràcter voluntari. Aquest element pot comportar aspectes de distorsió en l'ordenament de la professió, doncs acaba resultant complicat fins i tot impossible exercir qualsevol mesura coercitiva encaminada a garantir el compliment dels criteris ètics, si hom pot seguir incomplint la normativa, és a dir, seguir exercint la professió fora de l'àmbit del Col·legi professional, que és l'organisme encarregat de vetllar pel manteniment del compromís ètic amb la societat.

4.1 El Codi Deontològic

Els codis deontològics, anomenats també de pràctica o d'ètica professional, són documents que recullen un conjunt més o menys ampli de criteris, normes i valors que formulen i assumeixen els professionals i que s'ocupen d'aspectes més substancials i fonamentals, fent prevaler sempre l'ètica en tota la seva dimensió. La importància del codi és encara més gran en l'àmbit de la comunicació per la transcendència, cada cop més destacada, que tenen els mitjans en les nostres societats i per la sensibilització general creixent cap als problemes ètics derivats d'aquest protagonisme. Més de tres quartes parts dels codis deontològics europeus del periodisme i la comunicació han estat creats o modificats en els anys noranta del segle passat. La seva aprovació no suposa per si sola la resolució de tots els problemes ètics de la comunicació, encara que representa la primera contribució. En aquest tema, sens dubte, tota contribució és necessària.

El Codi Deontològic va ser una iniciativa pensada per recuperar la credibilitat dels periodistes, ja que un codi ètic permet a la societat distingir aquells periodistes que el respecten i aquells que no ho fan. El codi català va començar a elaborar-se durant l'any 1989 i es van suspendre els treballs al cap d'uns mesos, a fi que ningú pogués interpretar la iniciativa del Col·legi com un clar acte de "seguidisme" a les propostes de l'aleshores vicepresident, Alfonso Guerra, sotmès com estava per part d'alguns mitjans de comunicació a pressions pels escàndols del seu germà Juan. El polític va manifestar que era evident la necessitat que el periodisme es dotés d'una sèrie de normes d'autoregulació per tal d'evitar el que ell considerava abusos. Amençà subtilment que, en cas contrari, caldria estudiar com regular la pràctica professional, és a dir com "controlar" les informacions. Els treballs van ser "aparcats" durant més d'un any i es reprengueren moments després que Alfonso Guerra abandonés el càrrec (1991). Finalment, el codi es va redactar amb dotze articles amb els quals es pretenia garantir una major qualitat i credibilitat dels continguts periodístics, frenar els excessos, reconèixer drets dels receptors de la informació sobre els mitjans. En definitiva, es volia establir les bases per a un exercici digne de la professió davant de les corrupteles en les quals es pot caure. Un comissió "ad hoc" creada a iniciativa de la Junta de Govern del Col·legi i integrada per membres de les Comissions de Defensa

Professional i de Cultura, s'encarregà dels treballs d'estudi i redacció del projecte, que fou objecte de successives lectures i debats fins a assolir la versió definitiva, amb les aportacions fetes per la mateixa professió. El text final del Codi Deontològic, que es presentà al plenari del II Congrés de periodistes ja assenyalat, havia estat aprovat prèviament per la Junta de Govern en la seva reunió del 22 d'octubre de 1992.

Aquesta iniciativa s'inscrivía en la reconeguda tradició democràtica i independent del col·lectiu de la premsa de Catalunya i s'emmarcava en el si del debat social permanent sobre la funció i atribucions del mitjans de comunicació. Pretenia, alhora, estimular la reflexió i la crítica col·lectiva per a una millor relació entre la premsa i la societat a la qual es dirigeix i té l'obligació de servir. El mateix document recull en el seu preàmbul que:

“La llibertat d'expressió i el dret a la informació són dos fonaments substancials de la societat democràtica. Ambdós són drets recollits i emparats per la Constitució. Del rigor, respecte i plena vigència d'aquests principis depèn l'existència d'una opinió pública plural i independent, requisit indispensable per al bon desenvolupament de la vida pública i la plenitud del sistema democràtic”.

La garantia dels drets dels ciutadans requereix la defensa d'una premsa lliure, plural, crítica i oberta a la societat a la qual serveix. La importància de la funció social que presta el periodista a través dels mitjans de comunicació, en tant que element principal per a l'exercici d'aquests drets, exigeix salvaguardar permanentment aquests principis de qualsevol interès de restricció o coacció procedent de tota forma de poder, així com llur possible degradació, produïda per la seva eventual inobservança o adulteració per part dels mateixos mitjans o dels qui hi treballen. En la seva condició d'actors principals de l'exercici d'un dret fonamental, del qual són dipositaris tots els ciutadans, els professionals de la informació han de desenvolupar la seva funció atenent el doble compromís de la responsabilitat derivada de la seva important tasca i del mandat de la seva pròpia consciència, d'acord amb l'ordenament constitucional i els principis deontològics de la professió periodística. Per tal de mantenir en plenitud aquests principis, el periodista ha de defensar i aplicar curosament les normes sobre les quals es basa la seva activitat, d'acord amb els criteris que s'assenyalen en els dotze punts del Codi deontològic i els annexos introduïts i

incorporats en el seu darrer redactat, aprovat en el IV Congrés de Periodistes de Catalunya, celebrat el mes de desembre de 2000⁸

Aquest codi recull una declaració final que apuntava cap a diversos aspectes que es podien resumir en la forma següent: Els periodistes han de disposar dels mitjans i instruments imprescindibles per poder desenvolupar la seva activitat amb plena independència, llibertat, iniciativa i sentit de la responsabilitat, tant en l'àmbit professional com en l'estrictament laboral. Ja hem fet referència, en aquest mateix treball, a la precarietat laboral que es dona en aquesta professió i que representa un element important de distorsió, que exigeix que els professionals disposin de mecanismes de defensa, que, fins i tot, poden acabar per impulsar peticions de regulació professional i l'abandonament o menyspreament dels instruments d'autoregulació.

4.2. Els Estatuts de redacció

Tornant novament al Codi deontològic, direm que el document també fa esment de l'establiment d'altres mecanismes de control, citant els Estatuts de redacció com a instruments més adequats per delimitar els drets i deures de les empreses i per aconseguir, en darrera instància, una més gran transparència en l'exercici de la seva funció davant dels ciutadans.⁹ **Aquests estatuts de redacció, consisteixen en un acord voluntari entre els professionals d'un mitjà i la seva empresa amb al menys dues funcions essencials: crear vies de comunicació i participació entre la redacció i la direcció del mitjà i l'empresa i reconèixer una sèrie de drets i obligacions dels professionals i de l'empresa que ambdues parts es comprometen a salvaguardar i respectar.** No existeix un únic model d'estatut, si bé els que ja s'han aprovat en alguns mitjans¹⁰ configuren un model amb determinats elements comuns, que s'encarrega de precisar, en cada cas, el procés negociador.

Els estatuts de redacció se centren en la dimensió professional de l'activitat periodística. No aborden, per tant, qüestions laborals, que són objecte de negociacions i acords diferents dins del marc empresarial i el dret laboral. Tampoc interfereixen, ni tenen a veure amb altres formes d'organització i

⁸ Annex 1.

⁹ Model d'Estatut de redacció pot ser consultat en l'apartat "Documents" de <http://www.periodistes.org>

¹⁰ Els mitjans que compten amb Estatut de Redacció són: El País, El Mundo, Radio Televisió Espanyola, Catalunya Ràdio, TV3, La Vanguardia, El Periódico, Radio Televisió Valenciana.

representació laboral i sindical en les empreses, com els comitès d'empresa o els representants sindicals. Aquesta distinció precisament recull quelcom que ja s'apuntava a principis del segle passat: que **el treball del periodista té una dimensió professional específica, una qualificació pròpia que requereix un tractament diferenciat**. Les seves peculiaritats han de ser reconegudes dins del mitjà de comunicació i això és el que tracten de fer els estatuts de redacció.

4.3 El Consell de la Informació de Catalunya - CIC

Justament i tornant a la declaració final del Codi deontològic, aquesta recollia la consideració de constituir un **organisme arbitral representatiu, plural i independent dels poders públics** que, sense oblidar els drets constitucionals que assisteixen els particulars i les empreses o institucions, al marge de les atribucions dels òrgans judicials, atengués, de forma permanent, aquesta funció. Es proposava, doncs, l'establiment d'un nou mecanisme d'autoregulació: El Consell de la Informació de Catalunya – CIC -.

Aquest nou instrument, que apareix com una nova clau d'una volta en l'autoregulació periodística, és conegut en els ambients professionals com Consell de Premsa.

Si el codi feia públiques les normes que haurien de regir l'activitat dels mitjans i professionals, la tasca del Consell consisteix a jutjar públicament i en casos concrets, si aquesta activitat s'ajusta o no a les esmentades normes, dotant-les, així, de major efectivitat i concreció. **El Consell requereix igualment el compromís autoregulador de les empreses i els mitjans de comunicació**. Aquest compromís suposa l'aportació econòmica de fons imprescindibles per al seu funcionament, així com també el necessari recolzament de la seva tasca – amb el consegüent reconeixement de la seva autoritat moral, fins i tot quan les seves resolucions afecten negativament el propi mitjà - doncs sense tot això el Consell no tindria sentit.

Això no significa que les empreses i els mitjans deixin d'elaborar codis i llibres d'estil d'ús intern, o estatuts de redacció propis, o que la figura de *l'ombudsman* deixi de servir per a la comunicació entre ells i el seu públic. Tampoc es pot entendre el funcionament del Consell sense la col·laboració dels professionals. Els Consells assumeixen algunes funcions que desenvolupen

les comissions de deontologia de les organitzacions professionals, amb l'avantatge de representar el conjunt de la societat i de poder ser més independents. Ja hem dit que el Consell és un mecanisme d'autoregulació, però la seva especificitat rau en què ha de comptar amb la participació del públic. Els Consells no pertanyen a cap mitjà en particular, de manera que les suspicàcies respecte de la seva independència estan poc justificades. És clarificador que la Resolució 1003 del Consell d'Europa hagi convidat clarament a la creació de Consells de premsa¹¹

A Catalunya aquest organisme arbitral veuria la llum quatre anys després de la proclamació del Codi deontològic, en el marc del III Congrés de Periodistes, celebrat els dies 29, 30 de novembre i 1 de desembre de 1996. Hauria de transcórrer aquest període perquè de forma subtil s'anés suggerint a tots els estaments de la professió la conveniència de crear un organisme d'aquestes característiques. A partir de 1997 el CIC es posa a caminar i adopta un model de funcionament experimental i provisional per un període de dos anys, però revestit de l'autoritat moral que li atorga el protocol que es signat el dia 1 de desembre de 1996 mitjançant el qual, mitjans de comunicació i professionals del periodisme de Catalunya comissionaren voluntàriament un conjunt de quinze homes i dones, perquè jutgessin els desviaments contraris a la deontologia periodística¹². Aquest acord comprometia a donar recolzament, col·laborar i contribuir al sosteniment econòmic del CIC. És cert que el sosteniment econòmic pot ser, el taló d'Aquil·les de l'entitat, doncs el seu pressupost actual es cobreix anualment amb aportacions que sumen uns 35.000 €, dels quals el 90% procedeix de les aportacions individuals de tots els mitjans signants del protocol assenyalat (i els afegits amb posterioritat) i que suposa imports que van dels 2000 € anuals pels mitjans amb major difusió i els 325 € el de menor. El 10% restant l'aporten els professional mitjançant el Col·legi de Periodistes.

Aquest finançament resulta escàs per atendre els casos que seria desitjable que arribessin a mans del Consell, doncs en l'actualitat, com veurem, es registren xifres molt modestes. Una major promoció a través dels

¹¹ Aquesta resolució estableix que: "Han de crear-se organismes o mecanismes d'autocontrol integrats per editors, periodistes, associacions d'usuaris de mitjans, experts en el món acadèmic i jutges, que elaboraran resolucions, sobre el respecte als principis deontològics en el periodisme, amb el compromís prèviament assumit pels mitjans de publicar les resolucions rellevants. Això agradarà al ciutadà, que ostenta el dret a la informació, a jutjar positiva o negativament el treball i la credibilitat dels periodistes".

¹² Annex n. 2

mateixos mitjans de comunicació, animant la ciutadania a presentar queixes justificades i que les resolucions apareguessin en llocs destacats dels mitjans afectats, comportaria un increment notable de l'activitat, però, alhora, la impossibilitat material d'atendre-la degudament a causa de l'escassetat de recursos econòmics. Un pressupost raonable hauria de multiplicar per deu, almenys, les aportacions actuals. Això, però, en aquests instants sembla molt improbable que es pugui produir. Finalment, hem de dir que aquest organisme es va configurar, un cop transcorregut el període experimental de dos anys, en una Fundació (1999)¹³. En l'actualitat els membres del Consell (les persones encarregades de dictaminar sobre les queixes que es presenten i que cal dir que actuen de forma absolutament altruista) són dinou¹⁴. Es pot comprovar que alguns dels membres inicials, d'acord amb el que assenyalen els estatuts, han estat substituïts¹⁵.

4.3.1. Funcionament del CIC i estudi de casos (1997-2001)

Ens ha semblat clarificador fer un estudi detallat de tots els casos que han estat tractats i dictaminats pel CIC en el període 1997 – 2001, i sotmetre aquestes dades a diferents anàlisis de manera que puguem tenir referència de tots els elements que un lector interessat voldria conèixer, entorn de la tasca d'aquest jove mecanisme autoregulator. Abans parlarem del “*modus operandi*” d'aquesta institució: una comissió formada pel seu president i altres dos membres idonis (amb disponibilitat i sense cap interès directe sobre la qüestió) respecte la queixa presentada, decidirà si cal o no admetre-la a tràmit essent suficient que aquesta reuneixi un mínim de fonamentació deontològica. **Quan es produeix una vulneració del codi, el CIC insta el mitjà a la rectificació de la seva actuació i dicta una resolució que cal que sigui presa pel Ple del Consell en una de les seves reunions ordinàries – que tenen lloc com a mínim cada tres mesos – o en una reunió extraordinària a la qual han d'assistir-hi almenys cinc dels seus membres. De moment el CIC no contempla l'obligatorietat de la publicació de les seves resolucions per part del mitjà**

¹³ El seu Reglament de funcionament es recull en l'Annex 3 d'aquest treball.

¹⁴ La relació dels components i un breu currículum, s'inclou en l'Annex n. 4

¹⁵ Tots aquests detalls i d'altres són consultables en la seva web <http://www.periodistes.cic.org> consultada el dia 29 d'abril de 2003.

afectat, probablement perquè no disposar d'elements de persuasió per imposar aquesta norma.

De cada reunió del CIC s'aixeca acta recollint la queixa presentada, la informació recopilada i les intervencions dels seus membres durant la deliberació, així com del contingut dels dictàmens i de les resolucions preses i el resultat de les votacions. Aquestes actes, inclosos els vots particulars que puguin produir-se, passen a conformar el **Registre del CIC, que és públic**. El CIC elabora, a més a més, els informes extraordinaris que consideri necessaris i un informe anual de la seva activitat – la memòria- que remet als mitjans i a algunes institucions i organitzacions a Catalunya. Aquesta memòria sol tenir una certa repercussió en alguns mitjans ja que dona compte de tots els casos examinats i dictaminats, amb les respectives resolucions que tothom pot verificar. També el CIC, a més de les queixes del públic, té la potestat de poder actuar d'ofici.

El Reglament del CIC també contempla la possibilitat de modificar el codi aprovat en el seu dia pel el Col·legi de Periodistes i, de fet, al llarg de la seva existència ja ha formulat propostes de modificació, aclariments o puntualitzacions. En realitat aquestes propostes són enviades a la Junta del Col·legi per al seu examen. La junta n'informa al respecte i trasllada la proposta a l'òrgan màxim de decisió que és l'Assemblea de col·legiats o Junta General. També es considera recomanable, i per tant així s'ha fet fins ara, aprofitar el marc dels congressos de la professió a Catalunya que se celebren cada quatre anys, a fi d'obtenir la ratificació dels assistents.

Tot seguit passarem a l'anàlisi dels casos dictaminats pel CIC¹⁶. De la lectura de cadascun dels dictàmens es pot desprendre que es tracta d'una tasca afinada, de molta precisió i amb força elements que proporcionen un cos doctrinal que servirà per aplicar en resolucions similars posteriors. En primer lloc farem un resum d'aquestes resolucions per conèixer de forma global dades que poden resultar interessants i fins i tot, curioses. Per exemple saber el percentatge i quantes són les queixes presentades per particulars davant d'aquelles que es fan des d'institucions, o bé el tipus de mitjà (premsa escrita, ràdio, televisió, etc.) que afecta la reclamació. També podrem saber si afecta en major mesura a mitjans considerats d'abast local (més modestos i amb menys recursos) o, pel contrari, als considerats d'abast nacional (més

¹⁶ La relació dels dictàmens s'inclou en l'Annex n. 5 d'aquest treball.

poderosos), i en funció d'això mateix si les resolucions tenen a veure amb aquesta característica o no. També intentarem mostrar si les resolucions solen ser més favorables als demandants o, contràriament, no acaben de donar la raó als agreujats.

TAULA 6. RESOLUCIONS DEL CIC. PERIODE 1997 - 2001

Any	Qui la presenta		Mitjà que afecta				Tipus de mitjà		Tipus de resolució		
	Indiv.	Institu- cional	Escrit	Ràdio	TV	Altres	Local	Ncnal	Favor	No Favor	Altres
1997	11	7	13	3	-	3	9	8	7	6	5
1998	5	7	10	1	1	-	4	9	3	7	2
1999	3	9	7	1	1	2	6	5	7	3	2
2000	2	7	9	-	-	-	6	3	7	2	-
2001	2	7	6	1	1	1	7	3	4	2	3
Total	23	37	45	6	3	6	32	28	28	20	12

Tal com ja havíem anunciat, d'aquestes dades es desprèn el reduït nombre de casos que arriben al Consell. També es pot deduir que són més les institucions o organitzacions les que més utilitzen la via del Consell per expressar les seves queixes: 60,2% front al 39,8% dels particulars. No així en els inicis: el primer any les queixes de particulars superen les institucionals, tendència que al llarg del temps ha esdevingut just al contrari. Resulta absolutament aclaparador el nombre de queixes referides als mitjans escrits per damunt de la resta (75%) en front del 10% que representa la ràdio i del 5% la televisió. El 10% restant correspon a queixes que no es refereixen a mitjans convencionals (Ex. Gabinetes de comunicació) o són resolucions sobre qüestions que no tenen directament a veure amb un tipus concret de mitjà o bé afecta a tots per igual. Això es pot explicar perquè per tradició els Consells de Premsa han tingut una dedicació més definida respecte dels mitjans escrits (hem vist que alguns només es dediquen a aquesta tasca) i també perquè a Catalunya les reclamacions sobre mitjans audiovisuals poden tramitar-se a través del CAC (encara que després veurem que les xifres són, també, més que modestes).

Pel que fa a l'àmbit del mitjà s'observa un equilibri de manera que els mitjans de caire local reuneixen el 56,3% de les queixes i els considerats d'abast nacional sumen el 46,7%. Respecte de les resolucions, un 46,7% són

favorables als agreujats, el 33,3% són fallades en contra i el 20% restant són desestimades o no precisant una resolució a favor en contra. Una valoració sobre els resultats que no es pot desprendre de la taula anterior, però que paga la pena conèixer són: De les 32 queixes que afecten mitjans locals, 20 (62,5%) són a favor dels que la presenten; 6 (18,75%) són desfavorables i les restants 6 (18,75%) ni a favor, ni desfavorables. Passant als mitjans d'abast nacional, de les 28 queixes registrades 11 (39,3%) són a favor dels que la presenten, 14 (50%) són desfavorables i 3 (10,7%) ni a favor, ni en contra.

Aquestes dades poden fer pensar que els mitjans locals, més modestos i amb menys recursos, no són tan curosos a l'hora d'elaborar les informacions i, per tant, cometen més transgressions del codi deontològic que els mitjans d'abast nacional. Aquests, amb majors recursos, poden ser més escrupolosos amb el compliment de la normativa. Es evident, però, que també algú podrà interpretar que les resolucions que emet el Consell són més "respectuoses" amb els mitjans importants que amb els modestos. Ara passarem a donar una informació relativa a jurisprudència. Les dades fan referència als criteris del codi deontològic que afecten a les queixes presentades. A fi de clarificar la Taula 8, a continuació inserim la informació relativa a l'enunciat dels dotze criteris o articles del Codi Deontològic (Taula 7).

TAULA 7. RESUM D'ENUNCIATS DELS CRITERIS DEL CODI DEONTOLÒGIC.

Criteri	Enunciat de cadascun dels criteris o articles
1	Observar sempre una clara distinció entre els fets i opinions o interpretacions
2	Difondre únicament informacions fonamentades.
3	Rectificar amb diligència.
4	Utilitzar mètodes dignes per a obtenir informació o imatges.
5	Respectar <i>l'off the record</i> .
6	Reconèixer a les persones individuals i/o jurídiques el seu dret a no proporcionar informació ni respondre preguntes.
7	No acceptar mai retribucions o gratificacions de tercers.
8	No utilitzar mai en profit propi informacions privilegiades.
9	Respectar el dret de les persones a la seva pròpia intimitat i imatge.
10	Observar escrupolosament el principi de presumpció d'innocència.
11	Tractar amb especial cura tota informació que afecti a menors.
12	Actuar amb especial responsabilitat i rigor en el cas d'informacions o opinions amb continguts que puguin suscitar discriminacions per raons de sexe, raça, creences, així com incitar a l'ús de la violència.

TAULA 8. RESUM DE QUEIXES EN RELACIÓ AMB ELS CRITERIS DEL CODI DEONTOLOGIC QUE AFECTEN

Criteri	Nombre de casos que afecten	Resolucions favorables	Resolucions desfavorables	Altres resolucions
1	4 (7,3%)	3 (9,7%)	-	1 (10%)
2	21 (38,2%)	7 (22,6)	8 (57,1%)	6 (60%)
3	5 (9,1%)	3 (9,7%)	-	2 (20%)
4	1 (1,8%)	-	1 (7,1%)	-
5	1 (1,8%)	1 (3,2%)	-	-
6	3 (5,5%)	2 (6,4%)	1 (7,1%)	-
7	3 (5,5%)	1 (3,2%)	1 (7,1%)	1 (10%)
8	-	-	-	-
9	6 (10,9%)	5 (16,1%)	1 (7,1%)	-
10	1 (1,8%)	1 (3,2%)	-	-
11	6 (10,9%)	4 (12,9%)	2 (14,3%)	-
12	4 (7,3%)	4 (12,9%)	-	-
TOTAL	55 (100%)	31 (100%)	14 (100%)	10 (100%)

D'aquestes dades es pot desprendre que tots els criteris (els dotze punts del Codi Deontològic), a excepció del número vuit, han estat referits, en major o menor mesura, pels demandants. Sens dubte el criteri segon és el més invocat, però, al mateix temps, només el 33% dels casos que afecten a aquest punt són resolts favorablement als demandants. El criteri n. 7 és justament el que té un més baix percentatge de resolucions favorables, en relació amb el nombre de queixes, si exceptuem el criteri quart, respecte el qual només s'ha produït una queixa i aquesta ha estat resolta desfavorablement (100%). D'altra banda, el criteri 12é, que ha estat invocat en quatre ocasions, ha rebut en tots els casos un dictamen favorable als demandants.

4.3.2. Estudi d'un cas: Com funcionen els mecanismes autoreguladors

El 7 de maig de 1997 pràcticament tots els diaris de Catalunya recollien en portada la notícia de la mort d'una dona al carrer de Trafalgar de Barcelona, en caure-li al damunt part d'una façana. Probablement el fet que la dona fos originària de les comarques de Lleida, concretament de Guissona, va propiciar que els dos diaris que s'editen a la capital del Segrià, *El Segre* i *La Mañana*, dediquessin un major espai a la notícia. Aquests dos diaris es convertiren en protagonistes de les queixes, ja que ambdós varen ser denunciats per diferents

institucions i particulars, sobretot per la fotografia de portada utilitzada per a il·lustrar els respectius articles publicats a les planes de l'interior. Curiosament, ambdós diaris tant a la portada com a les al·ludides pàgines internes, havien utilitzat les mateixes fotografies que, com veurem més endavant, sembla que són les úniques que, reberen de l'Agència Efe sobre l'accident, puix que un dels seus fotògrafs fou el primer que cobrí aquesta informació. Les fotografies corresponents estan signades per Andreu Dalmau i en algun cas s'hi ha afegit *Efe*.

Cal dir que no foren aquests diaris els únics a publicar les fotografies en qüestió, sinó que la majoria ho varen fer amb un desplegament notable, si bé en alguns casos amb inclusió de fotografies més respectuoses envers la dignitat de Carmen Esquerra Padullés (nom de la dona morta en l'accident) i la dels seus familiars. Veient les fotografies¹⁷ podem observar que la dona apareix estirada al terra mig nua, doncs sembla que li varen treure part de la roba per a l'examen mèdic en els primers moments de l'accident i quedà exposada a la vista dels vianants en roba interior. Fou en aquell moment que el fotògraf d'Efe arribà al lloc dels fets, és a dir quan el cos no havia estat cobert pels funcionaris encarregats de fer-ho.

El mateix dia de la publicació de la notícia, un grup de lectors dels diaris *El Segre i La Mañana*, s'adreçaren per escrit als respectius directors, demanant explicacions per la publicació de les fotografies i manifestant la seva preocupació pel fet que es poguessin produir situacions com aquella. Igualment s'adreçaren al CIC posant el cas a les seves mans a fi que aquest organisme es pronunciés al respecte. Una setmana més tard, el 14 de maig, la presidenta de l'Institut Català de la Dona, Joaquina Alemany, es dirigia també al CIC, denunciant el que considerava una manca de sensibilitat i un atemptat a la dignitat de les persones. És a dir, la publicació de les al·ludides fotografies vulnerava obertament el Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes. Com es natural, demanava l'adopció de les mesures corresponents. Concretament el pronunciament del Consell. Amb data 23 de maig el CAC – Consell Audiovisual de Catalunya - dependent aleshores del Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya, s'adreçà al President del CIC, denunciant la possible intromissió en el dret a la intimitat i la imatge, contemplat com a vulneració en el Codi Deontològic, i demanant el corresponent pronunciament sobre aquesta

¹⁷ Annex n. 6

qüestió. Comprovem, doncs, una mobilització notable de diferents estaments de la societat, segurament deguda a què ens trobem davant d'un cas especial (és realment interessant veure com una fotografia provoca un impacte que probablement un text no hauria pogut igualar.). Hem de recordar la dita “Una imatge val més que mil paraules”.

A partir d'aquest moment el CIC obre les diligències. Amb data 20 i 21 de maig, s'havia dirigit respectivament als diaris *El Segre* i *La Mañana*, demanant als seus directors les al·legacions que estimessin oportunes en el seu dret. Igualment amb data 5 de juny el Secretari del CIC es dirigia al director de l'Agència Efe, posant en evidència que les fotografies publicades pels diaris lleidatans referits havien estat realitzades per la seva agència i anunciant-li que el dia 11 de juny s'havia convocat una comissió informativa en el si del CIC per iniciar l'expedient. Mentre, s'havia rebut resposta dels dos directors dels diaris de la capital del Segrià, donant compliment a la demanda del CIC. Tots dos justificaren la seva decisió al tractar-se de les úniques fotografies enviades per l'agència. Reconeixien que les imatges, efectivament, podien ferir la sensibilitat i per això triaren per a la portada la que varen considerar menys “escandalosa”. La decisió de publicar-les va estar en funció de no minimitzar l'impacte informatiu d'un fet que, per la seva gravetat, mereixia, al seu parer, la màxima cobertura. En el cas del diari *El Segre* el seu director no va poder evitar finalitzar el seu escrit d'al·legacions amb una referència, que reproduïm, i que mostra la irritació que li provocà haver estat cridat a capítol per aquest afer:

“Per últim, voldria dir-te que, molts pocs dies abans tota la premsa catalana va publicar la fotografia d'un guàrdia civil mort al País Basc, víctima d'un atemptat. El seu cos només vestia uns calçotets. En aquella ocasió cap col·lectiu feminista ni directora de l'Institut Català de la Dona, regidors, etc., van expressar cap mena de protesta per l'atemptat contra la dignitat del mort que la imatge podia representar”.

De la sessió informativa del dia 11 de juny, en resultà la decisió d'adreçar-se novament a l'Agència Efe, acompanyant les respostes dels dos directors dels diaris i demanar que l'agència fes les al·legacions que considerés oportunes. Amb data 30 de juny, el director d'Efe responia amb tot tipus de detalls, assumint les responsabilitats del cas i manifestant que es tractava d'una desafortunada excepció de la tasca informativa de la seva agència. Cal deixar constància que segurament **estem davant d'un cas excepcional ja**

que els responsables de la vulneració del Codi, manifesten de forma clara l'acceptació de responsabilitats, doncs en la majoria de casos que tramita el CIC es habitual rebre al·legacions evasives en la línia de no voler assumir les culpes o intentant desviar l'atenció sobre l'objecte de la qüestió. En altres ocasions, el silenci sol presidir el comportament dels presumptes transgressors de la norma ètica. Tornant a la resposta del director d'Efe, el CIC en la seva comissió informativa del 15 de juny, prenia el següent acord:

1. Que les fotografies difoses per l'Agència Efe i publicades pels diaris *El Segre i La Mañana* sobre la mort d'una dona a causa dels enderrocs d'una façana a Barcelona, vulneren el criteri 9è del Codi Deontològic de la professió periodística a Catalunya, que obliga a respectar el dret de les persones a la seva pròpia intimitat i imatge, especialment en casos o esdeveniments que generen situacions d'aflicció o dolor.
2. El Consell recomana especialment a tots els mitjans que a la cloenda del III Congrés de Periodistes de Catalunya van signar el protocol d'adhesió, que posin el major interès en l'acompliment dels criteris del Codi Deontològic i, en aquest cas concret, del criteri 9è.
3. El Consell entén que ni les exigències de la informació competitiva ni l'interès públic d'una informació gràfica, tenen res a veure amb el fet de mostrar una persona recent morta en la forma que va quedar immediatament després de l'accident i amb l'obligació dels mitjans de respectar la intimitat, l'honor i la imatge de les persones.

Finalment amb data 20 d'octubre el Ple del Consell prenia els acords definitius que s'assenyalen a la memòria. El primer punt és reflex exacte de la redacció del primer punt dels acords de la Comissió Informativa del 15 de juliol, ja reproduït. El segon i darrer acord diu:

“El Consell reconeix i accepta l'assumpció de responsabilitat presentada en la carta del director de l'Agència Efe i valora les seves reflexions perquè es respectin les normes del Codi Deontològic”.

D'aquest acord es donà compte a totes les parts i quedà recollit en la memòria de l'any 1997 feta pública, remetent-la a tots els mitjans que recolzen les decisions del CIC (els signants del protocol d'adhesió)¹⁸. A més, pensem

¹⁸ <http://www.periodistes.cic.org>

que el seguiment curós d'aquest cas inclou els elements més rellevants de l'autoregulació. Demostra com aquesta pot resultar insubstituïble per abordar casos com el que hem analitzat, convertint-se en un referent per què situacions com les exposades puguin ser evitades o, en tot cas, serveixi per establir mesures per intentar aturar-les a temps.

5. LA REGULACIÓ A CATALUNYA

Podem dir que, dins del període democràtic, el primer intent de regulació el protagonitzà el Govern de la Generalitat amb la creació del primer Consell de l'Audiovisual de Catalunya, l'any 1997, amb una dependència política absoluta d'aquest govern i dels partits representats en el mateix. Nasqué amb unes expectatives molt dubtoses doncs, com s'ha dit, els exemples a imitar més novells en el nostre entorn europeu ens parlen de consells audiovisuals com a òrgans independents, vinculats amb les Administracions, però evitant la seva instrumentalització política. Caldria, però, reconèixer aquí que la presidència d'aquest Consell va ser molt resistent a les pressions dels seus mentors i tot i existint la dependència, va fer una tasca molt per damunt del que podia esperar-se. Finalment es produí la correcció i nasqué el nou CAC, l'actual, del qual en donarem compte a continuació.¹⁹

5.1. El Consell de l'Audiovisual de Catalunya – CAC.

El Consell de l'Audiovisual de Catalunya – CAC, es regeix per la llei 2/2000, de 4 de maig, aprovada pel Parlament de Catalunya per unanimitat. Estem, doncs, davant d'una autoritat independent amb personalitat jurídica pròpia encarregada de la regulació dels serveis de comunicació audiovisual de la Generalitat. Per tant, un instrument representatiu de la regulació dels mitjans de comunicació. Exerceix les seves funcions en l'àmbit de la comunitat audiovisual directament gestionada per la Generalitat o en règim de concessió o d'habilitació, sigui quina sigui la forma d'emissió i la tecnologia emprades. També exerceix en els supòsits que s'efectuïn emissions específiques per a Catalunya i en aquells que, per aplicació de la normativa vigent, restin sotmesos a l'àmbit de gestió i tutela de la Generalitat, tant pel que fa a mitjans de titularitat pública com privada. Les seves finalitats són:

- Vetllar pel respecte als drets i llibertats.

¹⁹ Més tard, comentarem un projecte que es troba en fase d'explicació per part dels col·lectius professionals als grups parlamentaris, tant al Parlament de l'Estat com al de Catalunya. Pretén impulsar un nou mecanisme de control, proposant una regulació, on el camí a seguir sigui marcat per representants polítics de la ciutadania a través dels Parlaments, pels propis professionals i per la ciutadania, per l'anomenada societat civil. Ens referim al ja esmentat Estatut del periodista professional, i ho farem havent vist les causes que motiven, en bona part, aquesta iniciativa, concretament la precarietat laboral.

- Garantir el compliment de la normativa reguladora de la programació i la publicitat.
- Garantir el compliment de les condicions de les concessions.
- Garantir el compliment de la normativa europea i els tractats internacionals relatius a l'àmbit audiovisual.
- Vetllar pel pluralisme polític, religiós, social, lingüístic i cultural en el conjunt del sistema audiovisual de Catalunya.
- Vetllar per la neutralitat i l'honestedat informatives.
- Vetllar pel compliment de les normes relatives a l'ús de la llengua catalana i l'impuls de l'aranès.

Compta amb deu consellers²⁰. Nou són elegits pel Parlament a proposta, com a mínim, de tres grups parlamentaris, per una majoria de dos terços. L'altre membre, que n'és el president, és proposat i nomenat pel Govern després d'escoltar l'opinió majoritària dels nou membres elegits pel Parlament. Tot i que els nomenaments del Parlament es proposa que siguin entre persones de reconegut i contrastat prestigi i experiència en el terreny professional, no s'esvaeixen els temors que finalment la seva composició no acabi responent a un simple repartiment de quotes de poder entre els diversos partits polítics. El mandat dels consellers és de sis anys; irrevocable i no renovable. El mandat dels nou membres es renova en un terç cada dos anys.

Les funcions dels consellers són de dedicació exclusiva i incompatibles amb l'exercici de qualsevol càrrec d'elecció o designació polítiques i amb qualsevol activitat professional amb l'excepció de la docència en l'àmbit de l'ensenyament superior o universitari, si no es presta en règim de dedicació exclusiva. Els membres del CAC no poden tenir interessos en empreses audiovisuals, de cinema, de vídeo, de premsa, de publicitat, d'informàtica, o d'Internet. El CAC pot imposar multes en l'àmbit de les disposicions sobre programació i publicitat. El Govern és l'únic competent per revocar les concessions. El CAC solament pot informar el Govern perquè disposi en conseqüència.

Paga la pena destacar que el CAC ha arribat amb el Consell de la Informació de Catalunya – CIC a una entesa per establir canals de comunicació ràpida que els permeti actuar conjuntament i sense contradir-se, quan es produeix alguna transgressió del Codi Deontològic.

²⁰ <http://www.audiovisualcac.net> consultada el dia 29 d'abril de 2003

També van acordar coparticipar en l'organització d'actes en què hi hagi punts en comú i en l'elaboració d'anàlisis i informes. Des de la seva constitució, el CAC participa activament amb el conjunt d'organismes similars en altres països, per la seva convicció de la necessitat de coordinació i actuació conjunta de les diverses autoritats reguladores independents. El CAC va entrar a formar part de l'EPRA (Plataforma Europea d'Autoritats Reguladores) el maig de 1998 (és clar que es tracta del primer CAC). Des d'aleshores ha estat particularment actiu en aquesta plataforma europea. Per tal d'establir relacions més profundes amb els seus veïns, el CAC, conjuntament amb el CSA francès, va fundar la Xarxa Mediterrània d'Autoritats Reguladores, amb l'objectiu de ser una eina de coordinació i d'intercanvi d'experiències amb els països mediterranis, amb el repte afegit de la diversitat cultural, la qual cosa la conforma com una plataforma única i altament enriquidora per als seus membres.

5.1.1. Estudi de casos de les resolucions del CAC (2002)

Si bé és possible analitzar les decisions emeses pel CAC des de l'any 2000 ²¹, ens hem decidit per analitzar només un exercici, el de 2002, doncs en la pràctica es pot comprovar que totes tenen unes característiques gairebé idèntiques. Durant l'any 2002 el CAC ha rebut 166 reclamacions. Moltes d'elles ja no han estat tramitades i només 75 s'han considerat. Concretament aquestes 75 reclamacions han estat documentades en 40 decisions ²², ja que en diverses ocasions sobre un mateix cas es presenten diferents queixes. Aquestes resolucions tenen el següent perfil:

TAULA 9. DECISSIONS EMESES PEL CAC L'ANY 2002

Resolucions	Nombre	Estimades	No estimades
Relatives a informació	10	2	8
Relatives a publicitat	24	5	19
Relativ a programes no informat.	6		6
TOTAL	40	7	33

²¹ Fins i tot són consultables a la seva web les decisions ja resoltes l'any 2003 (15 resolucions el dia 24 d'abril).

²² La relació completa de decisions figura en l'Annex n. 7

Ens centrarem en a aquelles reclamacions que afecten a la informació. En concret a les que conformen les 10 resolucions, de les quals 9 estan relacionades amb la televisió i una amb la ràdio. De les 9 de TV, 8 corresponen a les TVs públiques, (3 a TV3, 1 a Canal 33, 2 a BTV, 1 Gavà TV, 1 Maçanet de la Selva TV). La de la ràdio correspon a Catalunya Ràdio. Com es veu en la taula anterior només dues d'aquestes resolucions han estat estimades favorablement per als demandants i ambdues corresponen a BTV. L'escassetat del volum de reclamacions ens confirma que són ben pocs els ciutadans que utilitzen aquest mecanisme per establir les seves queixes. Sembla també que són pocs aquells als qui s'acaba donant la raó ²³.

5.2. Projecte de l'Estatut del periodista professional.

L'impuls definitiu al projecte d'aquest Estatut va ser el resultat més destacat de la II Convenció de Periodistes d'Espanya, celebrada a Valladolid els dies 26 i 28 de maig de 2000. En aquell marc es van definir cinc grans debats: Mitjans de comunicació públics i concentració de mitjans; Marc jurídic de la professió, Situació laboral; Regulació dels periodistes "a la peça"²⁴ i Regulació de les pràctiques dels estudiants de periodisme. Els assistents van demanar al FOP – Foro de Periodistas - (responsable de l'encontre i on es troben representades totes les organitzacions de periodistes d'Espanya) l'elaboració, abans d'acabar l'any 2000, d'un esborrany d'estatut del periodista professional. Al llarg de les sessions, **es va reconèixer de manera inequívoca la necessitat de reclamar una legislació com a única forma efectiva per defensar els drets professionals i laborals dels informadors.** Sembla que a Valladolid es va enterrar definitivament el vell adagi, ja referit, que diu "la millor llei de premsa és la que no existeix", i que ha estat la base de la desregulació del sector. A la convenció es van fixar els continguts mínims que havia de tenir la futura llei i es va encarregar al FOP de tirar endavant el procés. El calendari que en aquells moments es va fixar s'ha anat complint amb força exactitud. La proposta de les organitzacions de periodistes per regular el sector de la comunicació ja fa temps que s'ha donat a conèixer entre el conjunt de la professió i entre les instàncies polítiques que hauran de tramitar-la per

²³ A manera d'exemple en l'Annex n. 8, reproduïm una de les decisions estimades, doncs ajuda a mostrar la forma i els raonaments que utilitza el CAC en aquestes situacions.

²⁴ Aquells que no tenen contracte laboral i venen els seus articles als mitjans que els volen comprar.

convertir-la en llei. Sembla, però, que el camí no serà fàcil i que la qüestió està entretinguda en mans dels grups polítics amb representació parlamentària, que haurien de donar-li suport.

L'Estatut de la professió periodística ²⁵ i La regulació laboral dels periodistes ²⁶ haurien de permetre posar els periodistes espanyols en les mateixes condicions que molts dels seus col·legues de l'entorn europeu. Aquest estatut pretén regular la pràctica de la tasca d'informar, establint quins són els drets i els deures de les persones que s'hi dediquen, quines són les garanties que disposen i com s'accedeix a l'exercici de la professió. Els referents que s'estudiaren per elaborar aquesta normativa són, en primer lloc, la llei portuguesa, també la francesa i la italiana. Un dels objectius bàsics que sobresurt és donar cobertura jurídica a una de les figures més tradicionals i, alhora, més desprotegides del sector de la comunicació com són els periodistes "a la peça", mal anomenats fins ara "col·laboradors". El text redactat reconeix el dret d'aquest col·lectiu a disposar d'un seguit de garanties laborals i professionals de les quals gaudeixen una bona part dels països de l'entorn europeu i que a l'Estat espanyol encara no són reconegudes.

²⁵ Annex n. 9

²⁶ Annex n. 10

6. L'ATOREGULACIÓ I LA REGULACIÓ CARA A CARA. VALORACIÓ D'ESPECIALISTES

En els apartats anteriors hem copsat l'amplitud de mesures existents a fi de poder controlar els agents productors de la informació. També hem esmentat els instruments que es troben en fase de projecte que, conjuntament, poden venir a reforçar allò que convé que facin: Controlar bé periodistes i mitjans. De totes maneres és indubtable que, com ja hem recollit, ens trobem davant d'una matèria altament sensible, que recomana que siguem molt curosos a l'hora d'aplicar els diferents instruments de control. Comprovem, doncs, que no és senzill trobar la mida justa, però tot apunta a què el conjunt d'instruments disponibles avui a casa nostra, no acaba de resoldre el desgavell en què es troba la informació. Potser no es tracti tant de continuar cercant noves vies, nous camins, tot i que al final també caldrà fer-ho, sinó, de moment, intentar perfeccionar les eines existents, dotant-les de major reconeixement i efectivitat i per això és indispensable que els usuaris prenguin consciència d'aquesta necessitat, que s'organitzin i reclamin amb força els seus drets. A fi de delimitar millor les fronteres en què es mouen els instruments de control, pensem que pot resultar útil incloure una taula-resum, recollint els avantatges i inconvenients més evidents de la regulació i de l'autoregulació que, inevitablement, contindrà alguns elements subjectius.

No podem, però, deixar de referir-nos a un instrument evident de control dels mitjans de comunicació i dels professionals: la via judicial. Ja hem dit que en una societat democràtica tot no es pot judicialitzar. Els usuaris saben que no poden utilitzar aquesta via cada cop que els afecta o perjudica una notícia, o simplement perquè no els agradi o els molesti la forma en què ha estat tramesa. Entre d'altres coses perquè, a més, la justícia es molt lenta i perquè en països on la llibertat d'informació és molt àmplia, com en el cas espanyol, la tendència és favorable a tolerar que el dret a la llibertat d'expressió estigui per damunt d'altres drets, com el de l'honor de les persones o el de la pròpia imatge, de manera que, en darrera instància, les sentències definitives que arriben al Tribunal Constitucional, solen exculpar majoritàriament els mitjans i periodistes. Aquesta situació provoca que sigui poc recomanable presentar demandes o querelles cada cop que sorgeix un conflicte i només es reserva per a casos molt flagrants. Així, doncs, no acaba essent, aquest, el mecanisme

més adient per fer un seguiment efectiu dels excessos que puguin cometre els mitjans.

TAULA. 10 AVANTATGES I INCONVENIENTS DELS INSTRUMENTS DE REGULACIÓ I AUTOREGULACIÓ

AUTOREGULACIÓ	REGULACIÓ
<p style="text-align: center;"><u>Avantatges</u></p>	<p style="text-align: center;"><u>Avantatges</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Fa efectiva la deontologia, indispensable en una professió que ha de ser presidida per el comportament ètic • Són els propis agents que porten a terme la seva activitat els encarregats de fer-la efectiva • És compatible amb la regulació • Te “bona premsa” entre els professionals i els usuaris. Fins ara, major credibilitat • Crea cos doctrinal que més tard, pot ser aplicat per evitar la repetició d’abusos o per resoldre situacions similars • És útil per ajudar a consolidar una sèrie de drets dels professionals front a les seves empreses (Estatut de redacció) 	<ul style="list-style-type: none"> • En tant que autoritat independent nascuda del poder executiu o legislatiu, li atorga facultats coercitives amb possibilitat de sancionar i recursos econòmics suficients per garantir la seva eficàcia. • Operaria amb una legislació que li permetria defensar per llei els drets professionals i laborals dels informadors (Estatut de la professió periodística) • No és incompatible amb l’autoregulació • Si s’aplica amb acord i consens pot esdevenir beneficiosa per als usuaris i professionals • Ara, sembla iniciar-se un període on els professionals creuen que cal implantar algun instrument que els protegeixi
<p style="text-align: center;"><u>Inconvenients</u></p>	<p style="text-align: center;"><u>Inconvenients</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> • És gairebé indispensable la presència de tots els mecanismes actuant al mateix temps (codi, consell, estatut de redacció, etc.) perquè resulti eficaç • Un cop en marxa l’instrument cal molt temps per obtenir fruits tangibles • Costa obtenir recursos econòmics suficients per garantir la qualitat dels instruments, però al mateix temps aquests recursos poden ser un entrebanc per a la seva independència • Li manquen estris coercitius per fer complir les resolucions i poder-se presentar com veritablement útil als ulls dels professionals i usuaris 	<ul style="list-style-type: none"> • La seva inevitable dependència del poder polític i/o legislatiu, provoca recels, tant en els professionals com en els usuaris • No gaudeix d’entrada del vistiplau dels periodistes i això provoca la manca d’unanimitat de la qual si disposa, per ara, l’autoregulació. Hi ha, fins i tot, sectors professionals que s’hi oposen • La societat civil està representada a través dels parlamentaris. Per abordar qüestions referides a la informació la ciutadania hauria de tenir una presència més participativa.

De cara a reforçar el balanç que recull la Taula 9, també donarem a conèixer el resultat de les respostes a un qüestionari elaborat expressament per aquesta recerca.

Quan vaig formular la meva proposta de treball de recerca, sobre la qüestió que ens ocupa volia realitzar amb diferents professionals qualificats, una sèrie d’entrevistes dirigides a conèixer punts de vista diversos i a copsar si, efectivament, també ells tenien la percepció que ens trobàvem en un moment

especialment delicat pel que fa a les garanties de la informació, i si existia unanimitat sobre les possibles alternatives per redreçar la situació. Finalment vaig fer una tria del que podríem qualificar com una representació “selecta” d'experts, molt implicats en tota la problemàtica relacionada amb el treball. Concretament vaig seleccionar nou persones, set de les quals són periodistes i les dues que no ho són, tenen una relació força propera amb l'entorn dels mitjans de comunicació ²⁷. Vaig arribar a la conclusió que resultava més adient obtenir per escrit unes respostes a preguntes concretes²⁸, cosa que permetia fer un buidat per extreure les idees més importants i, si s'escau, recollir amb absoluta fidelitat les respostes més interessants.

La pretensió és oferir un conjunt de “visions i reflexions” qualitatives, que no volen en cap cas, presentar-se com a dades representatives. La voluntat d'aquests professionals és que ningú pugui pensar que amb les seves respostes intenten representar un col·lectiu. Tot el contrari, a l'hora d'expressar les seves opinions, arguments i tria d'exemples volen deixar constància que ho fan a títol personal.

En primer lloc, volíem sotmetre a la consideració de tots ells l'actual panorama de la informació a casa nostra. Si havien observat algun retrocés o si contràriament, albiraven avenços. En concret preteníem conèixer si la seva percepció podia ajudar-nos a saber si el comportament ètic dels professionals i el dels mitjans de comunicació era major o havia empitjorat al llarg de la darrera dècada, tot just quan va néixer el Codi Deontològic. L'opinió global no resulta del tot coincident. Ningú es mostra especialment optimista i apareixen àdhuc manifestacions de molta duresa. Podria interpretar-se que, en general, la llibertat d'informació mostra alguns avenços, però no sense dificultats, ni tampoc sense retrocessos lamentables (algunes de les respostes citen l'actual Guerra de l'Iraq com un moment d'inflexió, que pot comportar riscos i retalls a la llibertat d'informació i d'expressió). No volem pensar que hagués pogut passar sense tots aquests instruments, doncs a la vegada, algunes de les opinions coincideixen en que el comportament ètic ha retrocedit, puix que l'individualisme ha substituït la solidaritat.

En opinió de la majoria, **assistim a un progressiu deteriorament de continguts, banalització, confusió de gèneres, manipulació pura i dura,**

²⁷ La relació i un petit currículum dels seleccionats s'inclou en l'Annex n. 11

²⁸ En l'Annex n. 12 es reproduïx el qüestionari que se'ls va remetre.

informació com a espectacle, informació com a mercaderia, etc. etc. Tot això sumat a uns mitjans públics amb absoluta dependència dels governs de torn. Es corre el perill que es produeixi un retrocés crònic en el comportament ètic, no tant per la manca de consciència, com per un ferotge estalvi de costos. Hi ha però també vulneració conscient i gairebé sempre lligada al benefici (espectacularitat de les informacions, exigència d'audiències, *reality shows*, televisió porquera, etc. etc.). **Tot plegat pot acabar comportant una disminució de la llibertat d'informació al desvirtuar-se l'essència i la missió d'allò que ha de ser l'exercici del periodisme,** que sembla passar a ser un joc de persuasió de l'opinió pública, per tal d'afavorir els poders socials, els poders econòmics i els poders polítics.

Veiem, doncs, com en conjunt la qüestió és vista amb preocupació. Per això creiem interessant destacar el punt de vista de Victòria Camps, que observa la situació amb molt realisme, però amb algunes dosis d'esperança:

“ La llibertat d'informació no té marxa enrere, sinó que, en general, va millorant. Parlem de la llibertat dels que informen? O de la satisfacció del dret a les informacions que té qualsevol ciutadà?. Els professionals no poden informar del que volen, ni amb l'extensió que voldrien. Han d'informar d'allò que algú considera prioritari i en el temps i espai que cada mitjà imposa. D'aquestes limitacions se'n ressent el dret a la informació. Hi ha més consciència de que cal anar més en compte i s'ha acceptat que la llibertat d'expressió ha de tenir límits. Els errors comesos en els darrers anys – Alcàsser, accident de Sòria, carrer Trafalgar, Raval- han obligat a reflexionar sobre la manera correcta d'informar.”.

Si ja veníem observant que la situació de la informació requeria de l'establiment de mecanismes de control, era important preguntar quina era l'opinió sobre el tipus d'instruments que calia aplicar. Si els nostres informants es decantaven més per mecanismes de regulació o en canvi, veien amb millors ulls aquells que desenvolupa l'autoregulació. En general pensem que si aquesta qüestió hagués estat plantejada fa només cinc anys, les respostes haguessin coincidit àmpliament a favor de l'autoregulació, doncs es pensava que era la millor eina per garantir, des de la independència, un major rigor i serietat en el tractament de les notícies. D'això no en tenim cap dubte que hagués estat així. Però avui la defensa de l'autoregulació no es fa, i segurament és molt complicat fer-ho amb el mateixos arguments de l'immediat passat. Les respostes concretes són molt dures, potser amb l'excepció de dos

dels enquestats i també d'en Josep Pernaú que tot i inclinant-se per l'autoregulació com a la millor via, reclama instruments que puguin sancionar els que no fan allò que haurien de fer. La resta, en canvi, coincideixen en què probablement els mecanismes d'autoregulació ja han tocat sostre i, per tant, que els periodistes han de dir-se a si mateixos que no queda altra solució que regular. Que al menys cal una certa regulació d'aspectes estructurals de la professió periodística i de l'activitat empresarial en la qual s'exerceix. **La regulació sembla que no només implica la relació entre els periodistes i mitjans amb la societat, sinó també les relacions entre els professionals i les empreses.** En l'extrem d'aquest posicionament trobem la resposta d'en Josep Mª Huertas: “ Si apliquem el pragmatisme, cal decantar-se per la regulació. Penso que en la pràctica els professionals no creuen en l'autoregulació.”.

Passant a una altra qüestió, semblava inevitable no interessar-nos per conèixer l'opinió sobre la utilitat del Codi Deontològic i saber si els nostres informants es decantaven més per sotmetre el seu redactat a revisions periòdiques o més aviat per mantenir-lo amb pocs canvis i anar incorporant aclariments o annexos. Aquesta és la fórmula que s'ha seguit fins ara. En aquest cas, les respostes són pràcticament unànimes. Tothom creu que és útil, fins i tot hi ha qui pensa que resulta imprescindible i l'opinió de tots és que cal sotmetre'l a revisions. En tot cas cal abordar-les cada 8 o 10 anys i donar-li mentre el dinamisme necessari, amb la incorporació d'annexos que aclareixin o puntualitzin cadascun dels criteris. En aquesta línia, l'Enric Bastardes, diu: “És necessari fer-hi precisions, fent estudis de desenvolupament dels continguts deontològics de la informació en molts terrenys específics (guerres, immigració, infants, violència domèstica...)”.

També vàrem pensar que no podíem eludir el punt de vista sobre l'experiència que ha acumulat el Consell de la Informació de Catalunya – CIC i si era necessari dotar-lo d'elements de persuasió. En aquest cas els punts de vista no són del tot coincidents, si bé tothom intenta deixar en bon lloc el CIC, si més no, per la tasca voluntariosa que ve realitzant. Les respostes, en general demanen majors estris a disposició del Consell, a fi de persuadir els mitjans a tenir més en compte les decisions, sobretot aquelles que els afecten. **Hi ha qui pensa que caldria reclamar a les empreses que, com hem vist, són responsables del sosteniment econòmic, perquè donessin un impuls**

definitiu, dotant el CIC de més mitjans tècnics i de difusió. Certament el que es demana és una refundació de la institució. D'altres van més enllà i com l'Enric Bastardes, proposen:

“ El CIC s’ha de convertir en un organisme públic, possiblement fusionat amb el CAC i amb un nom adequat, com per exemple Consell de la Informació Multimèdia – CIM -, i amb competències sobre el conjunt dels professionals i de les empreses, tant de mitjans públics com privats.”.

Seguint amb les qüestions que afecten el CIC, se'ls demanà que es pronunciessin sobre la possibilitat que les resolucions que emet el CIC, haguessin de ser publicades, obligatòriament, en els mitjans afectats i de quina manera això es podria portar a terme. Les respostes aquí, són molt heterogènies. Hi ha qui esmenta l'obligació que tenen els mitjans de comunicació de rectificar amb diligència de forma que el CIC podria demanar, en els casos que s'escaigués, la rectificació que, de no produir-se, podria ser demandada judicialment, ja que està emparada per llei. Altres pensen que aconseguir la publicació obligatòria dels dictàmens només pot venir a través de l'acord, el pacte, etc. Que cal un compromís de tots els mitjans que accepten les resolucions del CIC, i que aquest compromís caldria impulsar-lo en el moment de la refundació, de la qual fèiem esment anteriorment. Però davant de tot això hi ha qui sosté que tots aquests plantejaments no són altra cosa que un intent bondadós de seguir exprimint noves possibilitats de consens, quan en realitat tot el que no vingui impulsat per llei ja queda curt.

Finalment, calia interessar-se pels consumidors de la informació. Com el públic podrà exigir i aconseguir garanties de comportament ètic en el tractament dels continguts informatius ?. Tothom ha expressat que és necessari que el públic ha de ser més exigent a l'hora de reclamar possibles danys o senzillament de reclamar informacions més rigoroses. **Cal exercir el poder que té el “client” sobre el mercat i que ara és un poder que es fa valer poc amb les empreses mediàtiques.** Goretti Palau pensa que cal iniciar una tasca docent sobre aquesta qüestió, i diu: “Caldria emprendre una tasca de formació i sensibilització dels usuaris i consumidors, que s'hauria d'iniciar en l'ensenyament primari.”. En Salvador Alsius, hi afegeix:

“No veig altra manera de fer-ho que anar insistint per totes les vies possibles en la direcció pedagògica dels instruments de l'autoregulació.

La introducció de programes a les principals televisions parlant d'ètica informativa podria, fins i tot a aspirar a tenir bones audiències.”.

Per a Montserrat Minobis la solució ha de venir per la via de dotar de les màximes competències el CIC:

“ Si el CIC tingués més competències en la matèria ajudaria a visualitzar la seva tasca davant la societat, què és, fonamentalment, vetllar pel compliment del Codi i alhora proporcionaria una més àmplia garantia de seguretat a la ciutadania.”.

Fins aquí hem intentat extractar les qüestions que hem cregut que tenien més interès per al conjunt del treball. Aquestes respostes parlen per elles mateixes i no sembla necessari afegir-hi, gairebé, cap més comentari. Únicament dir que vénen a reforçar la idea que ens trobem en un moment especialment complex i que cal incidir en la millora dels instruments i mecanismes de control.

7. CONCLUSIONS: REFLEXIONS I POSSIBLES VIES DE FUTUR

Al llarg del treball hem tingut prou elements per copsar el que pot resultar una obvietat: és imprescindible disposar de mesures per controlar els mitjans de comunicació i alhora els periodistes, però al mateix temps ells han de disposar de les eines necessàries per complir amb la seva tasca amb la major independència i rigor. Aquests controls hem vist que poden prendre camins de regulació o d'autoregulació.

Pel que fa a l'autoregulació resulta positiu comprovar que en moltes ocasions aquest mecanisme ajuda a què els mateixos professionals puguin controlar més de prop el comportament de les seves empreses o llurs representants. Gaudeix també d'una millor acollida en el conjunt de la professió i donat que és fruit del compromís dels professionals, té un important potencial. L'autoregulació és imprescindible per garantir la deontologia professional, però també és considerada com d'escassa efectivitat de cara a imposar la normativa i els preceptes ètics en el conjunt de la professió, doncs no compta amb massa elements coercitius (probablement aquesta manca de coerció formi part de la seva grandesa i feblesa a un mateix temps). El sosteniment econòmic de l'autoregulació és una altre dels seus inconvenients. Compta només amb les aportacions d'empreses i professionals i en quantitats que, en molts casos, salvant alguna excepció com en el cas britànic, no resulten suficients per garantir un treball intens. Això també comporta que en molts casos, com per exemple a Catalunya, el treball dels seus consellers hagi de ser voluntari (voluntariós), doncs, no reben cap compensació econòmica per la seva tasca.

D'altra banda la regulació, que fins ara s'ha estès entre els mitjans audiovisuals, neix sobretot per a regular els mitjans de titularitat pública. Si aquesta regulació es fa amb una concertació estreta entre els actors, pot millorar els fruits aconseguits (major equilibri, consens i acords), en benefici dels usuaris i dels professionals. Un dels aspectes del canvi d'època que estem vivint es refereix al protagonisme social de les tecnologies de la informació i la comunicació i als seus impactes social. Els processos de convergència i connexió dels diferents mitjans de comunicació obren moltes possibilitats a la vegada que fan aparèixer noves lògiques industrials. Aquest nou panorama genera unes necessitats reguladores més àgils i més flexibles. És imprescindible que els canvis es facin des d'una autoritat diferenciada de

l'Administració i amb gran consens entre tots els agents. També resulta important destacar que els organismes de regulació es mouen amb pressupostos econòmics dignes i suficients per garantir la seva finalitat i comporta la dedicació en exclusiva dels seus membres, tot rebent a canvi la corresponent remuneració. Un element destacable és la possibilitat d'imposar multes o sancions.

Per part de la professió la regulació ha estat vista fins ara com un element de fiscalització, cosa que no li ha reportat massa "bona premsa". Però els temps són canviants i ara, com ja hem reflectit, bona part dels periodistes comencen a veure elements imprescindibles en aquesta modalitat, cosa que pot suposar un canvi de rumb. De tota manera sembla que donat que ambdues formes de control, regulació i autoregulació, no resulten incompatibles, caldria anar esbrinant fórmules que poguessin fer-les més complementàries, entre elles.

També a mesura que hem avançat en el treball hem pogut comprovar que la ciutadania fins ara ha controlat poc o gairebé gens els mitjans i els periodistes. Així, probablement sigui decisiu que sense el convenciment dels usuaris en el sentit que cal fer un esforç per capgirar la tendència actual, el problema de la deriva en que es troba una part molt important de la informació pot acabar comportant una manera de fer periodisme i elaborar notícies massa condicionada per les pressions de tot tipus de poder: econòmic, polític, etc. També convé reflectir que darrerament s'ha posat de manifest un nou esperit de participació que pot ajudar a capgirar la situació, però indubtablement, s'hauran de fer esforços complementaris. Cal fer pedagogia entre els professionals i la societat. Aquesta societat necessita fórmules per assegurar la informació a què té dret i sobre la qual ha de ser exigent.

Pel que fa a la professió, d'una banda, es detecta un sector minoritari que pensa que la informació és una mercaderia més, que es compra i es ven, i que, per tant, és subjecte de l'oferta i la demanda. Però el corrent majoritari creu que la informació és un dret de la societat. Per això és molt important "protegir" el sector més nombrós de la professió amb mesures que l'emparin davant de totes les pressions, incloses les de les seves mateixes empreses. No seria bo menystenir el camí recorregut fins al dia d'avui. Les passes fetes per enfortir els controls no poden restar en l'oblit pel fet que no hagin donat tots els fruits possibles. Tenim entre mans una matèria altament sensible. Costa molt

trobar exemples on emmirallar-se, doncs la problemàtica aquí presentada, pràcticament es dóna a arreu del món.

Hem parlat de l'actual precarietat laboral i sobre aquesta qüestió també convé fer quelcom. Potser aquest és el principal problema de moltes de les qüestions que enterboleixen el panorama. Una de les raons de l'existència d'aquesta feble situació laboral en el món periodístic, "*in crescendo*", prové de la fragilitat i esmicolament de l'associacionisme, que hauria de tenir cura de preservar els drets professionals. Justament el panorama de la professió a Catalunya està prou enfosquit. A diferència d'altres països de l'entorn, on solen tenir un únic organisme que representa tot el col·lectiu professional (sol prendre la forma de Sindicat en la majoria de casos) el panorama associatiu es troba dividit en: associacions de la premsa – especialment a la resta d'Espanya -, sindicats professionals, sindicats de classe, col·legis professionals – només a Catalunya i Galícia -. Per acabar-ho d'adobar, la pertinença a aquestes organitzacions és voluntària. D'altra banda, per a l'exercici professional, malgrat que les facultats de periodisme han nascut en la darrera dècada massivament, no es necessari cap titulació. En realitat qualsevol persona pot fer funcions de periodista, sense cap mena de titulació acadèmica, ni estar inscrita en cap organisme professional que tingui cura del comportament ètic o deontològic de la professió. És possible l'existència d'un col·lectiu professional més "desordenat" que el dels periodistes?.

Això hauria de preocupar tothom i molt, perquè la situació apuntada afavoreix principalment les empreses informatives i ja hem vist que aquestes tenen, en molts casos, uns interessos que van més enllà dels relacionats amb la deontologia. La resta de poders també treuen profit del "caos" que tot això genera i, en definitiva, els professionals poden acabar essent més susceptibles de "manipulació". És necessari, doncs, regular la professió?

Penso que probablement sigui aquesta l'única sortida viable. Cal que al mateix temps que s'aprofundeix en el projecte de regulació al·ludit, es necessari potenciar els mecanismes d'autoregulació. Cal enfortir i dotar de les eines suficients els Consells de Premsa, aconseguint que la societat conegui perquè serveixen, què fan i estigui atenta a la cura que s'hi posa per mantenir útil i vigent el Codi Deontològic. Les empreses, si no volen seguir perdent credibilitat hauran d'abocar recursos econòmics i concedir a les resolucions i dictàmens del Consell un major tractament i més acurat. També els mitjans

hauran de col·laborar en la projecció d'aquest organisme mitjançant la publicitat i promoció des dels propis medis. Per la seva banda els periodistes han de "batallar" a les respectives redaccions per aconseguir la implantació de l'Estatut de redacció i estar vigilants perquè aquest es compleixi. No és una tasca fàcil i en ocasions requerirà de forts compromisos i valentia, però si no hi ha alguna dosi de tot això, els avenços no seran possibles. També hauran de pensar sobre el model de representació que necessiten, però no podrà sobreviure molt temps l'actual dispersió i heterogènia associativa. Cal anar cercant un model únic o com a molt bicèfal (en aquest cas ens atrevim a recomanar Col·legi i Sindicat), doncs, com es obvi, això crearà organitzacions més potents i amb més recursos per poder fer front a la defensa veritable dels seus representats. Però si tot això resultés insuficient, probablement ens trobaríem que ha arribat l'hora del Parlament.

Amb la legislació actual, el conflicte de drets latents en l'empresa informativa es converteix en un conflicte inexistent, doncs gairebé sempre triomfa un dels interessos: l'empresarial. El desequilibri, doncs, és evident. Només un periodista "heroic" s'atreuirà a invocar la Constitució (Clàusula de Consciència)²⁹ enfrontant-se a l'estructura empresarial (Escobar 2003). Quant al públic, solament una minoria de ciutadans compromesos participen en moviments associatius i renuncien de forma realista a anar als tribunals coneixedors de la minsa utilitat d'aquest recurs³⁰. En aquestes circumstàncies l'aprovació d'una llei, en la línia del projecte de l'Estatut de la professió periodística (una nova llei de la comunicació) pot acabar sent l'única solució. Sembla que l'oposició a la regulació, sempre present en l'estament periodístic, està començant a perdre adeptes progressivament.

Qui sap, doncs, si la proposta d'una nova llei podria prendre's com el punt de partida per iniciar el necessari debat polític sobre aquest matèria. Només ens queda recomanar que no s'ajorni per més temps.

²⁹ La Clàusula de consciència és un dret constitucional dels professionals de la informació que té per objecte garantir la independència en el desenvolupament de la seva funció professional.

³⁰ L'associació de major implantació només ha interposat demandes judicials en assumptes d'anuncis publicitaris, mai d'informacions periodístiques. (<http://www.auce.es/Paginas/actua.htm>)

8. BIBLIOGRAFIA

- Aznar, Hugo. (1999). *Comunicación responsable. Deontología y autorregulación de los medios*, Barcelona: Editorial Ariel.
- Camps, Victòria. (1993). *Converses a la Pedrera. Una societat incomunicada?. Informació i Comunicació*, Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Carrillo, Marc. (1986, nov-des.). “Los Consejos de Prensa como forma de Autocontrol. Propuestas y prevenciones respecto a su viabilidad en España”. *Revista de Estudios Políticos*, nº 54, pag. 77-104.
- Carrillo, Marc. (1991). *El marc jurídic – constitucional de la llibertat d'expressió i del dret a la informació. Guia Jurídica del Periodista*, Barcelona: Col.legi de Periodistes de Catalunya.
- Colomé, Gabriel. (2001). *El Príncipe mediático*, Barcelona: Fundació Rafael Campalans.
- Col.legi de Periodistes. (1992). *Codi Deontològic. Declaració de Principis de la Professi6 Periodística a Catalunya*, Barcelona: Col.legi de Periodistes de Catalunya (darrera edici6 2002).
- Consell de la Informaci6 de Catalunya. (1998). *Informe Mem6ria Any 1997*, Barcelona: CIC.
- Consell de la Informaci6 de Catalunya. (2000). *Informe Mem6ria Anys 1998-1999*, Barcelona: CIC.
- Consell de la Informaci6 de Catalunya. (2002). *Informe Mem6ria Anys 2000-2001*, Barcelona: CIC.
- Corominas, Maria i de Moragas, Miquel. (2003, febrer). “Presentaci6 de l'Informe de la Comunicaci6 de Catalunya. 2001-2002”. *Informe de la Comunicaci6 a Catalunya 2001-2002*, pàg. 9-11.
- Cortina, Adela. (1999, novembre). “Ética de la empresa informativa”. *Revista Quaderns CAC*, n. 6, pàg. 3-9.
- Crusafon, Carmina. (2003, febrer). “Europa i la indústria audiovisual”. *Informe de la Comunicaci6 de Catalunya 2001-2002*, pàg. 303-310.

- De Carreras, Lluís. (1996). *Règim Jurídic de la Informació. Periodistes i mitjans de comunicació*, Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació (Generalitat de Catalunya).
- Escobar Roca, Guillermo. (2003, gener-març). "Regulaciones y déficit de una profesión emblemática. El Derecho de los periodistas". *Tel.los. Cuadernos de Comunicación, Tecnología y Sociedad*, nº 54, pág 63-70.
- Freixes, Teresa. (1990). *La libertad de expresión. Estado de la cuestión: legislación, jurisprudencia, bibliografía*, Bellaterra: UAB (Departamento de Ciencia Política y Derecho Público).
- Godwin, H. Eugene. (1986). *A la búsqueda de una ética en el periodismo*, México D.F.: Ediciones Gernika.
- Guillot, Bernard et Maruani, Laurent. (1997). *Les stratégies des Grands Groups d'édition. Analyse et perspectives*, Paris: Cercle de la Librairie.
- Kant, Immanuel. (1984). *Fonamentació de la metafísica*, Barcelona: Edicions 62.
- Ramonet, Ignacio. (1998). *La Tirania de la Comunicación*, Madrid: Editorial Debate S.A.
- Ramos, Fernando. (1996). *La ética de los periodistas. La elaboración del código deontológico. Influencias y desarrollo histórico*, Pontevedra: Excma. Diputación de Pontevedra.
- Roglan, Joaquim. (1992). *El Grup Democràtic de Periodistes*, Barcelona: Diputació de Barcelona i Col.legi de Periodistes de Catalunya.
- Toffler, Alvin. (1990). *El cambio del poder*, Barcelona: Plaza & Janés.
- Tornos Mas, Joaquin. (1999). *Las Autoridades de Regulación de lo Audiovisual*. Madrid: Marcial Pons. Ediciones Jurídicas y Sociales. S.A.
- Villanueva, Ernesto. (1996). *Códigos Europeos de Ética Periodística. Un anàlisis comparativo*, México D.F.: Fundación Manuel Buendia i Generalitat de Catalunya.

ANNEX N. 1

Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya (versió
actualitzada 2002)

CODI DEONTOLÒGIC

ÍNDEX

Críteris

[Annex 1: Sobre manipulació d'imatges](#)

[Annex 2: Recomanació sobre fotoil·lustració](#)

[Annex 3: Recomanació sobre internet](#)

[Annex 4: Recomanació sobre el criteri 7è del codi deontològic](#)

CRITERIS

1. Observar sempre una clara distinció entre els fets i opinions o interpretacions, evitant tota confusió o distorsió deliberada d'ambdues coses, així com la difusió de conjectures i rumors com si es tractés de fets.
2. Difondre únicament informacions fonamentades, evitant en tot cas afirmacions o dades imprecises i sense base suficient que puguin lesionar o menysprear la dignitat de les persones i provocar dany o descrèdit injustificat a institucions i entitats públiques i privades, així com la utilització d'expressions o qualificatius injuriosos.
3. Rectificar amb diligència i amb tractament adequat a la circumstància, les informacions -i les opinions que se'n derivin- que s'hagin demostrat falses i que, per tal motiu, resultin perjudicials per als drets o interessos legítims de les persones i/o organismes afectats, sense eludir, si calgués, la disculpa, amb independència d'allò que les lleis disposin al respecte.
4. Utilitzar mètodes dignes per a obtenir informació o imatges, sense recórrer a procediments il·lícits.
5. Respectar l'off the record quan aquest hagi estat expressament invocat, d'acord amb la pràctica usual d'aquesta norma en una societat lliure.
6. Reconèixer a les persones individuals i/o jurídiques el seu dret a no proporcionar informació ni respondre preguntes, sense perjudici del deure dels periodistes a atendre el dret dels ciutadans a la informació. Aquest dret protegeix molt especialment l'estricta confidencialitat sobre la salut o la malaltia d'una persona com a nucli de la seva privacitat, malgrat la curiositat que pugui haver-hi en el cas de personatges coneguts públicament, fins i tot més enllà de la seva mort. Pel que fa a assumptes relacionats amb les administracions públiques, el dret fonamental a la informació ha de prevaler sempre per damunt de qualsevol restricció que vulneri injustificadament el principi de la transparència informativa a la que estan obligades.
7. No acceptar mai retribucions o gratificacions de tercers per promoure, orientar, influir o haver publicat informacions o opinions. En tot cas, no s'ha de simultaniejar l'exercici de l'activitat periodística amb altres activitats professionals incompatibles amb la deontologia de la informació, com la publicitat, les relacions públiques i les assessories d'imatge, ja sigui en l'àmbit de les institucions o organismes públics, com en entitats privades.
8. No utilitzar mai en profit propi informacions privilegiades obtingudes de forma confidencial com a periodistes en exercici de la seva funció informativa.
9. Respectar el dret de les persones a la seva pròpia intimitat i imatge, especialment

en situacions de vulnerabilitat i malaltia i en casos o esdeveniments que generin situacions d'aflicció o dolor, evitant la intromissió gratuïta i les especulacions innecessàries sobre els seus sentiments i circumstàncies, especialment quan les persones afectades ho explicitin.

10. Observar escrupolosament el principi de presumpció d'innocència en les informacions i opinions relatives a causes o procediments penals en curs.

11. Tractar amb especial cura tota informació que afecti a menors, evitant difondre la seva identificació quan apareixen com a víctimes (excepte en supòsit d'homicidi), testimonis o inculpats en causes criminals, sobretot en assumptes d'especial transcendència social, com és el cas dels delictes sexuals. També s'evitarà identificar contra la seva voluntat les persones pròximes o parents innocents d'acusats o convictes en procediments penals.

12. Actuar amb especial responsabilitat i rigor en el cas d'informacions o opinions amb continguts que puguin suscitar discriminacions per raons de sexe, raça, creences, extracció social i cultural i malaltia, així com incitar a l'ús de la violència, evitant expressions o testimonis vexatoris o lesius per a la condició personal dels individus i la seva integritat física i moral.

ANNEX 1: SOBRE MANIPULACÓ D'IMATGES

En Fotoperiodisme no estan permeses manipulacions que suposin alteració de la informació visual enregistrada originàriament per l'objectiu de la càmera i que recull el suport, és a dir, afegir, eliminar, desplaçar o modificar qualsevol element de la imatge original. (La inclusió d'aquest annex va ser proposada pel IVart. Congrés de Periodistes de Catalunya).

ANNEX 2: RECOMANACIÓ SOBRE FOTOIL.LUSTRACIÓ

Recomanació que es doni prioritat a la regulació d'aquesta activitat, a fi de poder-ne fer esment en el Codi Deontològic. (Aquesta recomanació va ser feta pel IVart. Congrés de Periodistes de Catalunya).

ANNEX 3: RECOMANACIÓ SOBRE INTERNET

Que es determini l'acceptació per part dels mitjans de comunicació de l'arbitratge del CIC en documents Web signats per periodistes i difosos a través d'Internet.

Que s'iniciï un debat per veure si es pot aconseguir un consens sobre els diversos problemes que es poden presentar en la redacció d'un Codi Ètic d'Internet, entre els quals hi figuren els aspectes relacionats amb la publicitat, els links hipertextuals, el comerç electrònic, la manipulació d'imatges, el copyright i la privacitat quan puguin afectar la imparcialitat, l'exactitud i la credibilitat de les notícies a través de la xarxa.

(Aquesta recomanació va ser feta pel IVart. Congrés de Periodistes de Catalunya).

ANNEX 4: RECOMANACIÓ SOBRE EL CRITERI 7è DEL CODI DEONTOLÒGIC

L'exercici de la professió periodística és, per principi, èticament incompatible amb el desenvolupament simultani d'activitats o serveis retribuïts en l'àmbit de la publicitat o la propaganda comercial i en qualsevol de les seves manifestacions i suports. Aquest principi és extensible a la prestació de serveis d'imatge, consultoria o assessoria, entitats o organismes privats i públics, excepte en casos justificats d'assumptes de la pròpia funció periodística quan no hi hagi ànim de lucre ni es faci en canvi de la percepció de retribucions.

No obstant, queda admesa la participació dels periodistes en activitats i campanyes divulgatives o informatives en institucions i organitzacions socials sense finalitats

lucratives.

Les noves fórmules de patrocini d'espais informatius, especialment en l'àmbit d'informació de serveis, des del punt de vista de l'ètica periodística no constitueixen per elles mateixes una pràctica recusable.

En qualsevol cas, no es poden presentar subreptíciament les diferents modalitats de patrocini i d'informació comercial (publireportatge), com si fossin materials informatius de les redaccions ni es poden encobrir sense que puguin ser clarament diferenciades pels lectors i les audiències.

La percepció de retribucions o gratificacions de tercers és èticament reprovable quan està relacionada amb l'exercici de l'activitat periodística en els mitjans informatius, especialment en casos verificables d'influència i/o relació entre la remuneració o gratificació percebuda i l'acte informatiu vinculat a l'interessat, ja sigui com actor o inductor.

La pràctica d'acceptar obsequis i regals és a criteri dels mitjans i dels propis professionals, establint les condicions i circumstàncies en que es puguin ultrapassar els límits d'una cortesia raonable, convertint-se en un factor de mediatització o distorsió del treball professional.

La participació retribuïda dels periodistes en iniciatives o actes promoguts per particulars, entitats o organismes públics i privats (seminaris, conferències, presentacions, debats, etc.) aliens als mitjans en què treballen, pot contravenir els principis de l'ètica professional quan derivi en l'àmbit de la propaganda, la promoció o publicitat d'interessos de tercers, ja sigui de forma manifesta o subreptícia, o quan s'infringeixin normes exigibles de lleialtat professional i laboral.

(Aquesta recomanació va ser feta pel IVart Congrés de Periodistes de Catalunya).

ANNEX N.2

Protocol del compromís dels mitjans de comunicació amb el CIC i relació dels membres inicials d'aquest organisme (1996)

Protocol sobre la Constitució del Consell de la Informació de Catalunya

El dia 1 de desembre de 1992 el signaren:

Col·legi de Periodistes de Catalunya. Mitjans de Comunicació social de Catalunya. Facultats universitàries catalanes amb estudis de periodisme. Sindicat de Periodistes de Catalunya. Professionals de la informació de Catalunya.

MANIFESTEN	I per tot això, ACORDEN
<p>Primer. Que els mitjans de comunicació social de Catalunya i els professionals de la informació que treballen en ells defensen i recolzen la necessitat d'autoregular-se, així com el més decidit impuls dels valors ètics en el desenvolupament de la seva tasca. Tasca que descansa en els principis del dret constitucional a la llibertat d'informació, del qual els periodistes són dipositaris en nombre del conjunt de la societat.</p>	<p>Primer. Donar recolzament a la constitució del Consell de la Informació de Catalunya, a la seva composició, que avui es fa pública, per part de quinze representants del conjunt de la societat en general i del sector dels mitjans de comunicació en particular. Acceptar, de la mateixa manera, el reglament de funcionament del Consell que avui també es fa públic.</p>
<p>Segon. Que a Catalunya, els valors de l'ètica professional en l'exercici de l'activitat periodística garantitzen una informació rigorosa, lliure i plural, basada en el més escrupulós respecte pels drets fonamentals dels seus ciutadans i ciutadanes.</p>	<p>Segon. Acceptar l'autoritat moral del Consell per jutjar les desviacions contràries a la deontologia periodística que poden existir.</p>
<p>Tercer. Que reiteren novament el suport als criteris recollits en el Codi Deontològic de la professió periodística a Catalunya, canalitzat per iniciativa pròpia l'any 1992, en el marc del II Congrés de Periodistes Catalanes.</p>	<p>Tercer. Impulsar i difondre els criteris i objectius que inspiraran la tasca del Consell, així com les seves activitats habituals.</p>
<p>Quart. Que la Declaració final de l'esmentat Codi Deontològic ja expressava la voluntat de constituir "un òrgan arbitral, representatiu, plural i independent dels poders públics" que vetllarà pel seu compliment i observança.</p>	<p>Quart. Per part de les Facultats Universitàries amb estudis de periodisme, promoure entre els futurs professionals de la informació el coneixement de la gènesi, funcions i activitats del Consell, així com totes aquelles altres actuacions adreçades a difondre els valors de l'ètica periodística dins els plans d'estudi acadèmics.</p>
	<p>Cinquè. Donar a tots els acords contemplats en els quatre punts anteriors, la validesa derivada del caràcter experimental i provisional del Consell que avui s'encarrila, per un període inicial de dos anys a partir de la data de la signatura d'aquest Protocol</p>

Membres inicials del Consell de la Informació de Catalunya (1996)

- Salvador Alsius. (Llicenciat en Econòmiques i Doctor en Periodisme).
- Jordi Cots. (Doctor en Dret).
- Roser Argemí. (Llicenciada en Filosofia i Lletres).
- Miquel de Moragas. (Doctor en Periodisme).
- Victòria Camps. (Doctora en Filosofia).
- Xavier Foz. (Llicenciat en Periodisme).
- Marc Carrillo. (Catedràtic de Dret Constitucional).
- Josep Garcia Miquel. (Llicenciat en Econòmiques).
- Josep Ramon González Cabezas. (Llicenciat en Romàniques i en Periodisme)
- Eugeni Gay. (Llicenciat en Dret).
- Angelina Hurios. (Llicenciada en Dret).
- Salvador Giner. (Master i PhD en Sociologia i Llicenciat en Dret).
- Joaquim Perramon. (Periodista).
- Llorenç Gomis. (Doctor en Dret).
- Modest Reixach. (Llicenciat en Teologia i Llicenciat en Sociologia).

ANNEX N. 3

Reglament del CIC

Reglament del Consell de la Informació de Catalunya

Article 1.- Naturalesa del Consell

El Consell de la Informació de Catalunya es un òrgan de decisió i arbitratge, privat i independent, encarregat de resoldre els escrits elevats a la Fundació Consell de la Informació de Catalunya, que vetlla pel compliment dels principis i criteris d'ètica professional periodística continguts en el Codi Deontològic aprovat per la junta de govern del Col·legi de Periodistes de Catalunya en la seva reunió plenària del 22 d'octubre de 1992 i proclamat el dia 1 de novembre de 1992 pel plenari del II Congrés de Periodistes de Catalunya.

El Consell exerceix les seves funcions sobre tots els mitjans de comunicació i els professionals que desenvolupen llur activitat informativa en el territori de la Comunitat Autònoma de Catalunya.

1.- Com a organisme creat per a la defensa i aplicació del Codi Deontològic dels periodistes de Catalunya, el Consell pot pronunciar-se sobre la conducta professional dels periodistes catalans o que treballin a Catalunya.

2.- Com a organisme deontològic, encaminat a la defensa dels drets dels usuaris, el Consell pot pronunciar-se sobre el contingut de qualsevol mitjà que tingui seu o redacció al Principat. Quan les informacions no hagin estat redactades per periodistes que habitin o treballin a Catalunya, les resolucions del Consell s'adreçaran al mitjà i no als periodistes.

Les parts que poden rebre l'arbitratge del Consell són: els professionals de la informació, els representants de les empreses editores dels mitjans de comunicació i el públic destinatari de la informació.

En l'exercici de la seva funció, el Consell aprova resolucions que vinculen les parts.

En el mateix sentit, també resol consultes que li puguin ser plantejades per les parts.

Article 2.- El paràmetre normatiu

Per resoldre les queixes que li siguin plantejades, el Consell de la Informació dictarà les seves resolucions d'acord amb els principis de la professió periodística continguts en el Codi Deontològic.

Aquests principis han de ser interpretats d'acord amb la Constitució i la resta de l'ordenament jurídic.

Article 3. - La composició del Consell

El Consell està compost per un nombre de membres que poden oscil·lar entre 13 i 19 persones, de solvència professional i autoritat moral reconegudes, provinents de l'àmbit jurídic, el món de la comunicació, la universitat, les fundacions, els instituts de ciències socials i les associacions altruistes i cíviques. La representació d'aquests membres tindrà com a única limitació que la suma dels mateixos en representació dels professionals del periodisme i de les empreses dels mitjans de comunicació sempre serà inferior en nombre a la resta de membres. El Consell té un president i un secretari general que seran els mateixos que els del patronat. El ple del Consell l'integren el president, els vocals i el secretari general.

Els vocals són designats pel patronat de la Fundació Consell de la Informació de Catalunya.

El secretari general forma part del Consell, amb veu i dret de vot.

Article 4. – Mandat. El Mandat serà de quatre anys

Els membres del Consell seran nomenats per un període de 4 anys i es renovaran per meitats cada 2 anys. La primera renovació no inclourà la del president i la del secretari general, que es renovaran directament al cap de 4 anys. Aquestes renovacions es faran simultàniament a les del patronat de la Fundació. Tots aquests membres podran ser reelegits un nombre indefinit de vegades i el patronat podrà decidir la separació de qualsevol dels consellers d'acord amb el que preveuen els estatuts de la Fundació.

Els llocs vacants seran substituïts pel patronat en un període de 3 mesos a comptar des que es produeixi formalment la baixa. Tots els càrrecs del Consell seran exercits desinteressadament i, en cap cas, amb afany de lucre. No obstant, podran ser reembossats de les despeses que l'exercici del càrrec els produeixi, degudament justificades, i d'acord amb el que disposa la llei.

Article 5 – Funcions

El Consell de la Informació vetlla pel compliment dels principis i criteris d'ètica professional periodística continguts en el Codi Deontològic.

Les seves decisions seran enviades al patronat, que adoptarà formalment els acords sorgits del ple del Consell.

Les decisions que adopti el Consell prenen la forma de resolucions. Així mateix, el Consell pot emetre dictàmens.

En l'exercici de les seves funcions, el Consell pot:

En els supòsits de vulneracions greus i/o continuades, el Consell instarà els mitjans de comunicació a la rectificació d'actuacions professionals que resultin lesives dels principis reconeguts pel Codi. Si el mitjà es nega a reconèixer el seu comportament incorrecte, el Consell dictarà una resolució.

Resoldre les consultes que en el marc de les seves funcions li siguin adreçades per la representació d'un mitjà de comunicació, per un professional de la informació o pel públic en general.

Encarregar als seus membres informes específics sobre les qüestions que es derivin de les queixes que li siguin plantejades.

Aprovar un informe anyal sobre les seves actuacions en el que es faci constar la identitat dels mitjans de comunicació i, si s'escau, dels professionals de la informació que hagin estat objecte de les resolucions del Consell. Tanmateix, en els casos d'especial relleu i per raons d'urgència, el Consell pot aprovar informes extraordinaris sense que calgui esperar l'acabament de l'any. En qualsevol cas la publicació d'aquests informes anirà a càrrec de la Fundació Consell de la Informació de Catalunya

En l'exercici de les seves funcions, el Consell podrà requerir el concurs dels defensors del lector o qualsevol altre òrgan equivalent dels que existeixen als mitjans de comunicació de Catalunya.

Prendre qualsevol altre mesura que es consideri oportuna per a preservar els principis del Codi, en el marc de les funcions previstes per aquest Reglament.

Article – 6. Regles de funcionament

6.1.- El president i el ple del Consell

El president exerceix la representació del Consell i el convoca en els supòsits establerts en aquest Reglament

El secretari general assisteix el president i el ple.

Les funcions atribuïdes al Consell en l'article 5, són exercides indistintament pel ple del Consell o per un nombre de vocals no inferior a un terç dels seus membres, incloent-hi el president.

Tanmateix, les resolucions han de ser preses pel ple del Consell convocat en reunió extraordinària si, per raó de la complexitat del cas, així ho demana el president o un mínim de tres vocals.

En qualsevol cas, les resolucions que es prenguin pertanyen al Consell.

Les resolucions han de ser signades pel president, els vocals assistents i el secretari general.

Els escrits de queixa per lesió dels principis del Codi Deontològic han de ser notificats a tots els vocals del Consell.

6.2.- El règim de funcionament del Consell

6.2.1 - Convocatòria i constitució.

El ple del Consell ha de ser convocat semestralment amb caràcter ordinari i tantes vegades com calgui amb caràcter extraordinari per la presidència, mitjançant carta certificada.

Les reunions es convocaran amb quinze dies naturals d'antelació.

Per a la vàlida constitució del Consell caldrà la presència del president i del secretari general, o bé d'aquells que els substitueixin.

Les reunions del Consell es podran celebrar en primera convocatòria o en segona, mitja hora després de convocada la primera, en cas de no assistència de la majoria dels seus membres. En segona convocatòria serà suficient la presència del president, el secretari general i tres vocals.

6.2.2- Règim de votacions

No podrà ser objecte de deliberació o acord cap assumpte que no figuri inclòs en l'ordre del dia, excepte que sigui declarada la urgència de l'assumpte amb el vot favorable de la majoria dels membres del Consell

Els acords, que s'elevaran al patronat, s'adoptaran per la majoria de vots emesos.

A cada Conseller li correspon un vot i en cas d'empat serà decisiu el vot del president. No s'admetran els vots delegats.

Els membres del Consell que discrepin de l'acord majoritari podran formular un vot particular per escrit en el termini de 48 hores, el qual s'incorporarà a l'acta.

6.2.3- Actes de reunió

El secretari general aixecarà acta de cada sessió, especificant els assistents, les absències justificades, els assumptes de l'ordre del dia de la convocatòria i el contingut dels acords adoptats.

Les actes seran transcrites en el llibre corresponent, essent signades pel president, el secretari general i els altres membres assistents.

El secretari general, amb el vist-i-plau del president, certificarà les actes i notificarà els acords a les parts.

Si un conseller deixés d'assistir injustificadament a quatre reunions consecutives degudament convocades, el patronat podrà interpretar aquestes absències com a dimissió d'aquest.

A fi de facilitar la tramesa dels acords a les parts, s'enviarà còpia de l'acta a tots els membres del Consell, donant-se un termini de 48 hores des de la recepció de la còpia per a formular les oportunes observacions, si s'escau.

6.2.4- Registre

El registre del Consell és públic.

El registre ha de contenir les queixes que són presentades, els acords presos i les actes de les reunions.

6.2.5- Publicitat

Les resolucions del Consell són públiques.

La publicitat de les resolucions s'expressa mitjançant els informes anyals i els informes extraordinaris. Així mateix, la publicitat s'instrumenta també pels mitjans d'informació general.

El contingut de la resolució difosa ha d'afectar, com a mínim, a la seva part dispositiva, en la que el Consell manifesti el grau de lesió produït sobre els principis reconeguts pel Codi Deontològic

Article 7: L'escrit de queixa

7 1 .- Legitimació.

Qualsevol persona física o jurídica pot presentar un escrit de queixa per la lesió comesa per un mitjà de comunicació dels principis reconeguts pel Codi Deontològic.

7.2.- Requisites

L'escrit de queixa ha d'anar adreçat al Consell de la Informació.

La queixa ha d'especificar:

El mitjà de comunicació autor de la lesió.

El principi o principis deontològics vulnerats, amb una breu descripció dels fets i una fonamentació de la queixa -. El termini per presentar la queixa no pot ultrapassar un mes des que s'hagi produït el motiu de la mateixa.

7.3.- Criteri d'admissió de queixes

Una comissió del Consell, integrada pel president i dos vocals, resoldrà sobre l'admissió a tràmit dels escrits de queixa presentats. Únicament seran admesos aquells escrits de queixa que es fonamentin en una motivació que expressi un mínim contingut deontològic, que justifiqui una resolució del Consell.

L'acord es notificarà en aquests termes a l'interessat.

Tanmateix, qualsevol vocal podrà demanar que aquesta comissió reconsideri l'acord perquè el ple del Consell ho pugui debatre en una reunió ordinària.

7.4.- Decisions

Les resolucions es prenen d'ofici o a instància de part.

El Consell farà constar que el seu contingut sigui dut a terme amb la màxima celeritat. En aquest sentit, i segons els casos, el Consell podrà establir un termini.

Article 8: Finançament

El pressupost del Consell està finançat pels recursos de la Fundació Consell de la Informació de Catalunya, que rep les aportacions dels mitjans de comunicació, les entitats associatives dels professionals de la informació, les entitats col·laboradores i les subvencions a què es pugui tenir accés.

Article 9: Actualització del Codi Deontològic

Quan ho consideri necessari, el ple del Consell suggerirà l'actualització o modificació del contingut del Codi Deontològic i, per mitjà del patronat de la Fundació, ho comunicarà a l'entitat fundadora, el Col·legi de Periodistes de Catalunya, perquè aquesta, prèvia aprovació de la seva junta de govern, ho traslladi al plenari de l'immediat Congrés de Periodistes que se celebri perquè aquest pugui ratificar-ho, si s'escau.

Disposició final

Aquest Reglament entrarà en vigor en el moment que quedi constituït el Consell de la Informació de Catalunya.

ANNEX N. 4

Relació actual dels membres del CIC

Relació actual dels membre del Consell de la Informació de Catalunya. CIC

PRESIDENT Francesc González Ledesma

Advocat, Premi Degà Roda Ventura. Periodista, exredactor en cap de "La Vanguardia". Escriptor, Premi Planeta, Premi Ciutat de Barcelona de Cinema. Autor de diversos llibres i col·laboracions.

SECRETARI Joaquim Perramon Palmada

Periodista. Titulat per l'Escola Oficial de Periodisme. President Honorari de l'Associació de Periodistes d'Informació Econòmica de Catalunya.

CONSELLERS Marc-Antoni Broggi Trias

Metge (1965). Doctor (1989). Cirurgià. Cap de Cirurgia de l'Hospital Germans Trias i Pujol. Professor Titular a la Universitat Autònoma de Barcelona. President de la Societat Catalana de Bioètica. Membre de la Comissió Assessora de Bioètica de Sanitat. Membre de la Comissió Deontològica del COMB.

Victòria Camps Cervera

Catedràtica de Filosofia a la Universitat Autònoma de Barcelona. Exsenadora (1993-1996). Presidenta de la Fundació Víctor Grífols i Lucas. Presidenta de la Fundació Alternatives. Membre de la Comissió Trilateral. Autora de diversos llibres.

Salvador Cardús Ros

Doctor en Ciències Econòmiques per la Universitat Autònoma de Barcelona. Director de la revista "Crònica d'Ensenyament" (1987-1988). Sotsdirector del diari "Avui" (1989-1991). Assessor de programes ciutadans a TV3. Autor d'estudis de sociologia, premsa i treballs periodístics.

Marc Carrillo López

Catedràtic de Dret Constitucional de la Universitat Pompeu Fabra. Diplome d'Études Approfondies per l'Institut d'Études Politiques de París (Fondation Nationale des Sciences Politiques). Membre de la Comissió Jurídica Assessora de la Generalitat de Catalunya. Vocal de la Junta Electoral Central (1994-1997). Autor de monografies i estudis sobre el dret a la informació.

Xavier Foz Sala

Periodista titulat per la Escuela Oficial de Periodismo. Director de RNE Catalunya (1983-1987). Ha col·laborat amb TVE, Canal Sur i BTV. Col·laborador de COM Ràdio i d'"El Periódico de Catalunya". Premi de ràdio Ciutat de Barcelona.

Josep Garcia Miquel

Economista (1970). Administrador d'"El Noticiero Universal" (1973-1980). Administrador de l'"Avui" (1980-1982). Sotsdirector gerent d'"El País" (1983-1990). Gerent d'"El Periódico de Catalunya".

Josep González Agápito

Catedràtic de Teoria i Història de l'Educació a la Universitat de Barcelona. Exdegà de la Facultat de Pedagogia. Membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans. Membre del Consell Escolar de Catalunya. Membre del patronat de la Fundació Jaume I.

Romà Guardiet Bergé

Llicenciat en Ciències Físiques per la Universitat de Barcelona. Estudis de postgrau a la Universitat de Manchester. Director de cinema i televisió. Professor i coordinador del Departament de Comunicació Audiovisual de la Facultat de Ciències de la Comunicació Blanquerna de la Universitat Ramon Llull.

Teresa Losada Campo

Doctora en Filologia Semítica (especialitat àrab-Islam) per la Universitat de Barcelona. Certificat d'àrab literari de la Universitat de Sorbonne (París). Adjunta a la càtedra d'àrab i professora de llengua i literatura àrab a la Universitat de Barcelona (1970-1977). Membre fundador del Centre

Bayt Al-Thaqafa (Casa de Cultura). Presidenta de l'Associació Espanyola d'Amistat amb els Pobles Àrabs.

Joan Majó Cruzate

Vicepresident de La Seda de Barcelona, S.A. Chairman WG Information Society Forum (Brussel·les). Chairman European Institute for the Media (Düsseldorf). President de la Fundació CIREM. Exalcalde de Mataró. Exministre d'Indústria. Expresident de Telesincro, S.A. Expresident d'Olivetti España, S.A.

Manuel Parés Maicas

Catedràtic de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. Responsable de la Càtedra Unesco de la Universitat Autònoma de Barcelona. President de la "International Association for Media and Communication Research". Autor de diversos llibres.

Josep Pernau Riu

Periodista. Exdegà del Col·legi de Periodistes de Catalunya. Expresident de l'antiga Associació de la Premsa de Barcelona. Expresident de la FAPE (Federació de les Associacions de la Premsa d'Espanya).

Santiago Ramentol Massana

Doctor en Ciències de la Comunicació. Periodista. Ha estat director dels informatius diaris en català de TVE, de Ràdio Estel, del diari "Avui" i de la revista "Ciència & Vida". Professor titular de Comunicació Científica a la Universitat Autònoma de Barcelona. Vicedegà de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la UAB.

Modest Reixach Pla

Llicenciat en Teologia per la Universitat Gregoriana de Roma. Llicenciat en Sociologia per la Université Catholique de Louvain. Professor de la Facultat d'Educació de la Universitat de Vic. Exdirector del Laboratori de Sociologia de l'ICESB. Exdirector de la Fundació Serveis de Cultura Popular, entitat integrant de FUS (grup de fundacions).

Teresa Sandoval Roig

Economista. Assessora fiscal. Professora associada del Departament d'Hisenda Pública a la Universitat de Barcelona (1987-1992). Professora de matèries tributàries a EADA (1985-1992). Exregidora de l'Ajuntament de Barcelona (1995-1999). Consultora. Diverses col·laboracions en mitjans de comunicació i editorials.

Enric Saperas Lapiedra

Doctor en Ciències de la Informació per la Universitat Autònoma de Barcelona. Diplôme d'Études Approfondies a l'École des Hautes Études en Sciences Sociales a Paris. Catedràtic de Teoria de la Comunicació de la Universitat Pompeu Fabra. Activitats de recerca i investigació. Autor de diversos llibres.

Sebastià Serrano Farrera

Doctor en Filologia Romànica. Catedràtic de Lingüística General de la Universitat de Barcelona. Professor visitant d'universitats com Berkeley (Califòrnia), Buenos Aires, Roma, Mèxic, París i Sant Petersburg. Autor de diversos llibres.

ANNEX N. 5

Estudi de casos 1997 – 2001

QUEIXES PRESENTADES I ACORDS ADOPTATS – CONSELL DE LA INFORMACIÓ DE CATALUNYA (1997 – 2001)

Ordre	Concepte o queixa	Qui la presenta	Data resolució	Medi o periodista afectats	Resolució
1	Demana s'estableixin les condicions en que els periodistes poden rebre regals, acceptar el pagament de despeses de viatges o realitzar publicitat	Antoni Esteve, periodista i professor de la Universitat Pompeu Fabra	1997	La professió en general	El Consell no considera escaient prendre una resolució en els termes requerits per la demanda, però estima convenient aprofundir en l'estudi de l'apartat 7é del Codi
2	Pronunciament sobre article aparegut en l'edició catalana de l'ABC signat pel periodista Josep Clemente i titulat " La agenda del alcalde"	Josep M ^a Balcells cap de premsa de l'Ajuntament de Barcelona	1997	Edició catalana de l'ABC i el periodista Josep Clemente	Es considera no procedent la reclamació formulada en relació a l'article de Josep Clemente, doncs l'autor ha aclarit la confusió creada i la naturalesa del seu escrit
3	Escrit demanant se li aclareixi si és deontològic que els periodistes d'un programa de Catalunya Ràdio barregin informació i publicitat	Jordi Vila-Abadal, metge	1997	Catalunya Ràdio i el periodista Antoni Bassas	No es desprèn que el periodista intervingui directament en l'espot de El Corte Inglés. El Consell és conscient de la creixent problemàtica de la qüestió de fons plantejada pel demandant
4	Escrit presentant una queixa per suposada suplantació de personalitat en un article aparegut en el setmanari " La Marxa " de Vic	Pere Piqué i Moliné	1997	La Marxa de Vic	Que el setmanari La Marxa ha vulnerat el criteri 20n del Codi i demana al setmanari que formuli una reparació moral
5	Escrit de queixa per dos titulars apareguts en les edicions dels dies 19 i 20 de març al diari "ECO" amb les expressions "Vintró y Rahola se tiran de los pelos" i "que hem de fer amb les nenes"	Núria Cornet, periodista	1997	L'Eco	Que les informacions publicades vulneren l'article 12é del Codi. Posar en coneixement de la direcció de l'ECO la influència negativa de les expressions utilitzades en els articles
6	Escrit de queixa per la informació apareguda en el diari "El Mundo" donant notícia del segrest de Cosme Delclaux, vulnerant la imatge pública de l'Ertzaintza	Joan G. Goikolea. Director del Departament del Conseller d'Interior del Govern Basc	1997	Diari El Mundo	El Consell no considera apropiat pronunciar-se, doncs la informació va ser publicada quan encara no existia el Consell, i que el termini per presentar una queixa no pot superar un mes després de la publicació. S'arxiva la documentació
7	Queixa del Cap d'esports de Ràdio Vilafranca i del "3 de Vuit" per comentaris efectuats per Joan E. Vidal, Cap d'esports de Canal 20 Ràdio Olèrdola	Francesc Boada, periodista	1997	Ràdio Olèrdola i el seu Cap d'esports Joan E. Vidal	Donar trasllat al CPC per si donada la condició de col·legiat, aquest creu oporté fer un altre intent d'arbitratge
8	Queixa del director i president del Consell Escolar de l'IES Jaume Vicens Vives de Girona pel tractament informatiu del diari "El Punt" de Girona	Estanisla Puig Artigas, director i president de l'IES Jaume Vicens Vives de Girona	1997	"El Punt" de Girona	D'una banda no vulnera el punt 1er. del Codi. En canvi la rectificació publicada no sembla l'adequada i per tant es vulnera el criteri 3er. Tampoc s'observa cap vulneració del criteri 9é del Codi.
9	Escrit de queixa pel tractament donat en un informe sobre la psicoanàlisi en el suplement "Ciència y Salud" de La Vanguardia en data 12 d'abril	Clínica Logos. Sra. Pilar Gómez, psicòloga i altres metges	1997	"Suplement Ciència y Salud" de la Vanguardia	El Consell s'absté doncs no es pot pronunciar sobre l'objectivitat de cap doctrina científica. Només ho farà quan es tracti de declaracions que ofenguin injustament persones, violin els drets humans, cívics o professionals

10	Queixa de diferents signants per una fotografia apareguda a diaris de Lleida el dia 7 de maig on apareix una dona morta per accident al C/. Trafalgar de Barcelona	Diversos signants i la Presidenta de l'Institut Català de la Dona	1997	Diaris "Segre", "La Mañana" i "L'Agència EFE"	Que les fotografies aparegudes vulneren el criteri 9é del Codi i accepta les excuses del director de l'Agència EFE a Catalunya i valora positivament les seves reflexions
11	Escrit demanant explicacions respecte d'una emissió d'Onda Rambla per presumptes danys al honor personal i fama professional de qui la presenta	Doctora Esther Berástegui	1997	Onda Rambla i el periodista Albert Castellón	El periodista ha vulnerat el criteri 5é, 6é i 9é del Codi Deontològic
12	Escrit de queixa pel tractament donat per "El Periódico" a uns afers personals	Patricia Theile	1997	El Periódico de Catalunya	Que "El Periódico de Catalunya" va actuar correctament
13	Queixa per un article publicat per el diari "L'Eco" el dia 11 de juny, titulat: " Los peruanos atacan de nuevo" considerant-lo discriminatori i racista	Càritas Diocesanes	1997	Diari "L'Eco"	Que la utilització de la paraula "peruanos" és discriminatòria i racista. Que el titular i informacions de "L'Eco" vulneren el criteri 12é del Codi. Es recomana als mitjans que actuïn amb especial responsabilitat i rigor
14	Escrit de queixa per informació publicada a l'Avui el dia 12 de juny, titulada: " La policia investiga una radicalització de grups contraris al català"	Eduardo de Prado Álvarez. Representant de la Casa de León	1997	Diari Avui	S'arxiva l'expedient perquè ni el Sr. Eduardo de Prado ni l'entitat Casa de León a Catalunya, han estat esmentats en la informació objecte de la queixa
15	Escrit de queixa per un article publicat a La Vanguardia del 4 de juny titulat: " La Diputación anuncia y luego prohíbe un curso de la entidad que niega la existencia del sida", per suposades injúries	Lluís Botinas Montell de l'Associació COBRA	1997	La Vanguardia	Es desestima l'escrit de queixa tenint en compte que la informació apareguda a La Vanguardia, no contravé cap criteri del Codi Deontològic
16	Escrit de queixa per articles publicats per Regió 7 titulats " L'exili forçat d'un avi de 80 anys" i "La família de Calders acusada de maltractar un avi, nega els fets"	Josep Mas Nicolàs i Maria Cascales Cutillas	1997	Regió 7	Que l'article publicat a Regió 7 vulnera el criteri 9é del Codi i que no es desprenen prou motius per considerar que hagin vulnerat els criteris 1é, 2on, 3é i 10é de l'esmentat Codi
17	Escrit de queixa per un presumpte plagi d'un article de la demandant publicat al "Diari de Vilanova", titulat: " En defensa de les regles del joc"	Assumpta Baig i Torras	1997	Diari de Vilanova i el signant de l'article Raül Sánchez Villena	Que en l'esmentat article no s'ha vulnerat cap criteri del Codi. Que el Consell no es considera competent per intervenir en qüestions de plagi
18	Escrit queixant-se per una presumpta campanya de descrèdit professional a la que han estat sotmesos per part d'una periodista, amb motiu d'unes obres al carrer Teodoro Roviralta 29-31	Alfredo Arribas d'Arquitectos Asociados	1997	La periodista Paloma Soler	Que la periodista té dret a utilitzar la seva titulació professional en la signatura de qualsevol escrit i que no ha vulnerat cap criteri del Codi, doncs no consta que hagi publicat cap article relacionat amb la demanda
19	Escrit formulant una queixa per la publicació a " El Periódico de Catalunya el 5 de novembre de 1997, d'una fotografia de la demandant sense el seu consentiment	Susanna Garrido	1998	El Periódico de Catalunya	S'ha vulnerat el criteri 9é de Codi Deontològic, però no s'aprecia mala voluntat, ni conté cap element que pugui ferir la sensibilitat de la denunciante ni generen situacions d'aflicció o dolor
20	Queixa per un article de "El Triangle" titulat "Les eleccions al Col.legi de Periodistes provoquen una batalla èpica a Internet"	Marcelino LLano Gutiérrez, periodista	1998	Setmanari " El Triangle"	No es vulnera el Codi, si bé hi ha expressions de mal gust. Es recomana al director de "El Triangle" que faci ús només de informacions fonamentades

21	Escrit de queixa contra "El Triangle" per un article publicat el 3 de desembre de 1997 titulat: "Maregassa al Ateneu" signat per Pep Martí, considerat que vulnera els criteris 2,3,9 i 12é del Codi Deontològic	M. Àngela Cerdà i Surroca ponent electe de literatura i lingüística de l'Ateneu Barcelonès	1998	Setmanari "El Triangle" i el periodista Pep Martí	S'estima que no s'ha vulnerat el Codi Deontològic però es recomana al director de "El Triangle" tractar les notícies amb el màxim respecte i consideració
22	Escrit de queixa referit a una notícia publicada el 23 de desembre en el diari "El País", titulada: Dos acusados de prostituir a su hijo se querellan contra la Administración"	Ramon Buscallà. Director General d'Atenció a la Infància del Departament de Justícia de la Generalitat	1998	Diari "El País"	No s'aprecia vulneració del criteri 12é del Codi Deontològic
23	Escrit manifestant que en les informacions de "El Periódico de Catalunya", "L'Avui" i "El País", s'ha qualificat de forma despectiva al partit Democràcia Nacional	Eduardo de Prado Álvarez coordinar del Partido Andaluz de Catalunya (PAC)	1998	Els diaris " El Periódico ". "Avui" i "El País"	No s'ha contravingut el Codi Deontològic, no estimant-se que els qualificatius d'ultradreta i ultraconservador hagin de considerar-se injuriosos o despectius
24	Escrit de queixa contra Ràdio Barcelona per una notícia inclosa dins els informatius del matí i migdia sobre la vinculació de l'entitat demandant amb el cas de pedofília del Raval de Barcelona	Roger Revilla i Cubero, president del Casal Lambda	1998	Ràdio Barcelona	Que per part de l'emissora no s'ha vulnerat el Codi Deontològic
25	Escrit presentant una queixa pel tractament donat per diversos mitjans a la persona demandant i a l'estudi que va realitzar per encàrrec de l'Ajuntament de St. Boi titulat: " La Comunitat marroquina a St. Boi. Una aproximació sociològica"	Nicolas Cabezas Osuna	1998	Diaris "El País", "El Mundo", "El Periódico de Catalunya", "Avui" i "La Vanguardia"	No procedeix assenyalar cap infracció concreta al CD, si bé es recomana posa la major cura en contrastar les fonts i evitar judicis d'intencions que puguin lesionar o menysprear la dignitat de les persones
26	Escrit presentant una queixa contra el diari "Sport" per presumpta vulneració del Codi, aparegut a la secció "Caiga quien Caiga", signat per José Luis Carazo	Domenech Garcia Jaumandreu, periodista	1998	José Luis Carazo, Sots – director del diari "Sport"	Es recomana al mitjà tenir cura de les informacions i no s'han d'extralimitar, lesionant o menyspreant la dignitat de les persones d'acord amb el que assenyala el Codi, especialment en els seus criteris 1é i 2on
27	Escrit de queixa referit a un article publicat a el setmanari "El Triangle" titulat " Freddy, el tercer home" signat pel periodista Marca Roma	Sida Study	1998	El periodista Marca Roma i el setmanari "El Triangle"	Recomanar a Sida Study i al Triangle que arribin un acord per la publicació d'una informació en el mitjà que precisi les activitats de Sida Study i el fet que aquesta entitat no ha tingut cap relació amb el cas de pederastia del barri del Raval
28	Escrit formulant una queixa contra el programa de TV3 Domini Públic en l'edició del 5 de març de 1998	Josep M. Feliu i Maspons. Secretari General de Càritas Diocesanes	1998	Programa Domini Públic de TV3 i el periodista Ramon Pellicer	Que no ha estat degudament respectat el criteri 9é del Codi i recomana que es posi la màxima cura en aconseguir que els continguts d'un programa s'ajustin especialment al propòsit que l'han motivat
29	Escrit de queixa sobre articles publicats als diaris "Segre" i "La Mañana" i "ABC" fent referència a la fuga d'un menor. Cas Raval	Ramon Buscallà. Director General d'Atenció a Infància	1998	Diaris "Segre", "La Mañana", "ABC" i "Agència Efe"	Que els mitjans tinguin cura en el criteri 11é del Codi, evitant la identificació dels menors quan apareixen com a víctimes. Només podran utilitzar-se les inicials de nom

30	Escrit de queixa pel tractament gràfic de la portada de "El Periódico" del 27 de març de 1998 en relació a la manifestació en defensa de la Sanitat pública i contra l'anomenat "medicamentazo"	Alejandro Bronchales Cazorla	1998	El Periódico de Catalunya	Que la fotografia objecte de la demanda no ha sofert cap manipulació, havent estat captada correctament per part del mitjà i sense utilitzar cap procediment que pogués vulnerar el Codi Deontològic
31	Escrit de queixa en relació a un article a La Vanguardia, titulat: " Interior alerta del contacto entre grupos radicales catalanes i Jarrai", signat per Jordi Juan i Cristina Sen	Guillem Godó Blasco i Marc Garcia	1999	La Vanguardia i els periodistes Jordi Juan i Cristina Sen	Que la notícia s'ha limitat a reflectir la informació facilitada per la Guardia Civil. No obstant s'hauria donat una informació més plural i objectiva si s'hagués introduït la versió dels fets dels representants de la PUA
32	Escrit de queixa tramés pel Síndic de Greuges afectant a l'Alcalde de Roses per una informació publicada a diversos mitjans sobre la no adjudicació d'una plaça de paleta, al·legant que l'aspirant no disposava del nivell "A" de català	Alcalde de Roses	1999	Diari de Girona, La Vanguardia i L'Agència Europa Press	Que les informacions encara que s'atenen al fet verídic de la denúncia del grup municipal del PP d'aquesta localitat, no es contrasten els fets amb l'Alcalde de Roses, i per tant es vulneren els criteris 1é i 2on del Codi Deontològic
33	Escrit de queixa amb relació a un article d'opinió a La Vanguardia signat per F. Javier Melero, considerant que afecta al dret a l'honor, la intimitat i la pròpia imatge dels infants i adolescents	Ramon Buscallà. Director General d'Atenció a la Infància de la Generalitat	1999	La Vanguardia i F. Javier Melero	El CIC lamenta que la identitat d'un menor hagi circulat en un context d'explotació sexual, contràriament al criteri 11é del Codi, de manera que els afectats poden actuar per via judicial
34	Escrit de queixa per un titular aparegut a "Regió 7" que deia: " El Sergent d'Esparreguera que violava la seva filla diu que ho feia per amor"	Jaume Allué Esteve, Sergent en cap de la policia local de l'Ajuntament d'Esparreguera	1999	Regió 7	L'esmentat titular es mereixedor de reprovació, resultant perjudicial pels drets legítims de Jaume Allué. Hauria estat oportuna la rectificació per part del mitjà per l'aclariment dels fets.
35	Escrit de queixa traslladat al CIC pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya – CAC, contra el Diari de Terrassa i El 9 Nou, sobre una informació sobre la menor M.G.C	M. Rosa Torras	1999	Diari de Terrassa i El 9 Nou	Que les informacions mereixen una reprovació per donar detalls d'una informació que afecta a una menor, vulnerant-se el criteri 11é del Codi Deontològic
36	Escrit de queixa per la presentació parcial d'un anunci fet pel Govern Basc a la tertúlia de Catalunya Ràdio el 19 de desembre de 1998 conduïda pel periodista Antoni Bassas	Jordi Vila-Abadal i Vilaplana	1999	Catalunya Ràdio	Que no es pot admetre la denúncia doncs no s'ha vulnerat el criteri 2on del Codi Deontològic
37	Queixa en relació amb l'exercici d'activitats en l'àmbit de la publicitat per part del periodista Ramon Pellicer, director i presentador del programa "Entre línies" amés a TV3, simultanejant la seva tasca amb la divulgació d'un espot d'Assistència Sanitària Col·legial	Comitè Professional de TV3	1999	Ramon Pellicer, periodista	Que el criteri 7é del Codi Deontològic s'ha d'entendre mentre duri el contracte de servei
38	Escrit de queixa de Joan Bernat Ribot, Alcalde i President de La Quar per un anunci publicitari aparegut a Regió 7	Joan Benet Ribot Alcalde-President de La Quar	1999	Regió 7	No ha estat vulnerat el criteri 6é del Codi Deontològic

39	Escrit de queixa pel tractament rebut per part del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat, per no facilitar la informació sol·licitada sobre la nova estació de Metro de la línia IV	Carmen Mayugo de Clot TV	1999	Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya	Recordar al Departament de Política Territorial i Obres Públiques el dret fonamental a la informació de tots els mitjans d'acord amb el criteri 7é del Codi Deontològic
40	Escrit de queixa de l'Alcalde i Regidora de l'Ajuntament de Cunit contra la revista "L'Espigó" per unes notícies que els demandants consideren que vulneren repetidament el Codi Deontològic	Daniel Coll, alcalde i Montserrat Carreras, regidora. Ambdós de l'Ajuntament de Cunit	1999	Revista L'Espigó	El CIC considera que s'ha vulnerat el criteri 2on del Codi Deontològic
41	Escrit de queixa del Gabinet de Premsa del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya i del Col.legi d'Advocats de Girona en relació amb informacions aparegudes en el diari de Girona, referits als Mossos d'Esquadra	Gabinet de Premsa del Dpt. de Governació de la Generalitat i el Col.legi d'Advocats de Girona	1999	Diari de Girona	Que no és competència pronunciar-se sobre aquest cas, i que no te cap referència a la vulneració de cap criteri del Codi Deontològic
42	Escrit de queixa perquè es va impedir el pas de periodistes de TV3 a un sopar organitzat per el candidat del PSC a la presidència de la Generalitat de Catalunya, amb empresaris el 7 de juliol de 1999	Josep M. Torrent i Urpí director d'Informatius de TV3	1999	Candidatura de Pasqual Maragall a la Presidència de la Generalitat de Catalunya	Que no és competència del CIC i considera oportuna la declaració feta per el Col.legi de Periodistes de Catalunya
43	Escrit de queixa per un article publicat al setmanari " La Marxa de Catalunya " publicat el sis d'agost de 1999	La Plataforma Permanent per a la convivència de Vic	2000	La Marxa de Catalunya, setmanari de Vic	Atès que la publicació fomenta la desconfiança envers un grup humà i pot suscitar discriminacions i que s'observen mancances en quant al rigor periodístic, es considera que els textos publicats per el setmanari, vulneren els criteris 1é, 2on i 12é del Codi.
44	Escrit de queixa per un article publicat el 6 d'agost al setmanari La Marxa de Catalunya	Joan Tono	2000	La Marxa de Catalunya, setmanari de Vic	La mateixa resolució que en el cas 43, doncs es tracta del mateix cas presentat per diferents demandants
45	Escrit de queixa per un article d'opinió publicat el 6 d'octubre de 1999 al "Diari de Sabadell" signat per Pedro Marquez	Coordinadora Pro Traslado de Aeropuerto Sabadell	2000	Diari de Sabadell i el periodista Pedro Marquez	El periodista Pedro Marquez i el Diari de Sabadell han vulnerat el criteri 2on del Codi Deontològic
46	Escrit de queixa en relació a un article aparegut a la "Revista del Vallés" per la presumpta vulneració del dret a l'honor, la intimitat i la pròpia imatge	José Algar Medialdea	2000	Revista del Vallés	Vulnerats per part de la Revista del Vallés els criteris 9é i 11é de l'esmentat Codi, encara que no sembla atribuïble al setmanari mala fe
47	Escrit de queixa del cap de la Secció de Societat del diari Avui en relació a la difusió per part de La Vanguardia d'una informació que estava "embargada"	Jordi Panyella, Cap de Secció de Societat del diari Avui	2000	La Vanguardia	El cas no vulnera concretament el Codi Deontològic, encara que La Vanguardia no ha respectat l'embargament i recomana que el Col.legi de Periodistes concreti una norma
48	Escrit de Queixa per una informació amb el títol "Envien un correu electrònic anònim a l'Ajuntament on s'acusa a Niso de rebre diners per no desmuntar el pantalà"	Gerard Remendo. President d'IC-V de Badalona	2000	"El Punt" i el periodista M. Francisco	El Consell no entén vulnerat cap criteri del Codi, doncs l'article es limita a recollir un fet públic captat directament sense tergiversar-lo

49	Escrit de queixa pel tractament d'una informació apareguda al diari "La Razón" sobre la desfílada militar del dia 28 de maig	Magda Gascón i altres de la Plataforma per la Pau	2000	Diari "La Razón"	Es considera que s'han vulnerat els articles 1é i 2on del Codi Deontològic
50	Escrit de queixa d'un grup d'estudiants pel tractament de diferents mitjans sobre informació dels fets del 12 d'octubre a Sants.	Grup d'Estudiants de Ciències de la Comunicació, encapçalant Amaya Ruiz	2000	El País, La Razón, El Mundo, ABC, Diari 16, La Vanguardia, Avui i El Periódico de Catalunya	El Consell considera el cas en la seva globalitat, sense analitzar l'actuació de cada mitjà, fet que provoca el vot particular del conseller Xavier Foz. El dictamen diu que no s'ha respectat el criteri 10é de presumpció d'innocència
51	Escrit de l'alcalde-president de la Junta del Patronat de la Fundació Hospital de Figueres presentant una queixa contra el Diari de Girona	Joan Armaguè i Ribas. Alcalde-President de la Fundació Hospital de Figueres	2000	Diari de Girona	Es considera que el diari de Girona ha conculcat el criteri 2on del Codi Deontològic
52	Queixa en relació a una notícia publicada el 6 de setembre de 2000 al diari Avui amb el títol: "Assassinen un home a casa seva a Lloret de Mar"	Maria Vilanova Vila-Abadal	2001	Diari Avui i de retruc el diari "El Punt" que havia inicialment publicat la notícia	Que la informació apareguda al diari Avui i al diari El Punt, vulneren el criteri 9é del Codi Deontològic
53	Queixa amb relació a una entrevista sol·licitada per el periodista Francesc Navarro de la revista "Públic"	Joaquín Gairia i Sallín de l'Institut de Ciències de l'Educació de la UAB	2001	Revista "Públic" i el periodista Francesc Navarro	Que Francesc Navarro ha vulnerat el criteri 4é del Codi, i també considera al redactó en cap Sr. Xavier Vinader responsable de la manipulació informativa. Però també es considera que no s'ha produït cap violació al dret a la intimitat
54	Queixa en relació a un article i editorial a la "Revista del Vallés" considerant que vulnera els criteris 1,2 i 12é del Codi	Joan Caballeria. President de l'Associació de Veïns de Granollers	2001	Revista del Vallés	El Consell considera vulnerats els criteris 1é i 12é del Codi, i pel que fa al segon pensa que ens podríem trobar davant d'unes possibles injúries competència dels Tribunals, però el Consell no hi entra
55	Queixa del Grup Ecologista Quercus contra la revista Municipal de l'Ajuntament de Gavà pel tractament parcial de dues sentències del TSJC sobre l'abocador del Garraf	Angel Losada Mayoral del Grup Ecologista Quercus	2001	Revista "Brugues" editada per l'Ajuntament de Gavà	El Consell de la Informació es manifesta d'acord amb la resolució de la ponència i considera que la revista "Brugues" no ha vulnerat en aquest cas, cap criteri del Codi
56	Queixa de la Directora de l'Institut Català de la Dona amb relació amb una notícia sobre dones maltractades per part de dos programes informatius de Ràdio Barcelona i per l'Agència Efe	Margarita Álvarez, directora de l'Institut Català de la Dona	2001	Ràdio Barcelona i amb concret els programes "Hora 14" i "El Balcó", i l'Agència Efe	El consell entén que no s'ha produït cap vulneració del Codi Deontològic. El Consell recorda que un simple tall de veu pot treure de context la notícia i deforma la informació
57	Escrit de queixa de SOS Racisme en relació a informacions aparegudes al diari La Razón	A. Fernández. SOS Racisme	2001	La Razón	El CIC considera transgredits en alguns titulars i continguts els criteris 1,2 i 12é del Codi, i recomana al mitjà que procuri donar un tractament el més acurat possibles
58	Escrit de queixa que afecta a la imatge de qui presenta la queixa	Margarita Burralló i Roura	2001	Diari de Girona	Sembla un problema d'error de titulació i recomana resoldre l'assumpte de comú acord entre les parts

59	Escrit de queixa en relació a uns dibuixos animats apareguts a Canal Metro	Observatori contra el Racisme i Xenofòbia contra els xinesos	2001	Canal Metro	Es dona trasllat a el Consell de l'Audiovisual de Catalunya CAC
60	Escrit de queixa contra la Diputació de Barcelona per un cas de discriminació del mitjà	Carles Puigdemón, director de l'Agència Catalana de Notícies	2001	Diputació de Barcelona	Es dona trasllat del cas al Col.legi de Periodistes de Catalunya

RELACIÓ DE CASOS REBUTS AL CONSELL DE LA INFORMACIÓ, PERÒ NO ADMESSOS A TRÀMIT

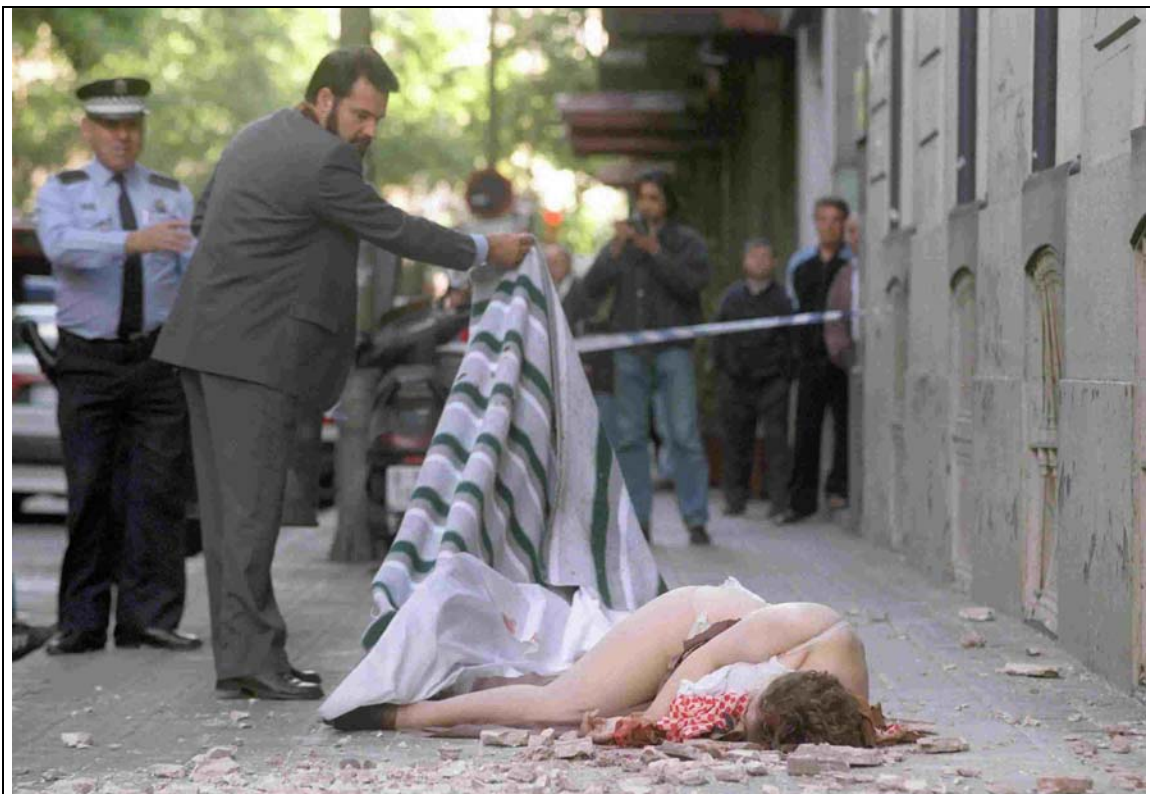
Any	Queixa i qui la presenta i a qui afecta	Resolució
1997	Presentació de la periodista Anna Balletbó per l'estudi del CIC d'una documentació en la que figurava una còpia de l'acte d'admissió de la querella del Jutjat d'Instrucció nº 24 de Madrid contra José Clemente Navarro i Manuel de Foranda Torres de Navarra, ambdós periodistes, per presumptes fets denunciats constitutius de delictes d'injúries contra la demandant	Se li va comunicar que el CIC no ha d'intervenir en cap cas quan la qüestió es troba en via judicial
1998	Escrit de queixa d'Àngel Joaniquet Ortega i Oscar Delgado Chesa sobre la utilització de la capçalera "El Vigia " per part de la publicació del Grup Zeta " La Gaceta de el Vigia"	Se li comunica no admetre a tràmit l'escrit de queixa, tota vegada que la demanda no li correspon resoldre-la al Consell de la Informació
1998	Escrit de queixa de Joan M. Clavaguera (Catalunya Ràdio) sol·licitant que el CIC prengui posició davant unes declaracions de Josep Borrell, candidat del PSOE a la presidència del Govern Central, en relació a l'emissora	Se li comunica que no es procedent obrir expedient informatiu, doncs la qüestió no afecta a la vulneració de cap dels articles del Codi Deontològic
1999	Escrit d'Adolf Dreier sol·licitant la inclusió en el Codi Deontològic d'una referència al tractament per part dels mitjans de comunicació, de la informació sobre els malalts mentals	Se li comunica que no correspon l'admissió a tràmit de la qüestió que planteja
1999	Escrit de l'Associació "mitjans, Xarxa d'Educadors i Comunicadors" proposant al CIC l'ampliació i desenvolupament del Codi Deontològic en els aspectes relacionats amb els drets dels infants i els joves	Se li comunica que no correspon l'admissió a tràmit de l'escrit referit

RELACIÓ D'ACTUACIONS D'OFICI QUE HA EMPRÉS EL CIC (Aquesta s'inicia a partir de l'any 2000)

Any	Objecte de l'actuació d'ofici
2000	Pronunciament sobre la falsa notícia recollida per varis mitjans de l'agressió a una jove a la Plaça de Catalunya de Barcelona que va provocar alarma social
2000	El CIC fa públic un pronunciament informant de que vigilarà l'ús correcte del terme "Il·legal" per a referir-se als immigrants i que prolifera massa sovint en els mitjans de comunicació
2000	El CIC fa un pronunciament demanant que en tots els casos però, especialment quan producte d'un accident o tragèdia que te forta repercussió en els mitjans de comunicació , que es respecti el dret a la intimitat en aquests moments d'afflicció i dolor

ANNEX 6

Fotografies de l'accident

ANNEX 7

Relació de les resolucions del CAC (2002)

Relació de les resolucions del CAC (2002)

Decisions

Decisions 2.002

- [Decisió 1/02 Sobre sèrie de dibuixos animats *Utena*](#)
- [Decisió 2/02 Sobre el tractament informatiu de la vaga dels hospitals de la XUPC](#)
- [Decisió 3/02 Sobre anunci d'electrodomèstics LG](#)
- [Decisió 4/02 Sobre anunci de motos Garelli](#)
- [Decisió 5/02 Sobre el programa de ràdio "Anem per feina"](#)
- [Decisió 6/02 Sobre anunci d'un disc de Javi Cantero](#)
- [Decisió 7/02 Sobre anunci de Natillas Danone](#)
- [Decisió 8/02 Sobre anunci de Volkswagen Passat](#)
- [Decisió 9/02 Sobre anunci de Canal Satélite Digital](#)
- [Decisió 10/02 Sobre anunci del joc Supertoc](#)
- [Decisió 11/02 Sobre la sèrie de dibuixos animats *Detectiu Conan*](#)
- [Decisió 12/02 Sobre el documental *El asesino de Pedralbes*](#)
- [Decisió 13/02 Sobre el programa *Peti qui peti*](#)
- [Decisió 14/02 Sobre la campanya de comunicació de l'euro](#)
- [Decisió 15/02 Sobre anunci del gel de bany *Axe*](#)
- [Decisió 16/02 Sobre l'autopromoció del programa *La corriente alterna*](#)
- [Decisió 17/02 Sobre el tractament informatiu de la cimera europea de Barcelona](#)
- [Decisió 18/02 Sobre anunci de Flaix FM](#)
- [Decisió 19/02 Sobre un capítol de la sèrie *Psico Express*](#)
- [Decisió 20/02 Sobre anunci de *Axe Contact*](#)
- [Decisió 21/02 Sobre anunci de Vodafone](#)
- [Decisió 22/02 Sobre anunci de Daewoo Tacuma](#)
- [Decisió 23/02 Sobre programa "Plats Bruts"](#)
- [Decisió 24/02 Sobre Gavà Televisió](#)
- [Decisió 25/02 Sobre anunci de *Axe*](#)
- [Decisió 26/02 Sobre anunci de *Rover*](#)
- [Decisió 27/02 Sobre programa de *BTV*](#)
- [Decisió 28/02 Sobre reportatge "La religió perduda en Stonehenge"](#)
- [Decisió 29/02 Sobre anunci de *Arias*](#)
- [Decisió 30/02 Sobre una informació de *TV3*](#)
- [Decisió 31/02 Sobre anunci de ràdio d'Almacenes Serra](#)
- [Decisió 32/02 Sobre una notícia de Catalunya Informació](#)
- [Decisió 33/02 Sobre un reportatge de *BTV*](#)
- [Decisió 34/02 Sobre campanya publicitària de la Generalitat](#)
- [Decisió 35/02 Sobre autopromoció del programa *Cerca de tí*](#)
- [Decisió 36/02 Sobre televisió municipal de Maçanet](#)
- [Decisió 37/02 Sobre anunci de Loterías y Apuestas del Estado](#)
- [Decisió 38/02 Sobre anunci *J&B Twist*](#)
- [Decisió 39/02 Sobre anunci d'antenes de telefonia mòbil](#)
- [Decisió 40/02 Sobre programa *Una altra cosa*](#)

ANNEX 8

Reproducció d'una resolució del CAC (2002)

Decisió 2/02

(Reclamacions 118 i 119/01)

El Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, en la reunió que ha tingut lloc el dia 9 de gener de 2002, prèvia deliberació i per unanimitat, d'acord amb el que estableixen les lletres d) i f) de l'article 10 de la Llei 2/2000, de 4 de maig, emet la decisió següent:

ANTECEDENTS

Primer. El dia 19 de novembre de 2001, el Sr. Agustí Viladot, en nom i representació del comitè de treballadors del Consorci Sanitari del Maresme, formula una reclamació en relació amb el tractament informatiu de la vaga dels hospitals de la Xarxa d'Utilització Pública de Catalunya als telenotícies de TV3 dels dies 14 i 15 de novembre. En aquest sentit, el reclamant manifesta que trameta aquesta queixa en nom de tots els treballadors i treballadores de la sanitat pública "davant la parcialitat de les informacions de TV3, que es demostra amb l'obvietat de qualsevol notícia sobre la situació de la sanitat concertada a Catalunya aquests dies". Continua manifestant que "mentre el temporal que afectava Catalunya era el tema estrella a TV3, la vaga a la sanitat pública afectant milers de treballadors i usuaris no mereixia cap comentari als diferents telenotícies, tan sols com una incidència de trànsit".

Paral·lelament, en data 16 de novembre de 2001, la Sra. Montserrat Martínez Llanas formula una reclamació sobre l'esmentada vaga de metges basada en el fet que "els mitjans de comunicació, com TV3 i el programa del Sr. Josep Cuní d'Ona Catalana, no van donar cap informació" al respecte. "Se'n va assabentar per TVE quan connectaren amb Catalunya i per la premsa". Conclou dient que "té dret a estar informada".

Segon. En sessió del Consell de l'Audiovisual de Catalunya de 22 de novembre de 2000, es designa la Comissió de Reclamacions per tal que elabori les propostes de decisió a sotmetre al Ple del Consell.

Tercer. El Servei d'Anàlisi i Continguts del CAC ha elaborat un informe en el qual analitza el temps dispensat pels telenotícies de TV3 a la vaga dels hospitals de la Xarxa d'Utilització Pública de Catalunya.

En aquest informe s'han analitzat els teleinformatius de TV3 dels dies 14 i 15 de novembre de 2001. Els programes sotmesos a estudi han estat: TN Matí, TN Comarques, TN Migdia, TN Vespre i TN Nit.

L'observació dels teleinformatius que componen la mostra s'ha centrat en la qualificació del temps de notícia dedicat per aquests teleinformatius a la vaga dels hospitals a Catalunya. En aquest sentit, a més de mesurar el temps dedicat al tema, s'ha diferenciat el rang de les unitats informatives, distingint entre *titular* i *notícia*. El dia 14 de novembre el titular i la notícia varen aparèixer en els diferents telenotícies de componen la programació diària de la cadena i el dia 15 de novembre en el telenotícies matí i migdia no com a titular sinó només com a notícia. En total, d'acord amb els còmputos de temps efectuats, la durada que va tenir la cobertura d'aquesta notícia va ser de 8 minuts i 46 segons.

Quart. Així mateix, el Servei d'Anàlisi de Continguts del CAC ha elaborat un altre informe en el qual analitza el temps dispensat a la notícia de la vaga dels hospitals de la Xarxa d'Utilització Pública de Catalunya pel programa *Els matins amb Josep Cuní* de l'emissora de ràdio Ona Catalana, els dies 14 i 15 de novembre de 2001. El programa comença la seva emissió a les 6 hores del matí i finalitza a les 12 hores del migdia.

La durada total de les unitats informatives de la notícia al llarg del programa dels dies 14 i 15 de novembre va ser d'un minut quinze segons.

Cinquè. La Comissió de Reclamacions, en la reunió del dia 31 de desembre de 2001, acorda realitzar la proposta de decisió corresponent.

FONAMENTS

Primer. La lletra d) de l'article 10 de la Llei 2/2000, de 4 de maig, estableix com a funcions del Consell de l'Audiovisual "vetllar pel compliment del que estableix la normativa reguladora del sector de l'audiovisual i per la indemnitat dels principis que la informen i, en particular, assegurar l'observança dels principis de pluralisme polític, social, religiós, cultural i de pensament."

Segon. En relació amb el tractament de la vaga dels hospitals de la Xarxa d'Utilització Pública de Catalunya per part dels informatius de TV3 i del programa de Josep Cuní de l'emissora Ona Catalana, s'ha de tenir en compte la seva transcendència informativa en relació amb altres fets noticiables del mateix dia tenint en compte la durada limitada dels espais informatius. Es considera noticable la narració de fets que versa sobre assumptes dotats de rellevància pública necessaris per a la participació dels ciutadans en la vida col·lectiva. El Consell entén que, d'acord amb l'interès de la majoria, el temporal que afectà Catalunya fos considerat informació prioritària o "tema estrella" dels espais informatius, tal com manifesta el reclamant.

El pluralisme informatiu consisteix, segons aquest Consell, en la capacitat dels mitjans de comunicació de representar un reflex fidel de la societat catalana en els diferents àmbits que la integren. Per tal de respondre a la voluntat d'assegurar la millor informació possible per als ciutadans i ciutadanes, s'ha d'assegurar la presència i la possibilitat d'expressió als diversos col·lectius socials que puguin estar implicats en fets o problemes d'actualitat.

Considerant que ha quedat suficientment demostrada la presència de la notícia als espais informatius, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya conclou que d'acord amb l'anàlisi de la repercussió informativa de l'esmentada vaga, el temps que han dedicat ambdós operadors a tractar la notícia en cap cas és insuficient.

Per tot l'anterior, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya

HA DECIDIT

Primer. Desestimar les reclamacions presentades pel Sr. Agustí Viladot en nom i representació del comitè de treballadors del Consorci Sanitari del Maresme i per la Sra. Montserrat Martínez Llanas, respectivament, d'acord amb els fonaments exposats.

Segon. Comunicar aquesta decisió als reclamants, a Televisió de Catalunya i a Ona Catalana.

Barcelona, 9 de gener de 2002

EL PRESIDENT

Francesc Codina i Castillo

ANNEX 9

Projecte d' Estatut del periodista professional

ESTATUT DEL PERIODISTA PROFESSIONAL

Preàmbul³¹

El dret fonamental a la llibertat d'expressió i informació, reconegut a l'article 20 de La Constitució ocupa un lloc essencial entre els drets inviolables de les persones perquè sense una comunicació pública lliure «quedarien buits de contingut real altres drets que la Constitució consagra, reduïdes a formes buides les institucions representatives i absolutament falsejat el principi de legitimitat democràtica que enuncia l'article 1r, apartat 2 de la Constitució, i que és la base de tot el nostre ordenament juridicopolític» (cita del Tribunal Constitucional).

L'Estatut de Catalunya es remet als drets i deures fonamentals establerts a la Constitució i determina la Generalitat de Catalunya, com a poder públic i en l'àmbit de les seves competències, "promoure les condicions per tal que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en què aquest s'integra siguin reals i efectives, remoure els obstacles que impedeixin o dificultin llur plenitud y facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social (Art.8, Títol preliminar: disposicions generals de l'Estatut de Catalunya)

La conclusió final del IV Congrés de periodistes de Catalunya celebrat el novembre de 2000 va ser el mandat al Col·legi de Periodistes d'elaborar i promoure una normativa legal que regulés els drets i deures de la professió periodística com una necessitat imperiosa de fer front als principals problemes que els professionals han d'afrontar en aquests moments fruit, en la seva immensa majoria, d'una desregulació creixent i preocupant. El text present és la resposta a aquell mandat. Cal remarcar que s'ha inspirat en la proposta del Foro de Organizaciones de Periodistas de l'Estat Espanyol, del qual el Col·legi i el Sindicat de Periodistes de Catalunya en forma part, que respon també a les conclusions de la II Convenció de Periodistas de España celebrada a Valladolid el mes de maig de 2000.

Quan el dret a informar que a tots se'ns reconeix constitucionalment s'exerceix de manera habitual i professional, queda qualificat amb una funció social: el dret es

³¹ Aquesta justificació vol servir d'exposició dels motius que porten al Col·legi de Periodistes a proposar a la societat, i més concretament al poder legislatiu, aquesta proposta de regulació de la professió. El seu text, potser massa extens, bé podria servir de base per al preàmbul de la norma proposada.

converteix en deure d'informar al servei del dret públic a ésser informat. **Per al compliment d'aquest deure es requereix un desenvolupament de les facultats que assegurin la dignitat i independència professional, sempre al servei del dret del públic.**

La nostra jurisprudència constitucional ha precisat que els periodistes no tenen en aquest camp cap privilegi davant dels drets de la resta dels ciutadans, però sí que a l'exercici del seu dret li pot ser donada una certa preferència, justament, «en virtut de la funció que compleix, atès el deure d'informació constitucionalment garantit». En aquest sentit ja ha estat regulada la clàusula de consciència. És també jurisprudència ben assentada interpretar el requisit de veracitat de les informacions com un deure de diligència professional.

Hi ha, per tant, base constitucional per a la promulgació d'un Estatut del Periodista Professional, la finalitat del qual sigui la de servir al dret de la ciutadania a ésser informada, garantint la independència dels informadors. En el marc de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, l'article 16 regula en el punt 2 que a "la Generalitat li pertoca, en el marc de les normes bàsiques de l'Estat, el desenvolupament legislatiu i l'execució del règim de premsa i, en general, de tots els mitjans de comunicació social per a l'acompliment dels seus fins.

L'Estatut professional ha de desenvolupar els drets de la llibertat d'expressió i informació en un conjunt de facultats que permetin als informadors reforçar la seva professionalitat i consegüentment la independència davant els poders polítics i econòmics, independència que es pressuposa de la funció social d'informar. En aquesta línia se situa la Llei Orgànica 2/1997, reguladora de la clàusula de consciència, que ja en la seva Exposició de Motius considera implícitament aquesta institució al servei de la independència professional en declarar que «la informació no pot ésser objecte de consideracions mercantilistes, ni el professional de la informació pot ésser concebut com una mena de mercenari obert a tot tipus d'informacions i notícies que són difoses al marge del mandat constitucional de veracitat i pluralisme».

En el nostre entorn, especialment en els països llatins, és habitual el reconeixement als periodistes d'una situació estatutària especial. Un organisme públic, corporatiu o sindical, acredita la condició de periodista professional (cosa que suposa que aquesta activitat habitual és la principal font d'ingressos i exigeix temps de pràctica demostrada) mitjançant l'expedició d'un carnet. A França des dels anys 30 es reconeixen un conjunt de drets específics, entre els que destaca el dret a invocar la

consciència per rescindir la relació laboral de manera avantatjosa per a l'informador. Més recentment, la llei portuguesa de 13 de gener de 1999 promulga un estatut amb un complet elenc de drets i deures. Peculiar és el cas italià, amb un destacat protagonisme de la *Ordine dei Giornalisti* i la necessitat d'estar inscrit en un registre especial per exercir la professió, inscripció que requereix acreditar un període de pràctica prèvia i la superació d'un examen. Som, doncs, davant de sistemes que van de la simple acreditació professional a la regulació estricta de l'accés professional. A l'Estat Espanyol i a Catalunya, fruit de l'única existència de la Llei de Premsa de 1966 i del període de la transició del règim anterior al règim democràtic, s'ha mantingut una desregulació en l'exercici de la professió.

En el present Estatut Professional s'ha optat per estendre una protecció específica a tots els que habitualment i professionalment exerceixin el periodisme. **El reconeixement d'uns drets específics dels informadors professionals en res interfereix el dret de qualsevol ciutadà a expressar-se, opinar o informar.** L'adopció d'aquest Estatut tampoc suposa l'exigència d'una *habilitació* prèvia per a l'exercici d'un dret que a tots ens correspon; simplement, **la invocació d'uns drets professionals específics passa per l'acreditació d'aquesta professionalitat.** L'Estatut tampoc estableix requisits de titulació per exercir el periodisme, en el benentès que d'existir aquests en els convenis i en la normativa laboral —cosa que es jutja positiva per a la professió— en res suposaria un atemptat a la llibertat d'expressió i informació de qualsevol ciutadà.

Quant al seu contingut concret, l'Estatut supera el mandat constitucional de regular els drets a la clàusula de consciència i el secret professional, partint del convenciment que **la independència dels periodistes és la millor garantia per al dret del públic a ésser informat**, l'Estatut desenvolupa un conjunt de facultats que afirmen aquesta independència davant del poder polític i cerca un equilibri amb la pròpia independència editorial de les empreses informatives, doncs no n'hi ha prou amb garantir un *pluralisme extern* (pluralitat d'empreses informatives), també s'ha de garantir un *pluralisme intern* (que el pluralisme social es manifesti en el si de les empreses informatives). Es desenvolupen així les manifestacions típiques de la llibertat d'expressió i opinió dels periodistes i el seu encaix amb la definició editorial de la seva empresa; **la clàusula de consciència**, amb remissió a la Llei Orgànica 2/1997; **el secret professional**, la manca de regulació del qual constituïa un flagrant incompliment d'un mandat constitucional; un més **fàcil accés a les fonts d'interès general**, compatible amb els drets exclusius de propietat intel·lectual i d'acord amb els nous mecanismes d'accés mitjançant xarxes de telecomunicacions i sistemes

informàtics; la **participació en l'orientació editorial a través dels Comitès de Redacció** i la figura del director com a frontissa entre els titulars del poder editorial i la Redacció; i, en fi, els **drets d'autor**, que tant en el seu aspecte moral com material suposen una garantia d'independència, especialment important en el nou entorn multimèdia.

Finalment, i més enllà de les responsabilitats de caràcter penal o civil en què els informadors puguin incórrer, s'adopta com a element essencial d'aquest Estatut un sistema d'incompatibilitats i es remet al codi deontològic de la professió periodística catalana elaborat pel Col·legi de Periodistes de Catalunya, aprovat en el Congrés de Periodistes celebrat l'octubre de 1992 i refrendat per la gran majoria de mitjans de comunicació que exerceixen en la comunitat catalana en el procés de constitució del Consell de la Informació de Catalunya el desembre de 1996.

I. Del periodista professional

Article 1. Titularitat

El titular dels drets i deures definits en aquest Estatut és el periodista professional. Es considera com a tal tot aquell que té per ocupació principal i remunerada l'obtenció, elaboració, tractament i difusió per qualsevol mitjà d'informació d'actualitat, en format literari, gràfic, audiovisual o multimèdia, amb independència del tipus de relació contractual que pugui mantenir amb una o diverses empreses, institucions o associacions.

Aquests drets i deures professionals deriven dels drets a la llibertat d'expressió i informació, reconeguts en l'article 20 de la Constitució Espanyola i en res interfereixen l'exercici d'aquestes llibertats per als no professionals.

Article 2. Accés a la professió, acreditació i titulació

Poden exercir com a periodistes els ciutadans i ciutadanes majors de 18 anys i en ple gaudi dels seus drets civils i que estiguin habilitats amb el carnet professional.

La condició de periodista professional s'acredita mitjançant el corresponent carnet professional emès pel Consell de la Informació el qual serà regulat per llei on es preveuran la seva composició i competències³². El carnet professional es renovarà periòdicament

Cap empresa amb activitats en l'àmbit de la comunicació social podrà admetre o mantenir al seu servei en qualitat de periodista professional a cap persona que no estigui habilitada per a aquesta funció amb el carnet professional.

L'accés a l'acreditació de periodista professional només la podrà donar el Consell de la Informació i aquest accés es regularà en el desenvolupament de la llei de funcionament i competències del Consell.

Quan la normativa laboral o els convenis col·lectius de les empreses exigeixin la titulació per al desenvolupament de determinats llocs (directors, etc.) l'acreditació professional no substituirà mai aquesta titulació.

Article 3. Periodistes a la peça

Són periodistes a la peça aquells professionals l'ocupació principal i remunerada dels quals consisteix en l'obtenció, elaboració, tractament i difusió per qualsevol mitjà d'informacions d'actualitat, en format literari, gràfic, audiovisual o multimèdia, en virtut de l'encàrrec regular d'una o diverses empreses informatives i seguint les instruccions bàsiques d'aquestes.

Els periodistes a la peça tenen els mateixos drets i deures que la resta dels professionals.

Article 4. Periodistes per lliure (*freelance*)

Els periodistes que obtinguin i elaborin informació d'actualitat pel seu propi compte, oferint el producte resultant per a la seva difusió a una o diverses empreses, gaudiran dels mateixos drets i deures que la resta de professionals, exclosos els de la clàusula de consciència i participació en els Comitès Professionals.

Article 5. Altres col·laboradors

Els col·laboradors literaris i especialitzats són aquells que la seva labor no consisteix estrictament en el tractament de la informació d'actualitat. No podran invocar la clàusula de consciència ni podran participar en els Comitès Professionals. No

³² Aquest Consell de la Informació es regularà de forma que es complementi amb la proposta legislativa de Estatuto del Periodista Profesional impulsada pel Foro de Organizaciones de Periodistas.

procedeix en aquests casos la seva acreditació professional, ni estar sotmesos al sistema d'incompatibilitats regulat en aquest Estatut.

Article 6. Periodistes estrangers

Es considera suficientment acreditada la professionalitat d'aquells periodistes nacionals de la Unió Europea que ostenten una acreditació reconeguda al seu país. En iguals termes es procedirà amb els corresponents i enviats de països tercers, sempre previ requisit de reciprocitat.

Article 7. Incompatibilitats

L'exercici de la professió periodística és incompatible amb el desenvolupament de:

- a) l'exercici professional de l'activitat publicitària, de màrqueting, assessoria de comunicació i d'imatge i relacions públiques;
- b) la condició de policia, militar, jutge o fiscal;
- c) els membres del govern estatal, autonòmic, corporacions locals, parlamentaris, diputats i càrrecs públics.
- d) Rebre remuneracions per participar en l'exercici d'activitats de patrocini que, sota l'apariència de l'exercici del periodisme, estiguin dirigides a divulgar productes, serveis o entitats.

Les anteriors incompatibilitats en res impedeixen als afectats l'exercici de la llibertat d'expressió i informació a través de qualsevol mitjà de comunicació.

II. Dels deures

Article 8. Deure d'informar

El periodista té el deure d'oferir a la societat informació veraç de rellevància pública.

Els periodistes estan obligats a respectar els deures deontològics definits en el Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya que vincula també les empreses informatives. Tindrà valor interpretatiu del mateix la Declaració de Principis sobre la conducta dels periodistes, adoptat per la Federació Internacional de Periodistes³³. Les

³³ S'adjunten ambdós documents.

empreses periodístiques i els seus responsables editorials no realitzaran cap encàrrec professional que pugui incidir en la violació d'aquests deures.

Article 9. Responsabilitat

Seràn violacions lleus dels deures deontològics aquelles que puguin atribuir-se a descuit o negligència. Seràn violacions greus aquelles que suposin una intenció dolosa.

Les violacions lleus del Codi Deontològic donaran lloc a amonestació privada; les greus, a amonestació pública. Les amonestacions públiques seràn difoses per l'òrgan informatiu en què presti els seus serveis el periodista sancionat. La violació greu reiterada donarà lloc a la retirada del carnet professional per un període d'entre 6 mesos i 2 anys³⁴. Quan s'incorri en alguns dels supòsits d'incompatibilitat de l'article 4, es retirarà el carnet professional, el qual no podrà ser obtingut de nou, encara en el supòsit que hagi cessat la incompatibilitat, fins passats 5 anys.

Quan es demostrï que la violació greu dels deures ètics vingui exigida o impulsada per l'empresa informativa o formi part d'una pauta editorial, tal empresa serà sancionada amb multa de l'1% dels seus beneficis nets, conforme a la corresponent declaració en l'impost sobre societats. En cas de reincidència, la sanció pot elevar-se fins al 10% dels beneficis nets. Aquestes sancions seràn difoses pels òrgans informatius de l'empresa sancionada.

III. Dels drets

Article 10 Drets

La llibertat d'expressió i informació que l'article 20 de la Constitució Espanyola reconeix a tots es concreta en un conjunt de drets específics dels periodistes, adreçats a garantir la independència d'aquests professionals al servei del dret del públic a ésser informat. Aquests drets comprenen:

- a) la lliure expressió i informació en el marc de la definició editorial de la seva empresa,
- b) la clàusula de consciència,

³⁴ Podria al·legar-se que això suposa la privació d'un dret fonamental per un òrgan no jurisdiccional, però en realitat el carnet l'únic que acredita és la condició de professional i, en conseqüència, el caràcter de titular dels drets de l'Estatut, que, en canvi, almenys teòricament, també podria ser invocada per algú sense carnet, que provarà la seva professionalitat.

- c) el secret professional,
- d) la llibertat de creació i els drets d'autor,
- e) el lliure i preferent accés a les fonts informatives,
- f) la participació en l'orientació editorial.

Article 11. Independència

Els periodistes realitzaran amb independència la seva feina d'obtenir, elaborar i difondre informació d'actualitat i rellevància pública. Els seus treballs no seran sotmesos a censura prèvia de cap autoritat pública.

Les seves tasques podran estar marcades per les directrius de l'empresa per a la qual treballen, segons la definició editorial d'aquesta. Aquestes directrius no poden ordenar faltat a la veritat o conculcar els principis ètics inclosos en aquest Estatut.

El periodista respectarà en la seva feina la definició editorial de la seva empresa, però podrà manifestar-se de forma contrària a la mateixa en qualsevol altre òrgan d'expressió o informació, sense que pugui ésser sancionat ni ocasionar-li perjudici.

Article 12. Clàusula de consciència

En virtut de la clàusula de consciència, els professionals de la informació tenen dret a sol·licitar la rescissió de la seva relació jurídica amb l'empresa de comunicació on treballin, en els termes establerts per la Llei Orgànica 2/1997, de 19 de juny.

La resolució de la relació laboral en els supòsits de clàusula de consciència serà considerada a tots els efectes com a acomiadament improcedent.

La interposició de la demanda corresponent davant els òrgans judicials competents no ocasionarà al periodista cap perjudici, sense que pugui ser traslladat o modificades les seves condicions laborals mentre duri el procediment. A la demanda, el periodista podrà sol·licitar que de ser-li favorable, la sentència ferma es difongui amb suficient relleu en els mitjans de difusió de l'empresa demandada.

Els periodistes podran negar-se motivadament a participar en l'elaboració d'informacions que vulnerin els principis continguts en el Codi Ètic, segons allò ja disposat en l'article 3 de l'esmentada Llei Orgànica 2/97.

Article 13. Secret professional

Els periodistes estan obligats a mantenir en secret la identitat de les fonts³⁵ que hagin facilitat informacions sota condició, expressa o tàcita, de reserva. Aquest deure l'obliga davant el seu empresari i les autoritats públiques, incloses les judicials, i no podrà ser sancionat per això ni ocasionar-li cap mena de perjudici.

El periodista citat a declarar en un procediment judicial podrà invocar el seu dret al secret professional i negar-se, en conseqüència, a identificar les seves fonts. El dret al secret inclou les notes, documents professionals o suports que puguin manifestar la identitat de la font, documents que no podran ser requisats ni policialment ni judicialment.

El deure del secret afecta igualment qualsevol altre periodista o responsable editorial que hagués pogut conèixer indirectament la identitat de la font reservada.

El periodista citat a declarar en una causa criminal podrà excusar les respostes que poguessin desvetllar la identitat de la font reservada³⁶.

Article 14 Delicte de revelació de fonts confidencials

Els periodistes i responsables editorials que faltin al secret professional seran castigats com a autors del delicte previst a l'article 199.2 del Codi Penal³⁷.

El periodista estarà obligat a desvetllar la identitat de la font quan d'aquesta manera es pugui evitar la comissió certa d'un delicte contra la vida, la integritat, la salut, la llibertat o la llibertat sexual de les persones. Qui en aquests supòsits no desvetlli la font reservada serà castigat amb les penes previstes a l'article 450 del Codi Penal³⁸.

³⁵ El deure de secret jurídicament exigible es refereix a la identitat de les fonts. Quant a la divulgació de les informacions rebudes en confidència és una qüestió per al Codi Deontològic.

³⁶ És un tractament similar al donat per l'article 416 a l'advocat: «Estan dispensats de declarar: 2n. L'advocat del processat respecte als fets que se li hagin confiat en la seva qualitat de defensor».

³⁷ «El professional que, amb incompliment de la seva obligació de silenci o reserva, divulgui els secrets d'una altra persona serà castigat amb la pena de presó d'1 a 4 anys, multa de 12 a 24 mesos i inhabilitació especial per a aquesta professió per temps de 2 a 6 anys»

³⁸ Article 450: «1. Qui, podent fer-ho amb la seva intervenció immediata i sense risc propi o aliè, no impedís la comissió d'un delicte que afecti les persones en la seva vida, integritat, llibertat o llibertat sexual, serà castigat amb la pena de presó de 6 mesos a 2 anys si el delicte fos contra la vida, i la multa de 6 a 24 mesos en la resta de casos, llevat que al delicte no impedit li correspongués igual o menor pena, aleshores s'imposarà la pena inferior en grau a la d'aquell. 2. En les mateixes penes incorrerà qui, podent fer-ho, no acudeixi a l'autoritat o als seus agents perquè impedeixin un delicte dels previstos en l'apartat anterior i de la comissió propera o actual del qual tingui notícia».

Article 15. Accés a les fonts informatives³⁹

Els periodistes tindran lliure accés als registres, expedients administratius i actuacions judicials no declarades secretes i en general a qualsevol informació recollida per les autoritats públiques que pugui contenir dades de rellevància pública. Les autoritats administratives facilitaran aquest accés, prenent les precaucions necessàries per garantir el dret a la intimitat dels particulars, segons allò disposat per la normativa vigent en matèria de protecció de dades. Les autoritats administratives podran negar aquest accés quan les informacions sol·licitades afectin a la seguretat i defensa de l'Estat o interfereixin la persecució de delictes en els termes previstos per l'article 37.5 de la Llei 30/1992, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú. El Govern enviarà en el termini d'un any un Projecte de Llei modificant les regulacions específiques previstes a l'article 37.6 de l'esmentada Llei 30/1992 per facilitar al màxim l'accés dels periodistes a aquests arxius i registres⁴⁰.

Es facilitarà l'accés als periodistes degudament acreditats a tots els edificis i instal·lacions públiques. No podrà impedir-se la presa d'imatges d'aquests llocs, llevat que així es disposi per llei per raons de seguretat o defensa de l'Estat.

Amb caràcter general, els organismes i autoritats públiques posaran a disposició del públic les informacions de rellevància general mitjançant bases de dades accessibles a través de les xarxes electròniques⁴¹.

Article 16. Accés als actes públics

Els periodistes tindran lliure accés a tots els actes d'interès públic, es desenvolupin en el si d'organismes públics o privats. Els particulars no podran prohibir la presència d'un periodista degudament acreditat en aquests actes, inclosos espectacles i

³⁹ L'article 105.3 de la Constitució ha convertit el dret d'accés dels ciutadans a la informació administrativa en un *dret de configuració legislativa*, regulat per l'article 37 de la Llei 30/1992. El principi general és el lliure accés, però a més del desenvolupament de les exclusions que la pròpia Constitució estableix (intimitat, seguretat de l'estat i esbrinament de delictes) afegeix els actes polítics dels governs de l'Estat i les Comunitats Autònomes, les matèries protegides pel secret industrial i comercial i la política monetària. Remet a regulacions específiques en matèria de dades sanitàries, matèries classificades (Llei 9/1968 de Secrets Oficials, modificada per la Llei 4/1978), arxius estadístics, registre civil i registres penals, les dades referents als legisladors i als fons documentals existents en Arxius Històrics. Una de les limitacions més importants és exigir un interès legítim per accedir a informacions de caràcter nominatiu, tot i que no s'incloguin dades de caràcter íntim. La norma que es proposa canvia el plantejament en fer explícit un dret dels periodistes a accedir a les informacions de rellevància pública.

⁴⁰ Aquesta previsió seria objecte de disposició addicional.

esdeveniments esportius. L'accés als actes organitzats per organismes públics serà gratuït. Els particulars podran exigir el pagament normal d'una entrada per a l'accés a espectacles i esdeveniments esportius.

Podran difondre's sense cap càrrec imatges i resums audiovisuals d'espectacles, esdeveniments esportius i altres actes públics, sempre que no superin els 3 minuts, en els termes establerts a la Llei 21/1997, d'emissions i retransmissions esportives⁴².

Article 17. Accés a les vistes judicials

De conformitat amb el principi de publicitat de les actuacions judicials, consagrat a l'article 120. 1 de la Constitució Espanyola, no podrà impedir-se la presència dels periodistes en els actes judicials públics, ni la presa d'imatges, amb respecte als drets de la personalitat dels presents i sense perjudici dels poders d'ordenació de les vistes, que són competència de les autoritats judicials.

Article 18. Drets d'autor

En els termes de l'article 5 del Text Refós de la Llei de Propietat Intel·lectual, els periodistes són autors dels seus textos originals i de les notícies, reportatges i treballs audiovisuals, sense perjudici dels drets que puguin correspondre a altres. Els periodistes tenen els drets patrimonials i morals que el vigent dret de propietat intel·lectual reconeix als autors.

La cessió dels drets d'explotació en el marc d'un contracte de treball s'entendrà feta per al mitjà amb el que el periodista contracti, essent necessaris acords específics per a l'explotació d'aquests drets en altres mitjans del mateix grup o la seva cessió a tercers. Qualsevol dret individual o col·lectiu que estableixi una cessió genèrica dels drets d'autor dels periodistes sense precisió del seu abast serà nul de ple dret.

En els supòsits en què el periodista cedeixi els drets d'explotació, podrà exigir al cessionari que persegueixi davant els tribunals als tercers que facin ús indegut d'aquests drets. El cessionari no podrà cedir els drets a un tercer radicat en un territori amb un grau de protecció inferior a l'establert a Espanya o que no reconegui els drets morals dels autors. S'entendrà que hi ha una protecció homologable a l'espanyola

⁴¹ Els Serveis d'Informació Administrativa estan regulats pel Reial Decret 208/1996 sota el plantejament de facilitar les relacions de l'Administració i els administrats. Es proposa en canvi aquí una obertura total mitjançant les noves xarxes de tota informació que no es trobi legalment exclosa.

⁴² S'estén a tot tipus d'espectacle i esdeveniment públic aquest dret establert per l'esmentada llei per a tots els esdeveniments esportius.

quan el país en qüestió hagi subscrit i ratificat el Conveni de Berna i la resta de tractats promoguts per l'Organització Mundial de la Propietat Intel·lectual.

Article 19. Signatura

Els periodistes tenen dret a identificar els seus treballs amb el seu nom o pseudònim professional. Ningú podrà ser obligat a signar les seves informacions. El periodista podrà retirar motivadament la seva signatura quan el treball sigui substancialment modificat, tant en el seu contingut com en la seva forma. En els supòsits de treballs audiovisuals, podrà negar-se també a llegir o a presentar en imatge. L'exercici d'aquesta facultat no podrà donar lloc a sanció, perjudici o relegació professional.

Si l'empresa informativa no reconegué la seva autoria o se li negués la retirada de la signatura, el periodista podrà invocar el seu dret davant del respectiu Comitè Professional, sense perjudici de la facultat que li assisteix de fer valer aquests drets davant la jurisdicció civil.

IV. Dels directors

Article 20

Al capdavant dels mitjans informatius, això és, publicacions, programes audiovisuals i pàgines o llocs a la xarxa de caràcter periodístic hi haurà un director. Aquest serà designat pel titular de l'empresa editorial i serà responsable en els termes de l'article 30 del Codi Penal. El director ha de ser periodista professional acreditat com a tal. El director té la darrera paraula sobre els continguts informatius i pot exercir el dret de veto sobre els mateixos. Els titulars de l'empresa podran nomenar altres responsables editorials intermitjos que hauran de ser periodistes professionals acreditats com a tal. El seu nomenament requereix la prèvia conformitat del director.

V. Dels Comitès Professionals

Article 21. Naturalesa

En tota redacció on prestin servei més de 5 periodistes, inclosos els col·laboradors a la peça habituals, es constituirà un Comitè Professional.

S'entén per Redacció les unitats de treball a les que es confia l'elaboració d'una publicació, programa audiovisual o pàgines o lloc a la xarxa de caràcter informatiu.

Els Comitès Professionals són conducte de participació dels periodistes en l'orientació editorial, exerceixen la seva representació professional i són òrgans de mediació entre la direcció periodística de les empreses i els periodistes en allò que afecta als drets conferits per aquest Estatut i a qualsevol qüestió professional que pugui suscitar-se.

Els Comitès Professionals no assumeixen la representació laboral dels periodistes.

A les redaccions amb menys de 5 periodistes, les funcions d'aquests Comitès seran assumides per un representant elegit d'entre els periodistes.

Article 22. Constitució i composició

Els Comitès Professionals es constituïran per un termini de 2 anys. Estaran formats com a mínim per 3 periodistes, escollits nominalment per tots els membres de la Redacció. Seran renovats cada 2 anys per meitats en el primer trimestre de l'any corresponent. No podran formar part del Comitè Professional el director i la resta dels responsables editorials. El Comitè escollirà d'entre els seus membres un president i aprovarà un Reglament de Funcionament. Les decisions es prendran per majoria i en cas d'empat el president tindrà vot qualificat.

A tots els efectes legals i processals, els membres d'aquests Comitès tindran les mateixes garanties que els representants sindicals. Tindran dret a hores lliures per realitzar la seva tasca i les empreses facilitaran els mitjans necessaris per al normal funcionament d'aquests òrgans en els mateixos termes que els establerts per la regulació vigent per als Comitès d'Empresa.

Els convenis col·lectius, en les empreses on n'hi hagi, han d'incorporar la constitució del Comitè Professional.

Article 23. Competències

Els Comitès Professionals seran informats i escoltats amb caràcter previ:

- a) sobre qualsevol canvi en la línia editorial,
- b) sobre els plans d'organització de la Redacció
- c) sobre la destitució i nomenament del director i altres responsables editorials.

La seva opinió motivada no és vinculant per a l'empresa, la qual, en canvi, estarà obligada a difondre-la en el corresponent òrgan informatiu quan així ho sol·liciti el Comitè.

Els Comitès Professionals exerciran la mediació entre l'empresa i els periodistes sobre les qüestions suscitées per l'exercici dels drets reconeguts en aquest Estatut o en relació a qualsevol altre conflicte professional.

L'empresa sol·licitarà el seu dictamen preceptiu quan un periodista invoqui:

- a) el seu dret a la clàusula de consciència i el rebuig d'un encàrrec professional per violar normes del Codi Deontològic,
- b) el seu dret a la signatura o a la retirada d'aquesta, o es negui a la lectura o presentació dels seus treballs.

Els dictàmens negatius del Comitè per a les peticions dels periodistes no els impediran acudir a la via jurisdiccional que resulti competent.

Almenys un cop al trimestre el Comitè Professional es reunirà amb el director del mitjà i altres responsables editorials per examinar les qüestions professionals pendents i valorar conjuntament la qualitat del producte informatiu.

Els Comitès Professionals informaran anualment sobre el grau de compliment del Codi Deontològic, la difusió del qual pel corresponent òrgan informatiu serà obligatòria quan així ho decideixi el respectiu Comitè.

VI. Del Consell de la Informació⁴³

Article 24. Consell de la Informació

En el termini de 6 mesos des de l'entrada en vigor d'aquest Estatut, es constituirà el Consell de la Informació⁴⁴ (en endavant CI) amb la funció de promoure els drets a la llibertat d'expressió i informació i, de manera específica, el dret del públic a rebre informació i els drets professionals declarats en aquest Estatut.

⁴³ La regulació d'aquest Consell podria ser mitjançant una Llei Ordinària.

⁴⁴ Actualment existeix un Consell de la Informació de Catalunya que és una entitat privada d'autoregulació. Caldrà reformular-la com a organisme públic ren funció del previst en aquest Estatut.

El CI és un organisme públic independent del poder executiu i que rendeix comptes de la seva actuació al poder legislatiu català⁴⁵. El CI serà dotat econòmicament per mitjà dels Pressupostos de la Generalitat.

El Consell de la Informació actuarà de forma coordinada en els termes que s'estableixin en la llei de constitució amb el Consell Estatal de la Informació, òrgan de creació prevista en la proposta de llei de l'Estatuto del Periodista Profesional impulsada pel Foro de Organizaciones de Periodistas.

Article 25. Composició, estructura i funcions

La composició i estructura del Consell de la Informació es definirà en la llei corresponent. Els membres del CI hauran de ser escollits pel Parlament a proposta dels professionals i de la societat civil, segons es regularà convenientment.

Les funcions bàsiques del CI també es regularan per la mateixa llei i hauran de cobrir quatre activitats de forma prioritària i segons l'establert en l'Estatut:

1. L'atorgament d'acreditacions professionals
2. L'observància de les normes deontològiques i imposició de sancions
3. El seguiment de l'aplicació dels drets i deures continguts en l'Estatut
4. L'observatori i estudi sobre la professió

En el termini de 6 mesos un cop constituït el primer CI aprovarà en Ple un Reglament de Règim Interior.

⁴⁵ La idea és que es constitueixi com a Autoritat Independent.

ANNEX 10

Projecte per una llei laboral dels periodistes.

PROPOSTA DE LLEI DE DRETS LABORALS DELS PERIODISTES

Preàmbul

Les condicions laborals dels periodistes professionals s'ha deteriorat seriosament en els últims anys. Les tendències desreguladores en l'àmbit laboral, l'aparició de noves tècniques de treball i la proliferació dels Llicenciats en Periodisme sortits de les cada vegada més nombroses Facultats de Ciències de la Informació, han estat factors que han incidit en una major inestabilitat, més baixos salaris, abús de les distintes formes de contractes en pràctiques i d'aprenentatge, allargaments horaris i degradació general dels drets dels treballadors.

El fenomen té incidència més enllà dels professionals afectats. En efecte, la independència dels informadors és condició perquè aquests exerceixin la funció pública al servei del dret dels ciutadans a ser informats. La independència suposa una garantia de qualitat informativa i un contrapès al poder dels grans grups informatius, la titularitat dels quals es troba cada vegada més concentrades. Malament pot pensar-se en un exercici amb independència del periodisme quan hi ha una manca d'uns mínims drets i d'una estabilitat laboral.

La situació és especialment greu entre els que es coneix com col·laboradors “a la peça”. Aquests professionals treballen al servei d'una o diverses empreses i realitzen els encàrrecs informatius d'aquestes d'acord amb les seves directrius. No han de confondre's amb els anomenats dins del món anglosaxó “free-lancers” o “stringers”, professionals que pel seu compte i risc realitzen informacions que ofereixen als mitjans per a la seva compra. En el cas dels periodistes “a la peça” hi ha una relació habitual i un subministrament constant, de vegades diari, d'informacions prèviament encarregades o realitzades a través d'un acord previ, escrit o verbal, i encara que no es troben físicament integrats en l'estructura organitzativa de l'empresa (Redacció), realitzen la seva tasca – insistim - sota les indicacions i el control últim de

l'empresari informatiu. Aquesta figura és cada vegada més freqüent, donada la necessitat dels mitjans de cobrir àmbits geogràfics o especialitzats més amplis i donades les actuals possibilitats de transmissió i teletreball. Per a pal·liar la seva actual desprotecció es regula aquest supòsit com relació laboral especial, amb la conseqüència de la seva inclusió en el Règim General de la Seguretat Social.

Art. 1

Són periodistes aquells professionals que tenen per ocupació principal i remunerada l'obtenció, elaboració, tractament i difusió per qualsevol mitjà d'informacions d'actualitat, en format literari, gràfic, audiovisual o multimèdia. Les condicions de treball dels periodistes professionals es regiran pels respectius Convenis Col·lectius. La seva remuneració no podrà ser en cap cas inferior a l'establerta en el corresponent Conveni per als titulats universitaris.

Art. 2

Els estudiants en pràctiques i becaris no podran ocupar llocs de treball estructurals propis de les Redaccions o Departaments Informatius. Sigui quina sigui la forma jurídica que adoptin, aquests contractes tindran naturalesa formativa. La supervisió d'aquesta formació anirà a càrrec d'un tutor. Estudiants i becaris mai no podran superar el 10% de la plantilla de la respectiva Redacció o Departament Informatiu.

Art. 3

Són periodistes a la peça aquells professionals que tenen per ocupació principal i remunerada l'obtenció, elaboració, tractament i difusió per a qualsevol mitjà d'informacions d'actualitat, en format literari, gràfic, audiovisual o multimèdia, en virtut d'encàrrec regular d'una o diverses empreses i seguint les instruccions bàsiques de les mateixes.

Art. 4

El treball dels periodistes a la peça té la consideració de relació laboral de caràcter especial, d'acord amb el previst en l'art. 2.1 i) de l'Estatut dels Treballadors.

Art. 5

Aquesta relació laboral haurà de concloure's per escrit. En el corresponent contracte es faran constar el tipus de treball contractat, les directrius generals a les quals se sotmetrà el periodista, la remuneració prevista per als diferents tipus per encàrrec i els responsables editorials que dirigiran el seu treball, així com el termini de vigència del contracte. Aquest treball podrà ser regulat per les parts en l'àmbit de la negociació col·lectiva amb l'objecte d'acomodar en la mesura que sigui possible, la situació d'aquests treballadors als dels periodistes integrats en la Redacció.

Art. 6

Les empreses informatives no podran exigir l'exclusivitat dels serveis dels periodistes a la peça. La presència d'una clàusula d'aquest tipus en el contracte o l'exigència de fet de tal exclusivitat comportarà l'existència d'una relació laboral ordinària sotmesa als corresponents convenis col·lectius.

Art. 7

Els periodistes a la peça s'integraran en el Règim General de la Seguretat Social. A tals efectes es calcularà el salari real pel percebut com a mitjana durant els dotze primers mesos de contracte. Aquests treballadors quedaran inclosos en el Grup I. En el cas de prestar serveis a diverses empreses informatives, les cotitzacions empresarials es prorratejaran entre aquestes.

ANNEX 11

Relació i Currículum dels especialistes consultats

Relació i currículum dels especialistes consultats

Salvador Alsius. Llicenciat en Ciències Econòmiques. Llicenciat en Ciències de la Informació i Doctor en Periodisme. Professor de Periodisme Audiovisual en la Universitat Pompeu Fabra. Degà de la Junta de Govern del Col·legi de Periodistes de Catalunya (1997-2001). Membre de la Comissió de Bioètica del Servei Català de la Salut. Membre del Consell de la Informació de Catalunya (1997). Autor de diferents treballs sobre ètica periodística.

Enric Bastardes. Llicenciat en Ciències de la Informació (Periodista). Director del Setmanari “El Món” (1982-1985). Tresorer de la Junta de Govern del Col·legi de Periodistes de Catalunya(1988-1994). President del Sindicat de Periodistes de Catalunya(1994-2002). President de la Federación de Sindicatos de Periodistas de España. Membre del FOP (Foro de Periodistas de España).

Victòria Camps. Doctora en Filosofia per la Universitat de Barcelona. Professora de Filosofia en la Universitat Autònoma de Barcelona. Catedràtica d'Ètica en la Universitat de Barcelona. Membre de la Comissió Trilateral. Exsenadora. Membre del Consell de la Informació de Catalunya (1997-2000). Consellera del CAC – Consell de l'Audiovisual de Catalunya -.

Xavier Foz. Periodista. Llicenciat per l'Escola Oficial de Periodisme. Editor-Periodista de “Jano – Medicina y Humanidades”. Vice-degà de la Junta de Govern del Col·legi de Periodistes de Catalunya (1988-2001). Membre del Consell de la Informació de Catalunya.

Josep Garcia Miquel. Economista. Exgerent d'El Periódico de Catalunya. Professor associat d'Economia i Gestió de l'Empresa Informativa de la Universitat Pompeu Fabra. Membre del Consell de la Informació de Catalunya.

Josep Mª Huertas. Periodista. Sotsdirector del Diari de Barcelona (1986-1987). Secretari i Vocal de la Junta de Govern del Col·legi de Periodistes de Catalunya (1986-1990) i (1993-1999). Professor associat de periodisme a la Universitat Ramon Llull.

Montserrat Minobis. Estudis de Filosofia i Lletres i Ciències de la Comunicació. Expresidenta de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya. Presidenta de la Xarxa Europea de Dones Periodistes. Vocal i Vice-degana de la Junta de Govern del Col·legi de Periodistes de Catalunya (1997-2003).

Professora associada en la Facultat de Comunicació Audiovisual de la Universitat Pompeu Fabra. Degana del Col·legi de Periodistes de Catalunya.

Goretti Palau. Periodista. Llicenciada en Ciències de la Informació. Tresorera de la Junta de Govern del Col·legi de Periodistes de Catalunya (1993-2000). Directora de la revista “Capçalera”, òrgan oficial del Col·legi de Periodistes de Catalunya. Membre del FOP – Foro de Periodistas de España -.

Josep Pernau. Periodista. Degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya (1991-1997). Expresident de l'antiga Associació de la Premsa de Barcelona. Expresident de la FAPE – Federación de Asociaciones de la Prensa de España. Membre del Consell de la Informació de Catalunya.

ANNEX 12

Qüestionari : comentaris i preguntes

Qüestionari: comentaris i preguntes

QÜESTIONARI PER A UN TREBALL DE RECERCA – Treball Final de carrera TFC – Llicenciatura d'Humanitats de la UOC

En la pàgina n. 5 del Projecte del Treball que s'acompanya amb un arxiu adjunt, es pot observar en l'apartat Sumari - Índex, com en el punt 4.2 s'ha previst en l'apartat valoracions, unes entrevistes amb experts que, finalment, reconvertirem en un qüestionari.

Aquest qüestionari serà enviat a les persones que han donat per endavant la seva autorització i que es relacionen a continuació:

- Salvador Alsius
- Enric Bastardes
- Victòria Camps
- Xavier Foz
- Josep Garcia Miquel
- Josep Mª Huertas
- Montserrat Minobis
- Goretti Palau
- Josep Pernau

La pretensió de qui us demana les respostes és que les mateixes siguin el màxim de sintètiques (entre 5 i 10 línies) però, com és obvi, queda en mans de cadascú dels enquestats ampliar-les o reduir-les.

Qui ho desitgi pot manifestar que el seu nom no sigui utilitzat en el treball i, per tant, que les respostes siguin anònimes. Si això es donés en un sol cas, automàticament aplicaria la confidencialitat a les respostes de tothom i només faria referències molt genèriques sobre la persona enquestada amb la seguretat que no seria possible la seva identificació.

PREGUNTES

1. Com veu l'actual panorama de la informació al nostre país?. Creu que la llibertat d'informació avança o retrocedeix ?.
2. Penseu que el comportament ètic dels professionals i el de les empreses de mitjans de comunicació és més notable, igual o menor que fa 10 anys ?.
3. Creieu que per garantir un major rigor i serietat en el tractament de les notícies és més útil que els mitjans i els professionals estiguin sota mecanismes de regulació o d'autoregulació ?.

4. Creieu que és útil l'existència d'un Codi Deontològic ?. Si la resposta és positiva, comentar si penseu que és necessari sotmetre'l a revisions periòdiques o més aviat mantenir-lo amb pocs canvis i anar incorporant-hi aclariments o annexes com en el cas del Codi Deontològic dels periodistes de Catalunya.
5. Com valoreu l'experiència del Consell de la Informació de Catalunya ?. Penseu que caldria dotar-lo de més elements de persuasió ?.
6. Què penseu de la possibilitat que les resolucions o dictàmens del CIC haguessin de ser publicats en els mitjans afectats ?. En cas afirmatiu com es podria impulsar aquesta norma ?.
7. Què suggeriríeu a fi que el públic (els consumidors d'informació, pogués aconseguir majors garanties de comportament ètic en el tractament dels continguts informatius ?.
8. Afegiu els comentaris que estimeu més oportuns.

Barcelona, març de 2003